

1 oktober 2010

ADVOCATENBLAD 13

'DE POLITIEK HAD HET KUNNEN WETEN'

**Inburgerings-
plicht voor
Turken onderuit**

*Wanneer komen
advocaten in
actie voor de
rechtsstaat?*

*Andere kanton-
rechtersformule
kan discussies
vertrekpremies
vereenvoudigen*

*Jaarcongres 2010:
claimcultuur,
integratie en
obesitas*

Achter

Kleine fouten kunnen grote gevolgen hebben. Het is een harde realiteit: als advocaat loopt u tijdens de uitoefening van uw beroep grotere risico's dan de gemiddelde Nederlander. De belangen zijn groter. De juridische haken en ogen complexer. Natuurlijk bent u een professional, maar toch kan het misgaan. In dat geval is Niehoff Werning & Kooij er. Met een beroepsaansprakelijkheidsverzekering waarmee u alle financiële risico's afdekt. Als specialist in de advocatuur weten wij precies hoe we u uit de wind kunnen houden. Zodat u zonder zorgen uw vak kunt uitoefenen.

Beroepsaansprakelijkheidsverzekering?
Kijk op www.nwk.nl

**Hoe dan ook,
Niehoff Werning & Kooij staat achter je.**

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Omslagartikel

De rechter heeft het verplichte **inburgeringsexamen voor Turken** geschrapt. Regering en parlement hadden ook beter kunnen weten. En nieuwe maatregelen om rechten van Turken op sociale zekerheid te beperken, zijn onmogelijk.

Rechtsstaat

Als het **fout** is gegaan **met de rechtsstaat** hebben advocaten maar weinig middelen om zich te verzetten. Moeten advocaten misschien nu al **opkomen voor die rechtsstaat?** 'Je moet over het hek van je reservaat springen.'

Arbeidsrecht

Een **verbeterde kantonrechtersformule**, die bij de ontslagvergoeding rekening houdt met de werkelijke inkomensschade, kan wellicht discussies over vertrekpremie eenvoudiger maken.

450
.....

Actualiteiten

De Europese rechter besloot dat de **Co-hen-advocaat geen verschoningsrecht** toekomt omdat hij minder onafhankelijk is dan een externe advocaat.

452
.....

Actualiteiten

Om de instroom van allochtone rechtenstudenten in de advocatuur te bevorderen, zijn er nu **advo-coaches** die studenten als mentor bijstaan.

453
.....

Actualiteiten

Herhaaldelijke **tuchtrechtelijke veroordelingen** blijken niet in de weg te staan aan een benoeming tot **rechter-plaatsvervanger**.

455
.....

Actualiteiten

Minderjarige verdachten die na het gesprek met een advocaat geen bekenenis afleggen, zouden **onnodig een strafblad** oplopen.

458
.....

Jaarcongres

Tijdens het **Jaarcongres** bij Jules Deelder in Rotterdam gingen advocaten in debat over claimcultuur, integratie en obesitas.

476
.....

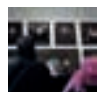
Vakbekwaamheid

Ook met deelname aan **gestructureerde feedback**, zoals intervisie of collegiale toetsing, kunnen opleidingspunten worden behaald. Te soft? Of gewoon even wennen?

Verder...

Hoofdredacteur tegen gevluchte Duitse Joodse advocaten 451 » Intussen op het Binnenhof... 448 » Werken in Londen 474 » Kantoorartikelen: cloud computing 480 » Even oprissen: exhibitieplicht 483 » Moordkuil 485 » Dekenrede Jaarcongres 2010 486 » Transfers 490 » Tuchtrecht 492

Omslagfoto: Joost van den Broek / HH

Personeelsadvertenties in dit nummer op p. 446

Colofon

90e jaargang
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrecht

Redactie
mr. L. Bakkers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. G.J. van Oosten
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. P.H.E. Voûte
Eindredactie
Linus Hesselink

Redactionele bijdragen
Mailen naar:
l.hesselink@sdu.nl.
Informatie:
Linus Hesselink,
070-378 98 36,
070-335 35 74
Het schrijven van redactionele bijdragen levert per 500 woorden 1 opleidingspunt op.
Sdu Uitgevers
Lucinda Jones (uitgever)
Sandra Kroon (directeur
BU Legal & Tax)

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Journalistieke redactie
Linus Hesselink, Hedy Jak,
Trudeke Sillevius Smitt

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Senefelder Misset,
Doetinchem

Digitaal archief
Advocatenblad sinds 1996
www.advocatenorde.nl,
voor houders van het
(gratis) Balienetcertificaat

Advertenties
www.bereikdejurist.nl
Veerle Sanderink,
accountmanager
v.sanderink@sdu.nl,

Tel. 070-378 03 50 of
06-229 480 84
Inzendtermijn:
afl. 14: 8 oktober 2010
afl. 15: 29 oktober 2010

Abonnementen
Adreswijzigingen van
advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen
€ 222,60 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband (€ 40). Studenten

50% korting, losse nummers: € 31,80 (incl btw). Adreswijzigingen: Sdu Uitgevers klantenservice, telefoon 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA Den Haag, www.sdu.nl/service.

ISSN 0165-1331

uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Gefinancierde rechtsbijstand voorlopig gespaard

In de begroting voor 2011 wordt de gefinancierde rechtsbijstand gespaard, voorlopig. Gelet op de verwachte hogere instroom komt er voor de civiele toevoegingen geld bij. Wel werden al in 2008 structurele bezuinigingsmaatregelen ter hoogte van 50 miljoen aangekondigd. Met de uitwerking hiervan is men nog bezig en de resultaten zijn niet

direct in de begroting terug te vinden. Verder zijn in juli 2010 nog aanvullende bezuinigingen aangekondigd die in 2011 ingaan.

Louise van der Veen, lid van de Algemene Raad, is blij met de verhoging en dat er verder niet bezuinigd wordt bovenop wat eerder is aangekondigd. 'Terecht, omdat er eerder al zo fors is gesneden.' Wel vindt ze

het opvallend dat de aangekondigde verhoging van het budget voor civielrechtelijke toevoegingen niet terug te vinden is in het bedrag dat voor de Raad voor Rechtsbijstand staat begroot. 'Het stelsel is sowieso geen rustig bezit, omdat nog niet bekend is wat de nieuwe regering gaat doen.' (MvdP)

Teleurgestelde Rinnooy Kan

'De advocatuur heeft zich in de oorlog niet veel anders opgesteld dan vele andere beroepsgroepen. Ik weet ook dat dit soort geschiedenissen nu eenmaal in grijstinten wordt geschetst, en een moreel oordeel is achteraf altijd makkelijk te vellen. Maar dat ook geen van de negentien dekens een enkele maal heeft geprotesteerd, dat stelt me toch teleur.' Dat zei Alexander Rinnooy Kan, voorzitter van de Raad van Advies van de Orde, wiens oom, advocaat

Foto: Jiri Bül

Ernest Kan, in het verzet zat en in concentratiekamp Sachsenhausen werd gefusilleerd. Hij kreeg op 6 september jl.

in Den Haag het eerste exemplaar van *Smalle Marges* aangeboden. Deken Jan Loorbach concludeerde bij die gelegenheid dat er in een gecorrumpeerde rechtsstaat te smalle marges zijn voor het bevechten van de principes van de rechtsstaat. 'We zijn als advocatenorganisatie en als individuele advocaten vooral verantwoordelijk als het nog niet is misgegaan. Nu dus, of eigenlijk: steeds zolang het niet is misgegaan.' (LH)

Jonge insolventierechtadvocaten

Onlangs is de Vereniging voor Jonge Insolventie Recht Advocaten opgericht (JIRA, www.verenigingjira.nl). Voorzitter Erik Jansen: 'Als jonge advocaat hoor je enthousiaste verhalen over de bijeenkomsten van INSOLAD. Omdat dat een specialistische vereni-

ging is, die alleen openstaat voor ervaren specialisten, is er besloten een eigen vereniging op te richten.' JIRA wil beginnende insolventierechtadvocaten met elkaar in contact brengen en organiseert in het voorjaar hun eerste evenement. (HJ)

Afscheid AR-lid Kleyn

Johan Kleyn neemt eind dit jaar afscheid van de Algemene Raad. De portefeuillehouder financiën heeft er dan bijna vijf jaar als AR-lid opzitten. Binnenkort zal een vacature in het Advocatenblad worden geplaatst om in de opvolging van Kleyn te voorzien.

Intussen op het Binnenhof...

Lopende wetgeving over advocatuur

Kamermeerderheid voor preventief toezicht

De nieuwe Tweede Kamer heeft verslag uitgebracht over wetsvoorstel 32 382 tot wijziging van de Advocatenwet ('Van Wijmen'). Over enkele van de voorgestelde bepalingen is in juristenland heel wat te doen geweest, zoals over het preventieve toezicht door de minister van Justitie op verordeningen van de Orde (artikel 28a nieuw). Wat vindt de Kamer – nu met meer juristen! – hiervan?

VVD, CDA, SP en SGP zien in navolging van de Orde en de Raad van State problemen met de onafhankelijkheid van de advocatuur. Zij vragen de minister om een nadere motivatie, dus echt doorbijten is er voorsnog niet bij. Maar mocht dat alsnog gebeuren, dan geldt nog altijd: politiek is tellen. De kritische partijen hebben samen geen meerderheid. De PvdA is het ronduit met de minister eens. Deze angel is dus voorlopig nog niet uit het wetsvoorstel.

Voor het overige is de Kamer vrij mild over het wetsvoorstel, dat ook nieuwe bepalingen over onder meer kernwaarden, schraping van 'slapende' advocaten, verplichte klachten- en geschillenregeling en één loket voor klachten over advocaten bevat. Het zou dus spoedig in werking kunnen treden. Vertraging kan echter optreden als het – veelbesproken maar nog niet uitgekristalliseerde – nieuwe toezicht op de advocatuur alsnog in het wetsvoorstel wordt opgenomen. En dat is de verwachting. Wordt het BFT de toezichthouder, zoals sommigen in politiek Den Haag willen? Of wordt het de OSTA (Onafhankelijk Systeem Toezichthouder Advocatuur) waar de Orde op inzet? Het wachten is op het standpunt van de minister.

Marian Verburgh¹

¹ Beleidsmedewerker Raad van Discipline Amsterdam, ze schrijft op persoonlijke titel.

Mr. Twitter

Twitter is niet alleen interessant voor narcisten als Maxime Verhagen, Ronald Giphart en Stephen Fry, maar kan ook een doeltreffend medium voor de advocatuur zijn. In de VS heeft althans driekwart van de advocatenkantoren een twitteraccount en individuele advocaten maken er gretig gebruik van. Ook de Amerikaanse technologoog-jurist Richard Susskind pleit ervoor in zijn boek *The End of Lawyers?*. Dat Twitter in wezen een grote online-kroeg is, zonder bier en het gehele etmaal open, bleek uit de reacties die *Guardian*-journalist Neil

Rose kreeg op zijn online gestelde vraag wat het belang van Twitter is. De Engelse bedrijfsjuriste Melanie Hutton twitterde terug dat ze via deze weg bepaalde juridische documenten op het spoor was gekomen, terwijl de Amerikaanse advocate June Casalmir beweerde mensen te hebben ontmoet met wie ze zou kunnen samenwerken. Arbeidsjuriste Catrin Mills vond zo een juridische uitgever. De Law Society, de Engelse Balie, gebruikt Twitter, om contact te houden met haar leden. En sinds kort twittert ook de Nederlandse Orde. (PvIJz)

Veel gelovigen in de bak

Katholieken vormen de grootste meerderheid achter de tralies. In jeugdinrichtingen hebben moslims de overhand onder de gelovigen. Twee derde van de gedetineerden gelooft in God, maar heeft minder behoefte aan contact met God en geestelijke verzorging dan de geestelijk verzorgers denken. De behoefte aan meer 'aardse' zaken om de detentie door te komen, is groter. Dat blijkt uit een 'uniek' WODC-onderzoek onder geïnterneerden dat onlangs werd gepubliceerd. Zorgelijk is dat één op de zeven tbs-gestelden aangeeft te worden bedreigd wegens hun godsdienst of levensovertuiging. Onder gedetineerden in gevangenissen en huizen van bewaring geeft één op tien dat te kennen. 'Onduidelijk is echter door wie,' schrijven de onderzoekers. (LVA)

Advocaten melden iets meer ongebruikelijke transacties

Terwijl het totaal aantal meldingen van ongebruikelijke transacties dankzij de crisis afgelopen jaar terugliep, zijn advocaten meer gaan melden, zo blijkt uit het Jaarverslag 2009 van Financial Intel-

ligence Unit (FIU) - Nederland. In 2009 deden zij 22 in plaats van 19 meldingen, een stijging van 16%. De crisis op de vastgoedmarkt weerspiegelt zich in de daling van het aantal meldingen door

notarissen: van 629 in 2008 naar 389 in 2009, een daling van 38%. De meldingen van accountants zijn met 418% toegenomen tot 617 en die van belastingadviseurs met 1050% tot 92. (LVA)

Orde vraagt advies preventief toezicht

De Tweede Kamer discussieerde over de nieuwe Advocatenwet, die onder andere Ordeverordeningen bindt aan goedkeuring vooraf door de minister. De Orde wil dat het bij vernietiging achteraf blijft. De Algemene Raad van de Orde heeft Ben Schueller, hoogleraar bestuursrecht in Utrecht, advies over de materie gevraagd. Het advies wordt eind oktober verwacht.

Kinderrechten beter beschermd door komst Kinderombudsman

De Kinderombudsman die in 2011 begint was een initiatief van PvdA-Kamerlid Khadija Arib. 'In Nederland ontbreekt het aan een onafhankelijk orgaan dat de belangen van kinderen in de gaten houdt. Problemen worden nu binnen de muren van een instelling afgehandeld en ouders en kinderen met klachten trekken aan het kortste eind', aldus Khadija. De Kinder-

ombudsman moet volgens haar een landelijk overzicht van klachten bijhouden en nagaan of het om een incident of een structureel probleem gaat. Wat kan dit voor advocaten betekenen? 'Als er een uitspraak over een omgangsregeling ligt en er is ontevredenheid over de wijze waarop die is verkregen of hoe die bijvoorbeeld door de gezinsvoogd wordt ingevuld,

dan kunnen advocaten daar bij de Kinderombudsman een klacht over indienen. Advocaten kunnen ook een signalerende functie hebben. En de ombudsman kan op zijn beurt met advocaten praten om te kijken waar ze, ook qua regelgeving, eventueel tegenaan lopen.' Het is nog niet bekend wie de functie van Kinderombudsman gaat bekleden. (HJ)

Verschoningsrecht Cohen-advocaat brokkelt af

Een advocaat die in dienst is bij zijn opdrachtgever is minder onafhankelijk dan een externe advocaat. Daarom komt hem in Europese mededingingszaken geen verschoningsrecht toe, zo bepaalde het Europese Hof van Justitie op 14 september. Dat de onafhankelijkheid van advocaten in dienstbetrekking in Nederland en enkele andere Europese lidstaten wordt gewaarborgd met beroepsregels en statuten maakt voor het hof niet uit. Is het einde van de Cohen-advocaat nu nabij?

.....
Lex van Almelo
journalist
.....

‘Een advocaat in dienstbetrekking is, ondanks zijn toelating als advocaat en de daarmee samenhangende gedragsrechtelijke voorwaarden, niet even onafhankelijk van zijn werkgever als een advocaat die in een extern advocatenkantoor werkzaam is (...). In die omstandigheden kan de advocaat in dienstbetrekking minder doeltreffend met eventuele belangenconflicten tussen zijn beroepsgroep en de doelstellingen en wensen van zijn cliënt omgaan dan een externe advocaat,’ zegt het Europese Hof van Justitie (C-550/07).

Algemeen deken Jan Loorbach noemt de uitspraak ‘ongelukkig’ omdat het hof een onderscheid maakt tussen advocaten in dienstbetrekking en externe advocaten. De uitspraak gaat weliswaar specifiek over het Europese mededingingsrecht, maar de argumenten die het hof noemt nopen volgens Loorbach tot een brede discussie over de onafhankelijkheid en

het verschoningsrecht van advocaten in dienstbetrekking.

Toevallig

Volgens advocaat en hoogleraar Europees mededingingsrecht Tom Ottervanger beperken de juridische effecten van de uitspraak zich tot de mededingingszaken waarin de Europese Commissie als toezichthouder optreedt. Volgens hem is de kans klein dat zich bij het Europese Hof andere zaken zullen voordoen waarin het hof een vergelijkbaar oordeel velst over de onafhankelijkheid van de advocaat in dienstbetrekking.

‘Juridisch gezien is er dus geen reden om in Nederland in niet-Europees Mededingingsrechtelijke kwesties te twijfelen aan het verschoningsrecht van advocaten in dienstbetrekking. Tegenover de NMa hebben advocaten in dienstbetrekking wel verschoningsrecht. Toch is het de vraag of je dit nog kunt handhaven. Het is soms vrij toevallig of een mededingingszaak op nationaal of Europees niveau wordt onderzocht. Bovendien zie je de laatste jaren ook op procedureel terrein een toenemende convergentie tussen nationaal en Europees mededingingsrecht.’

Vanuit Europees perspectief zijn verschillen tussen de lidstaten niet gewenst. Daarom vindt Ottervanger het arrest van het hof ook verstandig. ‘Als in Nederland de onafhankelijkheid wordt gewaarborgd met een statuut en beroepsregels, terwijl die waarborgen in andere landen weer anders zijn geformuleerd of ontbreken dan wordt het bij de toepassing van dezelfde materiële en formele rechtsregels een ratjetoe.’

De NMa denkt nog niet na over afschaffing van het verschoningsrecht. In de Nederlandse Mededingingswet heeft de advocaat een *legal privilege* als deze is toegelaten tot de balie, zegt woordvoester Pauline Gras. Of dat nu op losse schroeven staat, is ‘een boeiende vraag waarop wij ons eerst moeten beraden’.

Eigen beleid

Doke Sweere, de advocaat die in dienst van AkzoNobel voor deze jurisprudentie zorgde, heeft geen commentaar op het arrest. Ook niet in zijn hoeda-

nigheid van voorzitter van de sectie advocaten in dienstbetrekking van het Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen. AkzoNobel wil alleen kwijt dat het bedrijf ‘teleurgesteld’ is.

AkzoNobel-advocaat Christof Swaak is er net als Tom Ottervanger van overtuigd dat het juridisch effect van het arrest zich beperkt tot onderzoeken die de Europese Commissie als toezichthouder doet in de EU-lidstaten. Dat het arrest zou doorwerken in het Nederlandse mededingingsrecht, gelooft hij niet. ‘Waarom zou Nederland de EU hierin volgen? Er is ruimte voor eigen beleid.

De NMa heeft de bevoegdheid om personen te beboeten voor overtredingen van de Mededingingswet. De commissie heeft die bevoegdheid niet. Moeten wij dat dan ook afschaffen? Nee, als je het arrest leest beperken de effecten zich wel degelijk tot de context van de handhaving door de Europese Commissie.’

Met het oog op de naleving van wet- en regelgeving zou het volgens Swaak voor de hand liggen de positie van de bedrijfsjurist ‘zo sterk mogelijk’ te maken. ‘Er is niemand die de onderneming zo goed kent als de bedrijfsjurist.’

De algemeen directeur van The Law Society, Desmond Hudson, zegt in *The Lawyer* min of meer hetzelfde. Bedrijfsjuristen ziet hij als de ‘frontline’ waarborger van compliance. Hij vindt het daarom jammer dat, terwijl de Europese Unie ernaar streeft hogere normen voor corporate governance en riskmanagement in te voeren, het Europese Hof een essentieel instrument om dat doel te bereiken verwerpt.

'Wij willen onszelf blijven'

Wat schreef hoofdredacteur jhr. mr. G.W. Van der Does, de latere landsadvocaat, in dit blad op 15 december 1935 over Joodse advocaten die uit Duitsland waren gevlucht? De vraag komt op na de publicatie van het onderzoek over de balie in WO II.

'Niet minder dan 26 Duitsch-Joodsche advocaten' bestudeerden in Amsterdam het Nederlandse recht ter verkrijging van de meestertitel, naar Van der Does 'van betrouwbare zijde' was meegedeeld. Onder hen mensen die 'ongetwijfeld medelijden' verdienden. 'Toch is de veronderstelling niet gewaagd, dat zich onder dit koren meer kaf zal bevinden dan het gemiddeld voorkomende percentage. Immers degenen, die niet de algemeene achting en sympathie genoten, hebben in Duitschland natuurlijk het eerst en het meest grondig hun houvast verloren.'

De 'grootte bezorgdheid' van Van der Does kwam naar eigen zeggen voort uit zijn behoefte 'om onzen nationale eigen aard te (...) handhaven'. Voor hem was het devies, waarvan hij de formulering aan minister-president Colijn toeschreef: 'Wij willen ons zelf blijven.'

Het probleem van 'wering van vreemde advocaten' had hem een maand eerder ook al gebracht tot een stuk waarin hij betoogde dat in de balie geen mensen moesten worden toegelaten die niet de Nederlandse nationaliteit bezaten. Deze kwestie werd in het *Advocatenblad* en het *Nederlandsch Juristenblad*, en bijvoorbeeld ook in de Rotterdamse balie, door voor- en tegenstanders uitgebreid besproken.

Uiteindelijk werd in 1938 per KB vreemdelingen de toegang tot de balie ontzegd, hoewel het met de 'vloedgolf van vreemde advocaten' (Van der Does) wel meeviel. Op de 900 advocaten waren er in 1938 niet meer dan 18 vreemdelingen te bekennen. En begin 1936 ging het

in Amsterdam niet om 26 maar om acht Duitse juristen, zoals prof. mr. W.A. Bongers schreef, in een brief die het *Advocatenblad* niet maar het *Nederlandsch Juristenblad* wel wilde plaatsen.

Op het kaf-en-koren-stukje kwamen drie reacties binnen die het *Advocatenblad* in januari 1936 publiceerde. De een zou het jammer vinden als de 'algemeene strekking' van overstroming door buitenlanders ondergesneeuwd zou raken door een debat over een 'bijkomstigheid', te weten het geloof of het ras of de morele beginselen van de buitenlanders. De twee anderen betoonden zich kritischer over de opvattingen van 'mijnheer de hoofdredacteur' over het Duitsch-Joodsche kaf en koren.

In een naschrift stelde Van der Does dat zijn hoofddoel was de vreemdelingen te weren. En hij schreef, bijna drie jaar nadat Hitler aan de macht kwam: 'Met bijzonderheden van de ontwikkeling in Duitschland ben ik niet speciaal op de hoogte en gegeven de mij inmiddels geworden klemmende argumentatie, laat ik mijn op dit punt gaarne van ongelijk overtuigen.'

Het *Nederlandsch Juristenblad* noteerde begin 1936 al dat het 'algemeen bekend [is] dat de uitgewekenen niet uit Duitschland vertrokken uit gebrek aan achting of sympathie, maar omdat het leven er onhoudbaar werd gemaakt op grond van "ras en bloed".' Ook gezien zijn latere houding hebben deze constatering van Van der Does toch niet van zijn ongelijk kunnen overtuigen. (LH)

Column

Matthijs Kaaks

De zaak van zes minuten

Niet eerder heeft een rechter zo duidelijk de noodklok geluid als Frits Bakker, president van de Haagse Rechtbank twee weken geleden. 'Onafhankelijkheid dreigt steeds vaker in het gedrang te komen door productie-eisen', waarschuwt hij. 'De tijd is te krap.'

Tot dan had ik nog nooit gehoord van het Lamicie-model. Nooit had ik geweten dat rechters hun werk doen met een kookwekker op het bureau. De grote boosdoener is een A4'tje waarop is vastgelegd hoeveel minuten rechters mogen besteden per soort zaak. Driejaarlijks wordt deze lijst door de klerken aan de Kneuterdijk aangepast, lees: gekort. Lamicie is het acroniem van wat bij de invoering heel toepasselijk heette: de Last Minute Commissie.

Dat Frits Bakker hier nu tegen protesteert is opmerkelijk. Hij zat zelf in de commissie die het Lamicie-project in 2001 heeft ingevoerd bij de Nederlandse rechtbanken. Het is het kindje van Bakker zou je kunnen zeggen. In 2001 waarschuwde vicepresident Van Os-Lang bij haar afscheid in Amsterdam al voor dit systeem dat de werkdruk te zeer zou opvoeren. Dat ook Bakker dit nu zelf ook doet, is alarmerend. Het rechtsbedrijf is letterlijk een minutenmachine geworden.

Wie de minutenlijst van de Raad voor de rechtspraak bekijkt, wordt niet vrolijk. Zo mag een beslagrekest maximaal zeven minuten kosten. Wie door een conservatoir beslag wordt getroffen en daar *jarenlang* onder lijdt, kan dat maar beter niet weten. In die zeven minuten moet de voorzieningenrechter het verzoekschrift met bijlagen hebben gelezen, controleren of het verzoek aan de formele eisen voldoet, onderzoeken of de vordering deugdelijk is, de belangen van beide partijen afwegen, de maximale vordering vaststellen en de termijn van de hoofdzaak. Het Lamicie-model van 2002 gaf hier nog een kwartier de tijd voor. Dat is aan de Kneuterdijk inmiddels meer dan gehalveerd.

Geen wonder dat beslaglegging in Nederland is verworpen tot een hamerstuk. En daar is nu grote kritiek op. Er zijn onlangs Kamervragen over gesteld. Dezelfde Raad voor de rechtspraak heeft dit jaar de commissie-Jongbloed de beslagprocedure laten onderzoeken. Daar is uitgekomen dat de procedure zorgvuldiger en evenwichtiger moet. De voorzieningenrechter zal bij de toetsing van het beslagverzoek minder lijdelijk moeten zijn.

Aha, dus de zeven minuten van het Lamicie A4'tje worden nu drastisch verhoogd? Mis! Ik heb de lijst gezien die zal gelden voor de jaren 2011-2013. De ambtelijke rekenwonders hebben becijferd dat er nog wel een minuutje af kan. Met ingang van volgend jaar zal de voorzieningenrechter een beslagverzoek beoordelen binnen *zes minuten*. Net genoeg om een ei te koken.

Advo-coaches voor allochtone rechtenstudenten

De instroom van allochtone rechtenstudenten in de advocatuur is bedroevend klein. Om deze groep toch te bereiken, zijn er nu advo-coaches: jonge advocaten die studenten met raad en daad bijstaan.

Hedy Jak
redacteur

Veel advocaten kennen het fenomeen langzamerhand: slechts een miniem percentage rechtenstudenten met een allochtone afkomst stroomt door naar de advocatuur. Met als gevolg dat kantoren talent mislopen en de advocatuur in zijn geheel geen goede afspiegeling van de Nederlandse maatschappij vormt. Tijd voor actie, vinden advocaten en de commissie diversiteit van de Orde. Samen met rechtenstudenten van de Vrije Universiteit Amsterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam (universiteiten met het grootste aantal allochtone rechtenstudenten) staken zij de hoofden bij elkaar om te bespreken waar deze groep studenten tegenaan loopt. En hoe de instroom vergroot kan worden.

Baklava en andere vooroordelen

Het imago van de advocatuur onder de aanwezige studenten is niet om over naar huis te schrijven en wordt kort samengevat als een 'ballentent'. Dit imago komt niet als een cliché uit de lucht vallen, maar

'Sta je op een borrel bij een advocatenkantoor, vragen ze of je baklava lekker vindt'

is gevoed door de ervaringen van allochtone studenten zelf. Zo vertelt de Rotterdamse promovendus Munish Ramlal dat hij zich tijdens zijn studentstage niet thuis voelde. 'Ik heb wel duizend keer moeten uitleggen dat ik van Hindoe-staanse afkomst ben. Ik werd als anders gezien.'

Oud-studentbestuurslid Hatice Tashan herkent zich hierin. 'Sta je op een borrel bij een advocatenkantoor, vragen ze of je baklava lekker vindt en gaan ze ervan uit dat je geen alcohol drinkt.' Deze verhalen schrikken af, wanneer studenten ze delen met vrienden en studiegenoten. 'Niemand denkt dan: leuk zo'n informele borrel op een advocatenkantoor, daar moet ik bij zijn', benadrukt Hatice. Allochtone studenten hebben het gevoel als exotisch product te worden benaderd en voelen zich veelal een vreemde eend in de bijt.

Tachtigjarige werkweek

Petra Klas, masterstudente en voorzitter van de Amster-

Foto: Joost van den Broek / HH

damse pleitvereniging Cicero, kaart aan dat er ook een cultuuromslag moet plaatsvinden vanuit de familie van allochtone studenten. 'Ouders zijn vaak al zo trots als hun zoon of dochter hun bul halen, dat sommige de motivatie missen om door te gaan. Bovendien, als ze doorgaan dan moet de familie accepteren dat ze tachtig uur per week werken.' Advocaat en commissielid Sietze Hepkema denkt dat daarom misschien ook veel allochtone juristen bij de overheid of rechterlijke macht werken. 'Wellicht past tachtig uur werken niet binnen de familiecultuur en moet er inderdaad een omslag worden gemaakt.' De studenten stippen ook de selectiecriteria van kantoren aan. Recruiters beoordelen cv's op goede cijfers en nevenactiviteiten als buitenlandervaring en lid van een studentenvereniging. Mogelijkheden die allochtone studenten niet altijd (willen) hebben.

Het eerder ontstane idee van de commissie diversiteit om een zogenaamd buddiesysteem in het leven te roepen, wordt met belangstelling onthaald en meteen omgedoopt tot 'advo-coaches'. De studenten erkennen dat er behoefte is om op informele en laagdrempelige wijze met advocaten te praten, want een eigen netwerk is er vaak niet. Om vragen te stellen, een cv voor te leggen en kennis te maken met verschillende aspecten binnen de advocatuur.

Mag ik je iets vragen?

Concreet wordt het begeleidingssysteem in het voorjaar geïntroduceerd op de Vrije Universiteit Amsterdam en de Erasmus Universiteit Rotterdam. Deze participerende universiteiten gaan een introductiecollege advocatuur ontwikkelen, dat als verplicht vak wordt opgenomen. Tijdens dit college kunnen alle tweedejaars rechtenstudenten zich opgeven voor een coach. Het creëren van uitzonderingsposities wordt vermeden, want zoals Hatice benadrukt 'je wilt je als allochtoon geen allochtoon voelen'.

Coach worden

Fenneke van der Grinten, beleidsadviseur van de Orde, vertelt dat kantoren enthousiast op het initiatief reageren en dat de lijst met potentiële coaches gestaag groeit. Heb je belangstelling om te coachen? Mail dan naar Maureen Davis, m.davis@advocatenorde.nl.

Tuchtrechtelijke antecedenten rechter-plaatsvervanger

Kleine smet geen bezwaar

Dat advocaten herhaaldelijk op de vingers zijn getikt door de tuchtrechter hoeft een benoeming tot rechter-plaatsvervanger niet in de weg te staan. De Selectiecommissie Rechterlijke Macht kan ermee leven zo lang de missers niet te ernstig zijn.

.....
Lex van Almelo
journalist
.....

Inmiddels heeft de tuchtrechter voor de vierde keer een klacht tegen Johan Lijster gegrond verklaard, deze keer zonder een maatregel op te leggen. Als hij in 2008 tot rechter-plaatsvervanger wordt benoemd, is hij drie keer op de vingers getikt. Lijster, wiens echte naam wij uit privacy-overwegingen niet noemen, is sinds 1987 advocaat in de Randstad. In 1997 berispt de raad van discipline hem omdat hij een dossier naar een waarnemer heeft gestuurd, die het – in strijd met het beroepsgeheim – doorstuurde aan een klachtencommissie. In 2001 krijgt Lijster van de raad van discipline een waarschuwing omdat hij na een klacht over hem bij de deken op zijn beurt een klacht indient bij de werkgever van de klager. In 2006 schorst de raad van discipline Lijster onvoorwaardelijk voor een maand. Onder meer omdat Lijster tweemaal € 3.600 griffierecht in rekening heeft gebracht in plaats van eenmaal en het te veel berekende

.....
De Utrechtse deken Huan Tan zou soms willen kijken of hij toch een advies kan geven
.....

bedrag pas terugbetaalt na een uitspraak van de civiele rechter. Een jaar later schroeft het Hof van Discipline deze schorsing terug tot een week voorwaardelijk. Het hof vindt alleen dat Lijster niet voortvarend genoeg contact heeft opgenomen met de accountant van zijn cliënt.

Morele schuld
De klager in laatstgenoemde zaak is Erwin Crooy, een jurist die werkzaam is voor het Juridisch Platform. Crooy klaagt namens zijn vader, wiens fietsenimportbedrijf inmiddels failliet is. Volgens Crooy had het faillissement kunnen worden voorkomen als Lijster beter werk had geleverd. Lijster bestrijdt dat en zegt dat Crooy hem achtervolgt met brieven, mails, telefoontjes en onjuiste publicaties over hem. Eind

2008 belooft Crooy Lijster met rust te laten als deze hem € 5.000 betaalt om de ‘morele schuld’ te voldoen. Maar dat is Lijster niet van plan, omdat hij zijns inziens geen schade heeft veroorzaakt. Omdat het Crooy bevreemdt dat een advocaat met de tuchtrechtelijke antecedenten van Lijster kan worden benoemd tot rechter-plaatsvervanger schrijft hij verschillende betrokkenen aan. Een deel van die correspondentie is in onze handen. De vraag in hoeverre tuchtrechtelijke antecedenten een rol spelen bij de benoeming tot rechter-plaatsvervanger vinden wij interessant genoeg voor nader onderzoek.

Strafblad
Om benoemd te worden moet je die wens als advocaat kenbaar maken bij de president van het beoogde gerecht. Wanneer de benoemingsadviescommissie van dat gerecht geen bezwaar ziet, legt de president de kandidatuur voor aan de Selectiecommissie Rechterlijke Macht (SRM). De SRM vraagt een uittreksel uit het Justitieel Documentatieregister en verzoekt de plaatselijke deken om informatie. Kandidaten die zich schuldig hebben gemaakt aan strafbare feiten vallen af, tenzij de feiten van geringe aard zijn en voldoende zijn gesleten. Over tuchtrechtelijke antecedenten zegt de SRM niets op haar webpagina. De commissie kijkt er echter wel degelijk naar. In het geval van Lijster

heeft de plaatselijk deken informatie over de tuchtrechtelijke veroordelingen verstrekt. Hoe de commissie deze informatie heeft gewogen kan zij uit privacy-overwegingen niet zeggen. De president van de rechtbank waar Lijster is benoemd, heeft de antecedenten met Lijster besproken in ‘een openhartig gesprek’. De president noch de commissie vond de gedragrechtelijke vergrijpen kennelijk zwaar genoeg om een benoeming te verhinderen. Lijster: ‘Het gaat ook niet om iets als financiële malversaties of oplichting. Mijn integriteit heeft nooit ter discussie gestaan.’

Passief
De rol van de plaatselijk deken is passief. ‘Wij geven geen advies, alleen informatie,’ zegt de Haarlemse deken Stef Linthorst. Zijn Utrechtse ambtgenoot Huan Tan zou soms echter wel willen kijken in hoeverre hij toch een advies zou kunnen geven. De Amsterdamse deken Germ Kemper vindt dat de SRM kandidaten nadrukkelijk moet laten weten dat zij de deken naar antecedenten van de kandidaat vraagt. De Amsterdamse deken verstrekt alleen maar extra informatie over de kandidaat als die positief is. Maar met een schuin oog op de Belgische praktijk, waar de balie advies uitbrengt over een kandidaat, zegt Kemper dat de rol van de Orde naar zijn idee ‘wel iets actiever’ zou mogen zijn.

Cursuskalender

november en december 2010

VSO-cursussen

Personen- en familierecht 15 en 16 november	13 VSO/PO-punten
Vennootschapsrecht: transacties 18 en 19 november	13 VSO/PO-punten VERNIEUWD
Burgerlijk procesrecht 18 en 19 november	13 VSO/PO-punten
Financiering en zekerheden 22 en 23 november	13 VSO/PO-punten
Europees recht voor de praktijk 22 en 23 november	13 VSO/PO-punten
Strafrecht 24 en 25 november	13 VSO/PO-punten
Contracten maken en beoordelen 25 en 26 november	13 VSO/PO-punten
Beslag- en executierecht 29 en 30 november	12 VSO/PO-punten
Jeugdstrafrecht in beweging 29 en 30 november	13 VSO/PO-punten
Insolventierecht voortgezet 2 en 3 december	13 VSO/PO-punten
Arbeidsrecht 6 en 7 december	13 VSO/PO-punten
Burgerlijk procesrecht 9 en 10 december	13 VSO/PO-punten
Vennootschapsrecht: corporate governance en geschillenprocedures 13 en 14 december	13 VSO/PO-punten VERNIEUWD

PAO-cursussen

Tweedaagse verdiepingscursus Arbeidsrecht 16 en 23 november	12 PO-punten
Fiscaal recht voor arbeidsrechtjuristen 17 november	5 PO-punten
Actualiteiten Verbintenissenrecht 18 november	4 PO-punten
Internationale aspecten van het Insolventierecht 18 november	4 PO-punten
Tweedaagse verdiepingscursus Insolventierecht 23 en 24 november	16 PO-punten
Actualiteiten Huwelijksvermogensrecht, in het licht van wetsvoorstel 28 867 25 november	5 PO-punten
Verdieping Jaarstukken en alimentatie 2 december	6 PO-punten
Verdieping Huurrecht bedrijfsruimte 9 december	6 PO-punten
Ontwikkelingen in het Europese en Nederlandse mededingingsrecht 10 december	4 PO-punten
Beslag- en executierecht 14 december	6 PO-punten

Voor meer informatie en/of inschrijving: www.cpo.nl

Zeker van uw zaak

Het CPO is onderdeel van de Raadboud Universiteit Nijmegen

Actualiteiten

agenda

JAARCONGRES VERENIGING VOOR VROUW EN RECHT

Naar schatting 340.000 tot 1,2 miljoen mensen – voor zeker 95% bestaande uit vrouwen – verrichten huishoudelijke, dienstverlenende en verplegende arbeid in en om het huis voor particuliere werkgevers gedurende minder dan vier dagen per week. Zij hebben slechts marginale sociale bescherming. Is dat gerechtvaardigd, of is er sprake van verboden (in)direct onderscheid op grond van geslacht en arbeidsduur? Deze vraag staat centraal op het Jaarcongres 2010 dat de Vereniging voor Vrouw en Recht Clara Wichmann (VVR) op **donderdag 7 oktober** organiseert. Eva Cremers en Leontine Bijleveld, schrijfsters van het boek 'Uitsluiten of beschermen?' - Rechtspositie deeltijd huishoudelijk/dienstverlenend personeel' leiden het onderwerp in. Daarna volgt een discussie.

- **Tijd:** donderdag 7 oktober, 15.30-18.00 uur; **plaats:** 'De Kargadoor', Oudegracht 36, te Utrecht; **inlichtingen en aanmelding:** www.vrouwenrecht.nl. Niet-leden betalen € 30 voor het congres en € 20 voor het buffet.

CONGRES DE DOODSTRAF VOORBIJ

Op **28 en 29 oktober** organiseert het Centrum van de Rechten voor de Mens van de Maastrichtse rechtenfaculteit het congres 'De doodstraf voorbij'. Centraal staat het thema straffen omdat het 31 oktober 150 jaar is geleden dat de doodstraf in Nederland werd uitgevoerd.

Het congres bestaat uit interactieve workshops, onder andere 'De effectiviteit van straffen' en 'Nederland en de doodstraf; internationaalrechtelijke dilemma's'. Verder worden diverse activiteiten georganiseerd waaronder een politiek café, een debatavond, een fototoonstelling, films en lezingen. De keynote speakers van het congres zijn prof. dr. D. Garland (New York University), prof. dr. C. H. Brants (Universiteit Utrecht) en prof. dr. J. C. J. Boutellier (Vrije Universiteit

Amsterdam, Faculteit der Sociale Wetenschappen).

- **Locatie:** Hotel Crowne Plaza, Maastricht; **datum en tijd:** donderdag 28 en vrijdag 29 oktober; **kosten:** € 300 voor beide dagen, € 175 per dag; **aanmelden en meer info:** www.rechten.unimaas.nl.

NATIONAAL ARBEIDSRECHTCONGRES

Het Nationaal Arbeidsrechtcongres wordt op **5 en 6 november** georganiseerd door de universiteiten van Amsterdam, Leiden, Nijmegen en Rotterdam en de Vereniging van Arbeidsrecht Advocaten Nederland (VAAN). Het thema is dit jaar 'Beloning in beweging'. Met onder andere prof. mr. J. M. van Slooten, dr. M. S. Houwerzijl, prof. mr. G. J. J. Heerma van Voss dr. R. H. van het Kaar en prof. mr. L. G. Verburg. De voordrachten worden afgewisseld met discussiewerkgroepen en paneldiscussies met de zaal.

- **Tijd:** vrijdag 5 en zaterdag 6 november, resp. 12.00-21.00 en 09.00-12.00 uur; **plaats:** Hotel De Buunderkamp, Wolfheze; **inlichtingen en aanmelding:** bij het Eggens Instituut, Universiteit van Amsterdam, tel 020-525 34 07, fax: 020-525 33 07, e-mail: pao-fdr@uva.nl en www.jur.uva.nl/eggens. Er zijn 7 PO-punten toegekend.

VISIES OP KLACHTRECHT

Wie ontevreden is over de Nederlandse overheid, heeft het recht om bij de overheid een klacht in te dienen en daarop een reactie te krijgen. De Algemene wet bestuursrecht voorziet hierin. Maar wat is van de bedoelingen van de wetgever terechtgekomen? In 2010 bestaat de Vereniging voor Klachtrecht vijf jaar. Deze feestelijke gebeurtenis grijpt zij aan voor een congres over visies op klachtrecht. Op het congres op **woensdag 10 november** komen enkele deskundigen aan het woord die het publiek zullen prikkelen met hun kritische visies op het publieke klachtrecht.

- **Tijd:** woensdag 10 november, 13.00-17.30 uur; **plaats:** Jaarbeurs te Utrecht, Auditorium (2e etage boven hal 8; **inlichtingen en aanmelding:** vvk@nationaalombudsman.nl.

'Salduz-consult belemmert Halt-afdoening'

Minderjarige verdachten die na het Salduz-gesprek met een advocaat geen bekentenis afleggen, komen niet meer voor een Halt-afdoening in aanmerking. Daardoor lopen ze mogelijk onnodig een strafblad op, menen politie en Bureau Halt.

.....
Tatiana Scheltema
journalist
 .....

Graffitijspueters, winkeldiefjes, 112-bellers en spijbelaars, tot 1 januari werd dit klein grut na aanhouding door de politie linea recta doorgestuurd naar Halt (dat staat voor Het ALTERNatief).

Halt legt de jongere een taakstraf op. Voert hij die naar behoren uit, dan is het blazozen gezuiverd en komt de jongere er met de schrik vanaf. Voorwaarden voor deelname aan Halt zijn wel dat de jongere een volledige bekentenis aflegt, alle afspraken nakomt, dat de ouders instemmen met het traject, en dat er geen achterliggende problematiek speelt.

Tot voor kort hadden advocatuur en Halt zelden met elkaar te maken: pas waar Halt ophield, kwam de advocaat in beeld. Maar sinds de Salduz-aanwijzing in april van kracht werd lijken minderjarige verdachten steeds vaker te ontkennen of zich te beroepen op hun zwijgrecht, waardoor ze het Halt-traject mislopen: daarvoor

is immers een bekentenis nodig. Zorgelijk, vindt Rik Quint, juridisch beleidsadviseur van Halt Nederland in Leiden. 'Een gemiste kans voor de minderjarige, want het grote voordeel van Halt is dat ze niet in de justitiële documentatie terecht komen. Een ander onbedoeld negatief effect is dat een jongere die tussen acht uur 's avonds en zeven uur 's ochtends wordt opgepakt, de nacht op het politiebureau moet doorbrengen in afwachting van de advocaat. Voor een Halt-delict is dat uit oogpunt van proportionaliteit en ongewenste criminalisering een ongewenste situatie. Je ziet nu dat de politie, overigens ook om de administratieve druk te verminderen, steeds vaker zegt: we laten 'm maar lopen.'

Hoe vaak jongeren hierdoor het Halt-traject mislopen is nog onduidelijk; harde cijfers ontbreken. Quint: 'Het zijn vooralsnog geluiden vanuit de politie. Als zij minder zaken doorsturen, kunnen wij dat alleen maar in algemenere zin interpreteren. De politie zegt natuurlijk niet: we sturen deze maand minder mensen door,

en dat komt door Salduz.' De laatste drie jaar liep het aantal Halt-afdoeningen al terug: van 24.000 jongeren in 2006, tot 21.000 vorig jaar.

Je moet wel schuldig zijn

Jeugdadvocaat Edmund van Gils van Reynaerde Advocaten in Amsterdam kan de ervaring dat er 'wellicht wat eerder op het standpunt gestaan gaat worden dat er gezwegen wordt' wel bevestigen. Maar hij benadrukt ook de voordelen: 'Vroeger kwam je er pas bij als iemand al verhoord was en zat je aan die verklaring vast. Minderjarigen hebben nogal de neiging om alles te ontkennen, terwijl ze eigenlijk alleen maar het strafbare feit waarvan ze verdacht worden bedoelen te ontkennen. Als achteraf vast komt te staan dat hij wel ergens geweest is, ook al heeft hij het feit niet gepleegd, zit je met een kennelijke leugen in de verklaring. In de consultatie voor verhoor kun je ze daar goed op wijzen.'

Van Gils heeft wel een ander idee: 'Er zijn minder zaken, omdat het bewijs ontbreekt.

Veel zaken worden gevormd door de verklaring van de verdachte. Ik denk niet zozeer dat jongeren ertoe wordt gedwongen, maar ze staan vaak wel op grote achterstand bij de verhoorvaardigheden van de politie. In het Salduz-gesprek kun je uitleggen waar een verhoor voor bedoeld is, dat je een verklaring achteraf kunt wijzigen of verbeteren, en dat als de politie dat weigert, je hem niet ondertekent.' Dat neemt niet weg dat Halt een mooie manier van afdoening is, en dat hij het traject in voorkomende situaties adviseert, zegt Van Gils. 'Maar er gaat wel iets aan vooraf, namelijk dat je je schuldig hebt gemaakt aan een strafbaar feit. Je mag niet zo redeneren dat je zegt: accepteer maar elk voorstel, want daarmee voorkom je de gang naar de kinderrechter.'

Als een jongere écht niks gedaan heeft, heeft hij bij Halt ook niks te zoeken, beaamt Quint. Maar: 'Bedenk wel de voordelen van Halt als de jongere zich wel strafbaar heeft gemaakt en anders een transactie bij het OM of een veroordeling door de kinderrechter riskeert.'

Caffè della dolce Vita

Elk kopje... Italiaans genieten!

De beste espresso ook bij u op kantoor? Wie wil dat nu niet? U heeft al een eersteklas kwaliteitsmachine voor € 299,- En de eerste 150 kopjes Italiaanse koffie krijgt u van ons cadeau*!

ItaliëKoffie
Gebrand op kwaliteit

www.italiekoffie.nl/office

* kijk online voor onze leveringsvoorwaarden

agenda

HET PUBLIEKE VAN HET PRIVAATRECHT

Het Netherlands Institute for Law and Governance organiseert op **dinsdag 9 november** een congres over de invloed die via overheidsregulering geborgde publieke belangen uitoefenen op privaatrechtelijke verhoudingen. Die beïnvloeding stelt privatisten voor grote uitdagingen, zowel bij de privaatrechtelijke (zelf)regulering als handhaving van die verhoudingen. Hoe moeten zij daarbij te werk gaan? Zijn privatisten wel in staat om rekening te houden met gereguleerde publieke belangen? Onderzoekers van het NILG laten zien hoe regulering van publieke belangen op voornoemde terreinen invloed uitoefent op belangrijke onderdelen van het privaatrecht, te weten het personen- en familierecht, het ondernemingsrecht, het goederen- en insolventierecht, het contractenrecht en het aansprakelijkheidsrecht.

- *Locatie:* Vrije Universiteit te Amsterdam; *datum en tijd:* dinsdag 9 november van 12.00-17.00 uur; *meer informatie:* www.nilg.nl.

NACHT VAN DE RECHTSSTAAT

De Nederlandse rechtsstaat staat in het middelpunt van de belangstelling. Hoe waarborgen en beschermen we de diversiteit van de bevolking met sterk uiteenlopende levensovertuigingen en levensstijlen? Waar liggen de grenzen van de vrijheid van meningsuiting? Tijdens de Nacht van de Rechtsstaat op **vrijdag 19 november** gaan schrijvers, journalisten, politici en burgers met elkaar in debat over de toekomst van de rechtsstaat. De rechtsstaat wordt vanuit verschillende perspectieven, zoals integratie, religie en media, belicht. Met onder anderen Paul Cliteur, Ernst Hirsch Ballin, Beatrice de Graaf, Frank Ankersmit, Harry

Borghouts, Rein Zunderdorp, Willem Schinkel, Pieter Klein, Sywert van Lienden, André van Es en Sjoerd de Jong (o.v.). Moderatoren: Charles Groenhuijsen en Felix Rotenberg.

- *Locatie:* Felix Meritis; *datum en tijd:* vrijdag 19 november, om 20.00 uur; *toegang:* € 7,50.

TURKS PERSONEN- EN FAMILIERECHT IN NEDERLANDSE RECHTSPRAKTIJK

Op **donderdag 16 december** 2010 vindt plaats het symposium 'Turks personen- en familierecht in de Nederlandse rechtspraak'. Sprekers zijn: mw. prof. dr. E. Örüücü, mr. N. Türkkol en mw. prof. mr. M. Antokolskaia. Na afloop van het symposium vindt de uitreiking plaats van de *Nederlandse vertaling Turks Burgerlijk Wetboek* (F.J.A. van der Velden & F. Ibili), in aanwezigheid van de Ambassadeur van Turkije en de President van de Hoge Raad der Nederlanden.

- *Locatie:* Hoge Raad der Nederlanden, Kazernestraat 52, Den Haag; *tijdstip:* 14.30-17.45 uur; *aanmelden is verplicht via* f.ibili@hogeraad.nl; *informatie:* www.turksburgerlijkwetboek.nl.

VERENIGING CIVIELE CASSATIE ADVOCATEN

Een wetsvoorstel voorziet in het instellen van een (civiele) cassatiebalie. Het lidmaatschap van de Vereniging van Civiele Cassatie Advocaten (VCCA) zal eerst na instelling van de wettelijke cassatiebalie openstaan voor advocaten bij de Hoge Raad. Vooruitlopend daarop organiseert de VCCA op **17 december** 2010 een bijeenkomst voor advocaten in de cassatiepraktijk rond het thema 'de civiele cassatiebalie'.

- *Locatie:* Pels Rijcken & Droogleeuw Fortuijn, Bezuidenhoutseweg 57 Den Haag; *tijdstip:* 15.00 uur; *aanmelding:* Adri Tijdeman, adri.tijdeman@nautadutilh.com.

Berichten van de Orde

Toetsen beroepsopleiding 15 oktober

Voorjaarscyclus 2010 (+ inhalers/herkansers, met gewijzigde toetstijden):
10.00-11.30 uur: Gedragsrecht
12.00-13.00 uur: Jaarrekening
14.00-16.00 uur: Strafprocesrecht

Inschrijving

Stagiaires die in maart 2010 óf september 2009 met de Beroepsopleiding zijn begonnen, hoeven zich niet op te geven. Herkansers 3^e toetsmoment dienen zich aan te melden bij mevrouw C. van Rijn: c.vanrijn@advocatenorde.nl. U ontvangt een bevestiging van uw aanmelding. Wilt u bij aanmeldingen duidelijk het volgende vermelden: naam, voorletter(s) en geslacht; het adres waar de bevestiging naar toegezonden moet worden; uw cursuscode.

Examengeld

Het examengeld voor het inhalen/herkansers van toetsen is door de Algemene Raad vastgesteld op € 75 per toets. Ná de toetsdag ontvangt u een acceptgiro waarmee u het examengeld kunt overmaken.

- *Toetslocatie:* De Jaarbeurs te Utrecht.
- *Informatie:* Orde, afdeling Opleiding, 070-335 35 55, tussen 09.00-12.00 uur.

Vereiste aantal opleidingspunten: 20

De nieuwe Verordening op de vakbekwaamheid, in werking getreden op 1 januari jl., vereist een hoger aantal opleidingspunten dan voorheen, namelijk 20 in plaats van 16. Bovendien was het tot 2010 mogelijk om – bij een puntenoverschot uit voorgaande jaren – in een bepaald jaar géén opleidingspunten te behalen. Dat kan nu niet meer.

Aanbieding aan minister Hirsch Ballin

Op vrijdag 10 september 2010 bood Joggli Meihuizen in het bijzijn van Jan Loorbach het boek *Smalle marges. De Nederlandse advocatuur in de Tweede Wereldoorlog* aan de minister van Justitie Ernst Hirsch Ballin aan.

Jaarcongres 2010 over claimcultuur, calculerende burgers en advocaten

Toestanden, maar geen

Meer dan 800 advocaten hadden afgelopen vrijdag hun praktijk op orde, en konden zonder vrees voor claims door het verstrijken van fatale termijnen op 24 september in Rotterdam het Jaarcongres van de Orde bijwonen. Hier impressies van lezingen en workshops over claimcultuur en de (ongegrond gebleken) vrees voor Amerikaanse toestanden.

.....
Koert Boshouwers, Martijn Maathuis, Linus Hesselink, Hedy Jak, Trudeke Sillevs Smitt, Adrie van de Streek
.....

Tegenvallers compenseren!

Rotterdams loco-burgemeester Dominic Schrijer heette de aanwezigen welkom. In Rotterdam waren er volgens hem geen Amerikaanse toestanden: het aantal claims tegen die gemeente is de laatste tien jaar stabiel. Ondernemingen claimen vooral vergoeding van planschade en omzetederving bij de uitvoer van bouwprojecten, particulieren proberen de schade vergoed te krijgen van gaten in het wegdek – maar door beter onderhoud is hier het aantal claims omlaag gegaan.

Maar wat is claimcultuur? Dagvoorzitter Ferdinand Grapperhaus was niet tevreden met wat hij in de Van Dale vond en definieerde het als de wens van organisaties en particulieren dat tegenvallers worden gecompenseerd. In de aanloop naar de dekenrede vroeg hij verder vooral aandacht voor het plan een externe toezichthouder voor de ba-

lie in te stellen, die dan ook de dossiers van advocaten zou kunnen inzien. Hij noemde dit plan van de minister van Justitie ‘onzalig’ en in strijd met het verschoningsrecht. Het verwijt aan de advocatuur dat advocaten in het huidige tuchtrecht het eigen vlees keuren wees hij af: ‘Advocaten keuren niet het eigen vlees. Ze keuren *elkaars* vlees.’ (KB)

Belang verdampt

De claimcultuur maakte geen deel uit van de rede van algemeen deken Jan Loorbach (zie voor de volledige tekst van de jaarrede

achterin dit nummer, *red.*), die in plaats hiervan inging op twee historische studies, naar 35 jaar sociale advocatuur en naar de advocatuur tijdens WO II. De studies waren Loorbachs brug naar de verworvenheden van het Nederlandse rechtssysteem, die inmiddels geen rustig bezit meer zijn. De deken noemde het gevaar dat de toegang van burgers tot de rechter door bezuinigingen op de gefinancierde rechtshulp onaanvaard-

Foto's: Gerhard van Roon

Jan Loorbach tijdens zijn toespraak, met het hondje dat de Amerikaan Tarricone niet kon waarderen

Amerikaanse

Pauzenummer

Ferdinand Grapperhaus
vermaakt de zaal

baar onder druk komt te staan. Ook was hij bezorgd over de eerdergenoemde toezicht-houder, en over de lange doorlooptijd van gerechtelijke procedures. De factor tijd kan het belang van de rechtszoekende bij de uitspraak laten verdampen. De advocaat kan de lange duur niet uitleggen aan de justitiabele en soms kan een verkregen uitspraak bijvoorbeeld door een faillissement niet meer ten uitvoer worden gelegd. (KB)

Advocaat als lead plaintiff

Een verslag van de voordracht van *key note speaker* Jan Maarten Slagter, voorzitter Vereniging van Effectenbezitters (VEB), is niet makkelijk. Het was een beetje wat hijzelf van de jaren zestig en van Jonge-Balie Congressen zei: 'als je er bij was, kun je je het niet herinneren'. Hij zag de advocaat liefst als dienstmaagd, dienstbaar aan het belang van de cliënt. Als die opkomt voor een collectief belang, dan naar het Europese

bottom-up model: teleurgestelde beleggers bijvoorbeeld verenigen zich en zoeken een advocaat die hun belangen behartigt. Zo is ook de VEB ontstaan. In het Amerikaanse model daarentegen staat de calculerende advocaat centraal, die zelf achter de benadeelden aanjaagt en probeert *lead plaintiff* te worden, om in een class action zelf 40% van de schikking te incasseren. De Nederlandse ontwikkeling in die richting baart Slagter zorgen. Maar door de verschillen in de rechtssystemen ziet hij het niet snel Amerikaanse toestanden ontstaan.

Slagter zou de collectieve actie ex 3:305a BW willen uitbreiden: niet alleen een verklaring voor recht maar ook schadevergoeding. Het collectief actierecht zou daarmee een Nederlands exportproduct kunnen worden, gezien ook het feit dat het Amsterdamse hof een schikking op basis van de Wet collectieve afhandeling massaschades als bindend beoordeelde voor niet-Amerikaanse beleggers. 'Good for business, liever hier dan in Luxemburg.' Helemaal als dat gepaard gaat met een goede code voor de governance van

claimstichtingen, als die van Jurjen Lemstra. (MM)

'Vééls te ècht'

De nachtburgemeester van Rotterdam was er ook. Jules Deelder droeg gedichten over zijn stad voor, de stad die hem, tot zijn eigen verbazing, blijft inspireren. 'Rotter-

Nachtburgemeester
Deelder

dam is niet te filmen/ de beelden wisselen te snel/ Rotterdam heeft geen verleden/ en geen enkele trapgevel/Rotterdam is niet te filmen/ Rotterdam is vééls te ècht.' In zijn kenmerkende woordenwaterfall klaterden de hardnekkige Samaritaan, de humor der Romeinen, de romanticus Thorbecke en de verlosser uit Venlo voorbij. Advocaten zijn voor Deelder strafpleiters. Als je de goede inhurt, erken je eigenlijk schuld 'maar ze lullen wel de helft eraf'. Tot zijn eigen blijdschap is Deelder zelf geen advocaat. (MM)

Congresgangers ontwijken een bewegend beeld

Beledigd

Letselschadeadvocaat John Beer had zijn mede-voorzitter van de workshop 'Niks mis met Amerikaanse toestanden', Anthony Tarricone, ervan moeten overtuigen dat het Jaarcongres geen grap was. Tarricone, voorzitter van een Amerikaanse vereniging van procesadvocaten (American Association for Justice), treedt samen met Beer op in de zaak van de Turkisch Airlines crash. 'I was really offended when I saw the brochure with the dog in the wash dryer.' Tarricone wijst de Nederlandse advocaten fijntjes op wat misvattingen over het Amerikaanse rechtstelsel. Zo mogen Amerikaanse advocaten (nabestaanden van) slachtoffers van vliegtuigrampen niet benaderen binnen 45 dagen na de crash. Ter vergelijking: Nederlandse advocaten hadden al binnen 8 dagen nabestaanden van de Turkse crash aangeschreven. *Punitive damages* worden alleen bij hoge uitzondering toegekend, bij opzet of grove roekeloosheid. De dame die te hete McDonalds koffie morste, kreeg daarvoor slechts 6 ton schadevergoeding, en dat alleen omdat haar al 700 andere slachtoffers waren voorgegaan en 'McDonalds just didn't care about customers getting burned'.

In een ware democratie geeft *no cure no pay* toegang tot het recht voor alle mensen, en niet slechts aan de rijken die dure advocaten kunnen betalen, aldus Tarricone. Hij sluit af met een plaatje van een auto, die vrijwel geheel is geworden tot wat hij is dankzij het werk van Amerikaanse processtijgers. (MM)

Obesitas: vette kluif voor arbeidsrecht

'When the aliens come, they will eat the fatties first'. Deze waarschuwing tegen overgewicht bij een sportschool was in San Francisco aanleiding voor een verbod onderscheid te maken op grond van gewicht, zo vertelde arbeidsrechtadvocaat Stefan Fagel. In Nederland heeft de Commissie Gelijke Behandeling onlangs 'morbide obesitas' al tot chronische ziekte bestempeld, wat onderscheid op grond van deze zwaarste vorm van zwaarlijvigheid in beginsel verboden maakt. Fagel verwacht dat ook 'gewone' obesitas het stempel chronische ziekte zal krijgen. Voer voor arbeidsjuristen, want wanneer is wel en niet sprake van verboden onderscheid bij selectie, promotie en ontslag, en wat mag (of moet) de werkgever doen om obesitas en daarmee samenhangende arbeidsongeschiktheid tegen te gaan? Met flair en humor gaf Fagel een mooie voorzet voor die discussie. (TSS)

Praat met deken

In de interactieve workshop 'Jong en (te) wild' behandelden Leonie Rammeloo (Van Doorne), Patrick de Loeff (Jonge-Balie voorzitter) en Ernst van Win (Haagse deken) verschillende valkuilen van het gedragsrecht. Zoals die waarin een advocaat in cryptische bewoordingen een zaak op Facebook had gepost. Het publiek kon met een rode of blauwe bef aangeven of dat (on)toelaatbaar was. Het schemergebied van de behandelde casus maakte discussie los, al had die vaak een open eind. Waarbij de conclusie meestal leek te zijn: bespreek het met de deken. (HJ)

Vertel het beide cliënten

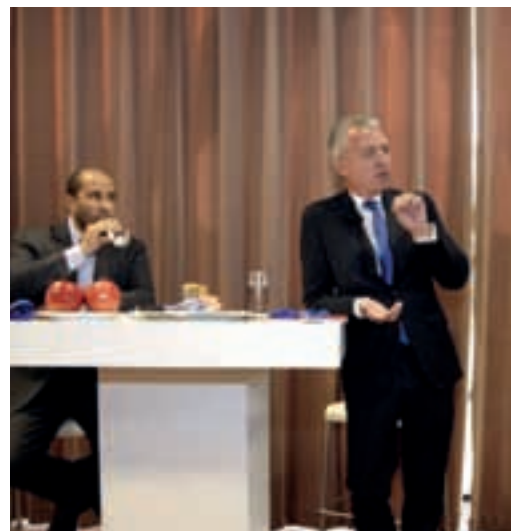
'Veel mensen vergeten dat je de tuchtrechter ook kunt vragen zich uit te spreken over

de vraag of de advocaat zorgvuldige rechtshulp heeft verleend,'vertelde de voormalige Rotterdamse deken Peter Drion, in de workshop over beroepsaansprakelijkheid en tuchtrecht. Handig als je de scheefschattende advocaat ook aansprakelijk wilt stellen. Drion gaf samen met Annerie Ploumen, voorzitter van de raad van notarissen in Amsterdam, een overzicht van tucht en beroepsaansprakelijkheid in advocatuur en notariaat. Een casus over een multidisciplinair kantoor ontlokte de schare advocaten uiteenlopende standpunten over conflicterende belangen, variërend van: nooit optreden tegen een voormalige cliënt, tot: het mag als er geen redelijk belang van de (ex) cliënt aan in de weg staat. Oplossing volgens Drion: beide cliënten volledig op de hoogte brengen en toestemming vragen. (TSS)

Slecht imago

De workshop over krijgen en vasthouden van allochtone advocaten begon met cijfers: in 2000 waren er 2.401 allochtone rechtenstudenten, in 2009: 3.197. Dat is een stijging van 94,1%, maar deze studenten komen nauwelijks terecht in de advocatuur. Terwijl cliënten steeds diverser worden. Een oorzaak is het slechte imago van de advocatuur onder allochtone rechtenstudenten. Tevens zien niet alle kantoren de noodzaak van diversiteit, aldus Joost Linnemann, voorzitter van de door de Orde ingestelde Commissie diversiteit. De zaal vond vooral de morele component zwaar wegen. Ook werd gezegd dat diverse teams beter presteren. (HJ)

In de workshop 'Wat nou integratie?' waren Ahmed Marcouch en Marco Pastors het erover eens dat integratie inspanning vereist. Marcouch lanceerde de 'Ter Beschik-

Ahmed Marcouch en Marco Pastors met voorzitter Miek Smilde

kingstelling aan het Onderwijs', voor jonge draaideurcriminelen, en suggereerde dat advocaten hun cliënten soms moeten laten veroordelen opdat deze in gevangenschap kunnen resocialiseren. Pastors pleitte voor verschillende straffen voor verschillende etnische groepen terwijl godsdiensten die de scheiding van kerk en staat niet erkennen, niet dezelfde rechten moeten hebben als godsdiensten die dat wel doen. Daarover werden de heren het níet eens. (MM)

'Zelfs voor Iran is reputatie belangrijk'

Op uitnodiging van Stichting Advocaten voor Advocaten (L4L) legde de Iraanse advocate Shadi Sadr uit waarom zij en sommige van haar collega's niet meer naar hun vaderland kunnen terugkeren. Als advocaat spannen ze zich in om politieke gevangenen, ter dood veroordeelde minderjarigen en tot stening veroordeelde vrouwen vrij te krijgen, of in ieder geval een eerlijk proces voor hen af te dwingen. 'De rechterlijke macht is niet altijd onafhankelijk en onpartijdig, zeker waar het politieke zaken betreft.' Kunnen advocaten dan nog iets betekenen? 'Ja, publiciteit zoeken en interviews geven, maar in de rechtbank zelf kunnen ze niet veel doen', aldus Shadi. Al lopen advocaten dan grote kans vervolgd te worden. Haar collega Mohammad Olyaeifard zit sinds mei in de gevangenis vanwege één enkel interview. Zelf is ze op grond van vage aanklachten tot 6 jaar en 74 zweepslagen veroordeeld, en ook de naar Noorwegen gevluchte Moham-

mad Mostafaei hing een lange gevangenisstraf boven het hoofd.

Shadi vraagt zich af hoe ze vanuit het buitenland de situatie in haar eigen land kan verbeteren. En ze is bezorgd om hen die achterbleven, vooral haar familie. Wat in haar ogen in ieder geval helpt is de waardering voor haar en andere advocaten in de vorm van mensenrechtenprijzen, en de aandacht die dat oplevert. 'Het maakt ons meer geloofwaardig. De Iraanse autoriteiten doen alsof ze niet om internationale aandacht geven, maar zelfs voor hen is reputatie belangrijk.' Iedereen kan volgens Shadi Sadr aan de strijd bijdragen. Aan schrijfacties kan bijvoorbeeld iedereen meedoen, 'maar het is wel het minimale dat moet gebeuren'. Internationale aandacht moet de druk op de autoriteiten vergroten. (AvdS, www.advocatenvooradvocaten.nl)

Iraanse advocate Shadi Sadr

'Mensen leven niet in de ware wereld'

Massapsycholoog Jaap van Ginneken vertelde ca. 50 advocaten hoe snel en arbitrair in de maatschappij angstgolven kunnen opkomen, en wat de advocaat ervan kan leren. Uit de vele voorbeelden (pil en trombose, kerk en misbruik, sigaretten en kanker) bleek volgens Van Ginneken 'dat mensen niet in de ware wereld leven, maar in hun voorstelling ervan.' Het Gevaar is niet afhankelijk van objectieve feiten, maar van de vraag of er een 'overtuigend vertoog' is waarin het dwingend wordt geschetst. Of in dat verhaal iets bekends wordt gekoppeld aan iets vreemds. Of allerlei verschillende groepen worden samengesmeed in hun protest of angst. En of media het overrompelend brengen.

Jaap van Ginneken doet zijn verhaal

Leuk verhaal van de massapsycholoog, ook omdat de aanwezigen wisten: in dat soort histerie, daar trappen wij niet in. Maar wat kun je er als advocaat van leren, voor het geval er bijvoorbeeld collectieve claims dreigen omdat een feitelijk onzinnige recall achterwege bleef? Van Ginneken: 'Dat het hele grillige, gelaagde processen zijn. En dat je een deskundige moet inschakelen als het erop aankomt.' (LH)

Overheid waakt

Als 'slotdebat' praatte aan het eind van de middag Grapperhaus met Frank van 't Ge-loof (Vereniging Icesave), Margo Trappenburg (hoogleraar sociaal politieke aspecten van de verzorgingsstaat), Jurjen Lemstra (Stichting Afwikkeling Massaschade) en Eddy Brauw (hoogleraar rechtspleging). Overheden vaardigen steeds meer regels uit en incidenten leiden tot meer regeldruk. Consumenten verwachten dat de overheid over hun belangen waakt. Als zij schade lijden wensen zij deze vergoed te zien, zelfs als het de vraag is of zij de schade aan eigen handelen te wijten hebben of als het de vraag is of schade te vergoeden is. Dit leidt tot een toename van claims, een grote belasting voor het rechtssysteem. Ook de media gaan een steeds grotere rol spelen bij het verhalen van schade. Advocaten zoeken de media ook op, door bijvoorbeeld bij Paul en Witteman de positie van hun cliënten toe te lichten. Toch verwachten de gespreksdeelnemers niet dat er Amerikaanse toestanden zullen ontstaan. En daar kunnen calculerende burgers en advocaten het mee doen. (KB)

‘Turkije hoort bij Europa’

Rechtbank: Turken hoeven niet verplicht in te burgeren

De rechterlijke schrapping van het verplichte inburgeringsexamen voor Turken veroorzaakte nogal wat commotie. Advocaat Durmus laat zien dat regering en parlement beter hadden kunnen weten. En dat ook eventuele nieuwe maatregelen om rechten van Turken op sociale zekerheid te beperken, eenvoudig onmogelijk zijn.

.....
Ali Durmus
advocaat te Rotterdam
.....

Politiek Den Haag was ‘verbaasd’ en ‘teleurgesteld’ over twee uitspraken van de Rechtbank Rotterdam van 12 augustus jl.¹ Tweede Kamerlid Jeroen Dijsselbloem vond de schrapping van het verplichte inburgeringsexamen voor Turken maar een wonderlijke uitspraak, omdat verplichte inburgering voor hen juist meer kansen zou scheppen op de arbeidsmarkt. SP-Kamerlid Sadet Karabulut heeft eveneens haar teleurstelling laten blijken. Minister Van Middelkoop merkte bij zijn aankondiging van het hoger beroep op dat het Associatieverdrag van Ankara

EEG-Turkije, dat een belangrijke rol speelde in de zaken, stamt uit 1963 – suggererend dat het achterhaald is.

Politiek Den Haag had kunnen weten dat de ingevoerde inburgeringswetgeving in strijd zou kunnen zijn met het Turkse associatierecht. Reeds in oktober 2006 hebben achttien hoogleraren in een open brief aan de Eerste Kamer gewaarschuwd tegen de strijdigheid van de Wet inburgering met het Associatierecht EEG-Turkije.² Ook de Raad van State constateerde destijds al deze strijdigheid. Toenmalig minister Verdonk en het parlement namen bewust het risico dat de rechter de overheid zou kunnen terugfluiten. Verdonk heeft zelfs verklaard dat betrokkenen maar naar de rechter moesten stappen om duidelijkheid te krijgen.

Deze opstelling lijkt mij in strijd met het beginsel van ‘gemeenschapstrouw’. Het Associatierecht EEG-Turkije is integraal

.....
¹ LJN: BN3934, AWB 08/4934 en LJN: BN3935, AWB 09/3814. De advocaten in deze zaken waren overigens kantoorgenoten van de heer Durmus [red.].

.....
² HE/jv/0210062 oktober 2006, Open brief inzake voorstel Wet inburgering (30 308).

Foto: Joost van den Broek / HH

Protocol EEG-Turkije⁵ en het door de rechter genoemde Besluit 1/80 Associatierraad EEG-Turkije⁶ (hierna: Besluit 1/80 EEG-Turkije) vestigen in de EU-lidstaten een eigen en zelfstandig integratiestelsel van Turken. Hierbij is cruciaal dat het begrip ‘integratie’ uit het Associatierecht EEG-Turkije een andere invulling heeft dan het begrip ‘integratie’ uit de inburgeringswetgeving. Het is vaste rechtspraak van het Hof van Justitie EU inzake het Associatierecht EEG-Turkije dat het stelsel van geleidelijke integratie van Turkse werknemers en hun gezinsleden in de lidstaten van de Unie niet eenzijdig gewijzigd kan worden door de nationale lidstaten.⁷ In verschillende arresten heeft het hof voorts ondubbelzinnig uitgesproken dat Turkse werknemers en hun gezinsleden hun rechten rechtstreeks ontlenen aan de bepalingen van het associatierecht, in het bijzonder Besluit 1/80 EEG-Turkije. Deze rechten zijn declaratoir van aard en het bezit van een verblijfsvergunning is geen voorwaarde voor het ontstaan van die rechten, doch slechts een constatering.⁸

Het hof heeft in het arrest Abatay en Sahin van 21 oktober 2003⁹ (inzake tewerkstellingsvergunningen van Turkse chauffeurs in het beroepsgoederenverkeer) en het arrest Soysal en Savatli van 19 februari 2009¹⁰ vastgesteld dat alle nieuwe restrictievere maatregelen en regelgeving van overheidswege na 1 december 1980 ten aanzien van Turkse werknemers in strijd zijn met de *standstill* bepalingen van art. 13 Besluit 1/80 EEG-Turkije en art. 41 Aanvullend Protocol EEG-Turkije. Deze *standstill* bepalingen houden in dat na de inwerkingtreding van Besluit 1/80 EEG-Turkije op 1 december 1980 en de inwerkingtreding van het Aanvullend Protocol op 1 januari 1973 er geen restrictievere maatregelen genomen mogen worden die indirect of

.....
 keurd bij besluit 64/732/EEG d.d. 23 december 1963 (PB 1964/217 p. 3685).

5 Aanvullend Protocol EEG-Turkije d.d. 23 november 1970, *Trb.* 1971, 70 (in werking getreden op 1 januari 1973), veo2000040.

6 Besluit 1/80 EEG-Turkije d.d. 19 september 1980, in werking getreden op 1 december 1980, veo6000251.

7 Het Associatieverdrag EEG-Turkije is niet eenzijdig opzegbaar door Nederland. Het aangewezen platform voor de verdragspartijen om zaken te regelen is de Associatierraad EEG-Turkije, die periodiek bijeenkomt.

8 HvJ EG 6 juni 1995, C-434/03 (Bozkurt), *MR* 1995, 124 m.nt. K. Alfenaar en W. Verberk, veo5000207.

9 HvJ EG, C-317/01 en C-369/01 (Abatay e.a. en Sahin), *JV* 2004/2 m.nt. C.A. Groenendijk, veo3001582.

10 HvJ EG 19 februari 2009, C-228/06 (Soysal en Savatli), *JV* 2009/144 m.nt. C.A. Groenendijk, veo9000248.

.....
Turken kunnen aan het Associatierecht rechtstreeks een gelijke behandeling met EU-burgers ontlenen
 .....

direct de toegang van Turkse werknemers tot de arbeidsmarkt en de vestiging van zelfstandigen en dienstverleners zouden kunnen beperken. De Wet inburgering¹¹ en de Wet inburgering buitenland¹² zijn onmiskenbaar met deze bepalingen in strijd.

Geen discriminatie ten opzichte van EU-burgers

Bij de beoordeling van de Rotterdamse rechter speelt bovendien het gelijkheidsbeginsel van art. 10 Besluit 1/80 EEG-Turkije een rol. Volgens deze bepaling moeten Turkse werknemers en hun gezinsleden wat betreft hun arbeidsvoorwaarden en lonen gelijk worden behandeld als werknemers uit de Gemeenschap, thans de Unie. Het gaat hierbij ook om fiscale en sociale voordelen, zoals bijvoorbeeld de mogelijkheid om een huis te kunnen kopen, hypotheek af te sluiten, leningen aan te gaan, belastingvoordelen te genieten. Dit vloeit voort uit de arresten van het Hof in Wählergruppe Gemeinsam Zajedno Birlikte d.d. 8 mei 2003¹³ en Real Sociedad de Futbol en Kahveci d.d. 25 juli 2008¹⁴. Het Hof van Justitie EU sloot in deze arresten direct aan bij Verordening 1612/68/EEG¹⁵ ten aanzien van werknemers uit de Gemeenschap en heeft deze analoog toegepast op Turkse werknemers.

Als we de gevolgen van de Wet inburgering bekijken, zien we dat hier de schoen wringt. Met de inwerkingtreding van de

.....
 11 Wet van 30 november 2006, *Stb.* 2006, 625, veo6001684.

12 Wet van 22 december 2005 tot wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 (*Stb.* 2006, 28), in werking getreden op 15 maart 2006, veo6000177.

13 HvJEG, 25 juli 2008, C-152/08, *JAR* 2008, 225.

14 Verordening (EEG) nr. 1612/68 van de Raad d.d. 15 oktober 1968, *Pbl.* 257 van 19 oktober 1968, veo3001000.

15 HvJ EU 29 april 2010, zaak C-92/07, *JV* 2010, 237; de zaak is door mij in 2003 ingeleid met een verzoekschrift aan de Europese Commissie.

onderdeel van het Gemeenschapsrecht en de EU-lidstaten en Turkije zijn verplicht de verdragsbepalingen te goeder trouw en niet restrictief uit te leggen. Daarom vind ik de ophef en verbazing van verschillende politici niet terecht. De betrokken Turkse burgers die naar de rechter zijn gestapt, hebben een beroep gedaan op een verdrag dat nog volop van kracht is, en op grond waarvan ook de toetredingsonderhandelingen tot de EU met Turkije zijn begonnen. Zo refereert het VVD-verkiezingsprogramma aan datzelfde associatieverdrag in het kader van de erkenning van Cyprus door Turkije.

Zelfstandig integratiestelsel

Zowel de Wet inburgering buitenland als de Wet inburgering is in strijd met het Associatierecht EEG-Turkije.³ Het Associatieverdrag EEG-Turkije 1963⁴, het Aanvullend

.....
 3 Mijn kantoorgenoot Ejder Köse en ik hebben dit reeds betoegd in ‘Het Associatierecht EEG-Turkije en de verplichte inburgering’, in: *Migrantenrecht*, 2009-8.

4 Associatieverdrag van Ankara 1963 EEG-Turkije d.d. 12 september 1963, veo2000040, goedge-

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEEE EEEEEEEEEEEEUUUUUUUUUUUUUUUUUU UUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUUU UUUUHHHHHH

Twijfel kostte u
al 10.000 euro
...

Zonde om aan M te twijfelen

Als u al drie jaar twijfelt om over te stappen naar een M Arbeidsongeschiktheidsverzekering dan heeft dat u al veel geld gekost! Afhankelijk van wat u verzekerd heeft, kan dat makkelijk meer dan 10.000 euro zijn. En wist u ook dat we speciaal voor advocaten en notarissen een overlijdensrisicoverzekering, een beroepsaansprakelijkheidsverzekering en een hypotheek hebben ontwikkeld. Allen met de insteek van M: betrouwbaar, uitgebreide dekking, transparant en een scherpe prijs.

KENMERKEN M-ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor de hele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal 350.000 euro op jaarbasis)

KENMERKEN M-OVERLIJDENSRICOVERZEKERING (OOK VOOR ADVOCAAATMEDEWERKERS)

- leeftijdsafhankelijke premie
- rokers/niet rokers
- zowel individueel mogelijk als collectief
- eenvoudig jaarlijks aan te passen

KENMERKEN M-BEROEPSAANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING

- volledige inloopdekking beroepsfouten voor ingangsdatum verzekering
- gerenommeerde verzekeraar
- nieuwe toetredende partners automatisch meeverzekerd zonder aanmelding
- uittredende partners en werknemers verzekerd voor meldingen die nog binnenkomen

KENMERKEN M-HYPOTHEEK

- gerenommeerde bank/pensioenfonds
- voor hypotheekbedragen van € 500.000 tot € 6.000.000
- transparante kostenstructuur
- scherpe rente

“M is drie jaar ontstaan omdat er behoefte is aan adviseurs die de doelgroep kennen en weten in welke situatie bepaalde risico's afgedekt dienen te worden. M ontwikkelt en verzorgt voor u verzekeringen die u bij een andere verzekeraar niet kunt krijgen en u substantiële voordelen kunnen bieden. Wij realiseren deze voordelen doordat wij weten wat in uw branche leeft en geen genoegen nemen met standaardoplossingen die verzekeraars en geldverstrekkers u voorschotelen.”

Mr. Viktor Kühne

M-VERZEKERINGEN

PRODUKTEN VAN MUTSAERTS • SINDS 1926

M is een produkt van Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 • Tilburg
Postbus 9102 • 5000 HC Tilburg
T 013 594 28 28
www.m-verzekeringen.nl

verplichting op 1 januari 2010 voor vreemdelingen van buiten de EU om een inburgeringsexamen af te leggen alvorens men aanspraak kan maken op een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd (na vijf jaar rechtmatig verblijf) of een verblijfsvergunning voor voortgezet verblijf (na drie jaar rechtmatig verblijf), worden Turken gediscrimineerd ten opzichte van EU-werknemers. Als gevolg van de koppelingwet is het in de praktijk al jarenlang een feit dat vreemdelingen zonder een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd bijna geen lening en/of een hypotheek kunnen krijgen. Er kan dus geen andere conclusie zijn dan dat de Wet inburgering wat Turken betreft in strijd is met de standstill bepaling van art. 13 en het gelijkheidsbeginsel van art. 10 van Besluit 1/80 EEG-Turkije.

Op 29 april 2010 heeft het Hof van Justitie EU in een zaak over de leges tegen Nederland (Commissie tegen Nederland)¹⁶ bepaald dat bovendien ook het algemene non-discriminatiebeginsel van art. 9 Verdrag van Ankara rechtstreekse werking heeft. Hierdoor vallen niet alleen Turkse werknemers en hun gezinsleden onder het discriminatieverbod, maar ook Turkse zelfstandigen, Turkse dienstverleners en alle Turken die kinderen zijn van Turkse werknemers en in Nederland verblijven (al dan niet in Nederland geboren), alsmede Turken die geen arbeid meer verrichten maar dat in het verleden wel hebben gedaan.

Kortom, op grond van het Associatierecht EEG-Turkije hoeven Turken niet verplicht in te burgeren, evenmin als EU-burgers als Polen, Roemenen en Bulgaren. De Grondwet bevat de bepaling dat Nederland de internationale rechtsorde bevordert en de naleving van het Associatieverdrag EEG-Turkije door Nederland hoort daar ook bij.

Niet voor Turken

De controverse die is ontstaan, is wellicht te wijten aan de geleidelijk veranderde kijk op moslims, aangezien de meeste Turken ook moslim zijn. Juist daarom kan het naar mijn mening verhelderend zijn om kennis te nemen van het Rapport van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) uit 2004: *De Europese Unie, Turkije en de Islam*.¹⁷ Hierin constateert de WRR dat Turkije een

Regering en parlement namen bewust het risico dat de rechter de overheid zou terugfluiten

soortgelijke ontwikkeling als andere Europese landen heeft doorlopen, zoals de vorming van een constitutionele monarchie (1876) en later de stichting van de Turkse Republiek (1923). Hierbij werden de Franse Republiek en de idealen van de Verlichting, inclusief de scheiding van religie en staat, als voorbeeld genomen. Turkije is voorts lid van de NAVO en de Raad van Europa.

Bij dezen wil ik ook een voorschot nemen op de vorming van een eventueel rechtsgedoogkabinet door op te merken dat alle eventuele nieuwe wet- en regelgeving die de rechten van immigranten beperkt op toegang tot sociale zekerheid en/of uitzetting van criminele vreemdelingen, evenmin kan gelden ten aanzien van Turken. De verkiezingsprogramma's van zowel de VVD als het CDA zijn op deze punten namelijk erg stellig. Art. 9 Associatieverdrag van Ankara 1963, art. 3 en art. 6 Besluit 3/80 EEG-Turkije¹⁸ (inzake sociale zekerheid) staan hieraan in de weg, vanwege het gelijkheidsbeginsel ten aanzien van Turken in de sociale zekerheid. Uit vaste rechtspraak van het Hof van Justitie EU vloeit voort dat de uitzetting van Turken wordt bepaald door het openbare orde-criterium uit het Gemeenschapsrecht.

Ik durf ook de stelling voor mijn rekening te nemen dat binnen afzienbare termijn ook de Wet inburgering in het buitenland (taaltoets buitenland), met de voorwaarde voor het verkrijgen van een Machtiging Voorlopig Verblijf in het kader van gezinshereniging, in strijd zal worden geacht met het Associatierecht EEG-Turkije. Hoewel de Rechtbank Rotterdam zich niet hierover heeft uitgelaten, vloeit dit voort uit de arresten Abatay en Sahin van 21 oktober 2003, Soysal d.d. 19 februari 2009 en het eer-

dergenoemde arrest Commissie tegen Nederland d.d. 29 april 2010 van het Hof van Justitie. Het hof heeft namelijk al in 2003 bij de uitleg van de relevante standstill bepalingen bepaald dat deze niet slechts werken ten aanzien van reeds legaal in een lidstaat verblijvende Turkse werknemers, maar ook ten aanzien van de Turkse werknemers en hun gezinsleden die nog niet zijn toegelaten. Analoog aan de uitleg ten aanzien van werknemers uit de Unie is de mogelijkheid om een gezin te vormen, of met een gezin herenigd te worden, een belangrijk onderdeel van het recht op toegang tot arbeid en verblijf.

Past in historische ontwikkeling

Tot slot wil ik herinneren aan de woorden van Walter Hallstein, christen-democratische voorzitter van de Europese Commissie, bij de ondertekening van het Associatieverdrag EEG-Turkije in 1963. Het Associatierecht heeft vergaande gevolgen die in het huidige tijdsgewricht wellicht verbazing wekken, maar deze passen naadloos in de historische ontwikkeling van de relaties tussen de EU en Turkije: 'Die Türkei gehört zu Europa [...] [Dit is meer dan] ein abgekürzter Ausdruck einer geographischen Aussage oder einer geschichtlichen Feststellung, die für einige Jahrhunderte Gültigkeit hat. [...] Und eines Tages soll der letzte Schritt vollzogen werden: Die Türkei soll vollberechtigtes Mitglied der Gemeinschaft sein. Dieser Wunsch und die Tatsache, dass wir in ihm mit unseren türkischen Freunden einig sind, sind der stärkste Ausdruck unserer Gemeinsamkeit.'

Met het oog op een rechtsgedoogkabinet: rechten van immigranten op sociale zekerheid kunnen niet worden beperkt voor Turken

¹⁶ WRR, Rapport nr. 69, 2004, ISBN: 9053566929.

¹⁷ Besluit 3/80 EEG-Turkije d.d. 19 september 1980, PB 1983, C 110, p. 60, in werking getreden op 19 september 1980 bij gebrek aan een specifiek artikel in het besluit hierover.

¹⁸ HvJ EG 2 juni 2005, C-136/03 (Dörr en Ünal), JV 2005/276, vco5001076.

Als het fout is gegaan met de rechtsstaat hebben advocaten maar weinig middelen om zich te verzetten. Je moet er dus op tijd bij zijn als de rechtsstaat in gevaar komt. Is nu de tijd gekomen? En wat kan de advocatuur dan doen?

Waar trekt de advocatuur de grens

.....
Trudeke Silleviss Smitt
redacteur
.....

Loorbach

‘Ik zie een waarschuwingsplicht’

‘Wie verzeild raakt in een al gecorrumpeerde rechtsstaat, heeft als individuele burger – niet alleen als advocaat – nog slechts te smalle marges om die verworpen structuur met succes te bevechten. Onze verantwoordelijkheid als advocatenorganisatie, en als individuele advo-

caten, is daarom groter en betekenisvoller als het nog niet is misgegaan. Nu dus, of eigenlijk: steeds zolang het niet is misgegaan.’ Dat was de actuele les die deken Jan Loorbach op 6 september bij de presentatie van het boek trok uit *Smalle marges*, het onderzoek van Joggli Meihuizen naar de balie tijdens WO II.

Hij sprak op het moment dat de onderhandelingen over een rechts kabinet met gedoogsteun van de PVV vastzaten. Wat betekenen de woorden van Loorbach in het licht van de opkomst van de PVV, die staat voor een verbod op de Koran en op islamitische scholen, een quotum van duizend asielzoekers per jaar, terugtrekking uit de EU en minimumstraffen, op te leggen door gekozen rechters? Dreigen er gevaren voor de rechtsstaat waar hij zich als deken over zou moeten uitspreken?

Loorbach: ‘Die slotzin stond niet perse in de context van concrete politieke

debatten. Maar ik wilde er wel mee over woorden brengen dat ik een waarschuwingsplicht zie als kernelementen van de rechtsstaat in het geding zijn, zoals gelijke behandeling, vrijheid van meningsuiting en de toegang tot het recht. De Orde heeft immers tot taak om op structureel niveau de belangen van rechtszoekenden te behartigen. Maar bij het concrete politieke debat moet je als balie wegblijven, omdat onder advocaten alle politieke voorkeuren vertegenwoordigd zijn. De ruimte om uitspraken te doen wordt groter in het kader van een regeerakkoord. Dan gaat het om concrete voorgenomen wetgeving, en dat kun je op basis van juridische principes en algemene rechtsstatelijke beginselen veel beter aanpakken. Maar ook dan pas na overleg met het College van Afgevaardigden en de Algemene Raad, in overleg met lokale dekens en adviescommissies.’

Volgens Loorbach zijn kernwaarden als gelijke behandeling en vrijheid van godsdienst op zichzelf apolitieke kernwaarden. De PVV wil de Koran verbieden – is kritiek daarop dan niet ook apolitiek? ‘Je zou kunnen zeggen dat er aan vrij veel voorwaarden is voldaan om een uitspraak te doen, maar je moet er heel voorzichtig mee zijn, het is een ultimatum remedium. Als het zich vertaalt in voornemens voor concrete wetgeving kan ik een uitspraak doen zonder dat daarmee zozeer de suggestie wordt gewekt dat ik een politieke keuze maak. Het is dus een kwestie van timing.’

.....
Loorbach: ‘Als de bedreiging van kernwaarden zich vertaalt in voornemens voor concrete wetgeving kan ik een uitspraak doen, het is een kwestie van timing’
.....

Hiddema: 'Wilders moet nooit weg'

Advocaat Theo Hiddema legde onlangs in *Knevel & Van den Brink* uit waarom hij op de PVV had gestemd. Hij was het in veel opzichten niet met Wilders eens. Kopvoddentaks? Belachelijk. Koran verbieden? Onzin. Dat zijn maar stembuslokkertjes. Hiddema stemt op Wilders uit compassie. Hij wil de 'tomeloze immigratie' indammen omdat hij een 'kansloze kaste' van allochtonen ziet ontstaan. Wilders moet nooit weg, vindt Hiddema, omdat hij de andere partijen op scherp zet. Helaas was het niet mogelijk Hiddema te spreken te krijgen voor een toelichting op zijn visie op de rechtsstaat.

als de rechtsstaat wordt bedreigd?

Foto: Roger Cremers / HH

Grapperhaus 'Kom uit je reservaat'

Advocaat en CDA-prominent Ferdinand Grapperhaus is het er niet mee eens dat je als advocaat niet veel meer kunt uitrichten als het fout is gegaan. 'Als dat gebeurt, kun je voor de keuze komen te staan: stap ik uit het systeem en ga ik bij wijze van spreken illegale krantjes drukken, of ga ik met mijn vak als dekmantel het systeem van binnenuit aantasten? Ik vind dat je wel iets te verantwoorden hebt als je binnen een systeem van naziwetgeving of wat voor fundamenteel foute wetgeving ook blijft doen of er niets aan de hand is. Dan ben je je al snel aan het encanaileren.' Op de vraag hoe hij dat ziet in het licht van de opkomst van de PVV zegt Grapperhaus: 'Die situatie is onvergelykbaar. Het wordt pas anders als een Kamermeerderheid besluiten zou nemen die het fundament van

de rechtsstaat aantasten. Daar reken ik invoering van ethnische registratie ook toe. Maar ik zie het daarvan echt niet komen. Ik doe daar in elk geval niet aan mee.'

Grapperhaus onderschrijft de koers van het CDA om met de PVV te onderhandelen. 'Ik vind dat je de PVV en haar achterban er juist bij moet betrekken. Je moet aangeven waarom bepaalde standpunten onjuist zijn. Het is flauwekul om de huidige situatie te vergelijken met de bezetting, maar je kunt wel de les trekken dat je juist ook als jurist waakzaam en betrokken moet blijven. Wij leven in reservaten, als intelligentsia, in onze buitenwijken en onze kantoorpanden, met onze avonden in restaurants en concertzalen. Maar als je maatschappelijk onwenselijke ontwikkelingen ziet, moet je er niet alleen tijdens de lunch met kantoorgenoten over praten. Je moet over het hek van je reservaat springen en de discussie aangaan met degenen die fundamentele vrijheden willen aantasten. Als je in democratie geïnteresseerd bent moet je nú de mensen ervan overtuigen dat bepaalde opvattingen niet kunnen.'

Want stel dat 76 van de 150 Kamerleden straks vinden dat de godsdienstvrijheid van moslims moet worden beperkt? 'Daar wil ik als mens en als jurist niet bij zijn. Daar moet je als advocaat mee naar het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Gelukkig gaat onze rechtsstaat verder dan de laatste verkiezingen. Dat zie je ook in de reactie van de Europese Unie op de uitzetting van Roma in Frankrijk, dat men een land met een zo diep gewortelde democratie ook in internationaal verband durft

.....
'Je moet nú de mensen ervan overtuigen dat bepaalde opvattingen niet kunnen
.....

aan te spreken. Maar als de rechtsstaat echt weggestemd wordt, zoals dat in 1933 in nazi-Duitsland gebeurde, moet je je geweten en je rechtsgevoel laten spreken. Dan staan jij en ik voor de keuze: stappen we uit het systeem of gaan we ondergronds? Ik heb nooit onder bezetting geleefd, dus ik praat vanuit vrijblijvendheid, maar ik put moed uit de verhalen over verzetsstrijders, waaronder sommige advocaten in het boek *Smalle marges*, die onvoorstelbaar moedig zijn geweest.'

Van Genugten

‘Wees een waakhond’

Hoogleraar internationaal recht Willem van Genugten (Universiteit van Tilburg) vindt het heel belangrijk dat advocaten zich in dit tijdsgewricht beraden op de vraag wat zij moeten doen om de rechtsstaat te bewaken, maar hij acht het riskant het debat te koppelen aan de Tweede Wereldoorlog. ‘De discussie gaat dan al snel daarover in plaats van over het werkelijke onderwerp. Dat zag je ook bij de Europese discussie over de uitzetting van Roma door Sarkozy.’ Volgens Van Genugten is het ‘rammelen aan de rechtsstaat’ van alle tijden. ‘Dan gaat het niet zozeer om de principes, die ook Geert Wilders grotendeels onderschrijft. Maar die principes worden uitgewerkt in een enorme hoeveelheid concrete regels. Die mag Wilders te streng vinden, en het staat hem vrij te proberen die regels in nationaal en internationaal verband te veranderen – ik denk alleen dat hij voor heel veel dingen geen meerderheden zal vinden. Maar als er toch regelgeving tot stand komt die op gespannen voet staat met mensenrechtenverdragen, dan heb je de artikelen 93 en 94 van de Grondwet: de rechtstreekse werking van internationale verdragen en besluiten. En je kunt naar Straatsburg als regelgeving in strijd is met het EVRM.’ Van die mogelijkheid zou wat Van Genugten betreft vaker gebruik mogen worden gemaakt. Hij ziet een tendens dat de poli-

tiel steeds meer uitprobeert en wacht tot men door de internationale rechter wordt teruggefloten. ‘De politiek is opportunistischer geworden, men ziet dat de populistische toon van Wilders aanslaat en wil een graantje meepikken. Maar als Nederland wordt veroordeeld door het Hof in Straatsburg wordt dat doorgaans wel geaccepteerd. Dat ligt bijvoorbeeld anders bij het Comité voor de Sociale Rechten van de Raad van Europa.’ Wilders wil dergelijke verdragen gewoon opzeggen en uit de EU stappen. Dan hebben we toch met Straatsburg niets meer te maken? ‘Opzeggen is grotesk en volstrekt irreal. Het is retoriek, maar die kan wel doorwerken in de beslissingen van rechters. Zij leren in hun opleiding ook te luisteren naar de maatschappij. Je ziet al dat de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State strenger is geworden op het

Van Genugten: ‘De principes van de rechtsstaat worden uitgewerkt in regels die Wilders mag proberen te veranderen – al zal hij heel vaak geen meerderheid vinden’

gebied van vreemdelingen. Aan de andere kant denk ik dat lagere rechters en lokale overheden het tot hun taak zullen rekenen om tegenwicht te geven. Je zag dat bijvoorbeeld al toen gemeenten weigerden uitgeprocedeerde asielzoekers op straat te zetten.’

En wat kunnen advocaten doen? Van Genugten: ‘Wees als advocaat een waakhond. Advocaten hebben minder ruimte dan rechters: geldend recht is het uitgangspunt. Maar je kunt voortdurend alert zijn op een andere richting dan de standaardverweren.’ Wanneer is de grens bereikt, en kan de advocaat niet meer volstaan met het spelen van het spel volgens de regels? ‘Zolang de regels langs democratische weg worden aangepast is er niets mis mee dat je dat als advocaat accepteert. Dan maak je voor je cliënt optimaal gebruik van de regels zoals ze zijn en kun je hopen op de pendule van de tijd. Maar in geval van oorlog, als er een regime komt waar je niets mee moet willen, dan komt het aan op je persoonlijke geweten om tegengas te geven.’

(advertentie)

Informeel en klein advocatenkantoor met algemene praktijk heeft TE HUUR voor (beginnende) advocaat:

PRAKTIJKRUIMTE

Gevraagd : ondernemer met gevoel voor humor.
Geboden : praktijkruimte in levendige omgeving op historische A-locatie in centrum van Rotterdam. Kosten € 675,- p/m incl. gas/licht en archiefkamer, excl. BTW.

Meer info : (010) 477 05 74 of 06 15 17 05 51

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis
www.toga.net

- Rijsleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51 3044 AS Rotterdam
Tel. 010 - 245 07 66 Fax 010 - 245 07 67

Lotje van de Puttelaar was waarnemend L... deken toen de ster van Wilders begon te rijzen. Eind vorig jaar nam ze afscheid van de Algemene Raad. 'Ik dacht in mijn Ordetijd al wel: moeten we niet iets doen? Maar je denkt: alle aandacht is te veel eer. En je rekent op het gezonde verstand van de meerderheid. Maar het idee dat het ons niet overkomt, omdat we allemaal zo tolerant en zo redelijk zijn: dat dachten ze voor de Tweede Wereldoorlog ook, dat is het gevaar. Wilders heeft heel veel mensen achter zich, het worden er nog steeds meer, en je krijgt ook de indruk dat andere partijen naar hem toe kruipen.' Dus wat Van de Puttelaar betreft is de tijd van rustig afwachten wel voorbij.

steeds meer onder druk komt te staan, terwijl die noodzakelijk is om kritisch te kunnen zijn. 'Controle en toezicht, het telkens weer ter discussie stellen van het verschooningsrecht, het plan om verordeningen van de Orde aan voorafgaande goedkeuring van de minister te onderwerpen: het zijn ogenschijnlijk kleine dingetjes, maar je holt die steen wel uit.' Dat geldt niet al-

Van de Puttelaar

'De Orde moet zich uitspreken tegen dreigende schending van mensenrechten'

Wat kan de advocatuur doen? 'De Orde zou zich moeten uitspreken tegen (dreigende) schending van mensenrechten van mensen die het voorwerp zijn van negatieve belangstelling van de PVV en haar politieke bijrijders. Dus geen discussie in het *Advocatenblad*, of onderonsjes op het ministerie, maar publiekelijk stelling nemen.' Ook de individuele advocaat zou wat activistischer moeten zijn. 'De advocatuur is een solistisch beroep, men heeft de neiging weg te kijken: ik heb brood op de plank, de zon schijnt. Maar wat we nodig hebben is elan om de rechtsstaat te beschermen. En we zouden veel meer naar Straatsburg moeten gaan, daar denkt de meerderheid gewoon niet aan.' Van de Puttelaar vindt het gevaarlijk dat de onafhankelijkheid van de advocatuur

Van de Puttelaar: 'Je moet mensen opleiden in onafhankelijkheid'

leen voor de advocatuur, maar ook voor de rechterlijke macht. 'Hoeveel ruimte hebben rechters nog om anders te denken als performance de hoogste prioriteit heeft, en hoe onafhankelijk is het OM als de minister het aantal vervolgingen op een bepaald gebied voorschrijft?' De oplossing zoekt Van de Puttelaar in het onderwijs. 'Je moet mensen steeds maar weer confronteren, ze opleiden in onafhankelijkheid.' En dan moeten die onafhankelijke geesten nog op zoek naar de juiste toon: 'We zijn als advocaten soms te nette mensen. Het gevaar is dat degenen met de grote mond die niet nadenken de meute achter zich krijgen. Op het gebied van communicatievaardigheden is nog een flinke slag te maken. In elk geval is het tijd de traditionele terughoudendheid te laten varen.'

Verdragen opzeggen: hoe eenvoudig is dat?

Als Nederland uit de bocht vliegt kun je altijd nog naar het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, zo zeggen verschillende geïnterviewden. Maar hoe sterk is die buffer eigenlijk, als je bedenkt dat regelmatig Kamerleden roepen dat een verdrag moet worden opgezegd?

Weg uit de EU Een lidstaat van de EU kan 'overeenkomstig zijn grondwettelijke bepalingen' besluiten zich uit de Unie terug te trekken (art.50 Geconsolideerde versie van het Verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie). Vervolgens moet die

lidstaat in onderhandeling met de Europese Raad om een akkoord te bereiken over de voorwaarden voor terugtrekking – en die beslist met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement. Van Genugten: 'Wie om redenen van migratie et cetera uit de Unie wil stappen, plaatst zich in belangrijke mate buiten de internationale rechtsorde.' Opzegging andere verdragen Ook de meeste andere verdragen kunnen worden

opgezegd. De regels daarvoor zijn meestal in de verdragen zelf geregeld, en anders gelden de regels van het Weens Verdragenverdrag uit 1969. Van Genugten: 'Opzegging van verdragen als het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Europees Sociaal handvest komt meestal aan de orde als een internationale toezichthouder ons land op de vingers heeft getikt. Veel Kamerleden lijken op zo'n moment met de wind mee te waaien en niet te worden gehinderd door veel kennis van zaken.'

Ius cogens Opzegging van verdragen betekent niet dat een land alle daarin neergelegde principes in de wind mag slaan. Van Genugten: 'Veel in de verdragen neergelegde rechten behoren tot het ius cogens – ze hebben een dwingend karakter en blijven gewoon gelden ook als een land zich formeel aan de verdragen in kwestie onttrekt. Kortom: als het debat niet gaat over specifieke verdragen met een beperkte reikwijdte, heeft het veel weg van een spel voor de Bühne.'

De werkelijke inkomensschade speelt ten onrechte geen rol bij de berekening van de ontslagvergoeding, zegt Petra Willems. Ze komt met een herziening van de kantonrechtersformule waarmee discussies over vertrekpremies gemakkelijker kunnen worden beslecht.¹

Verbeterde kantonrechtersformule maakt wetswijziging onnodig

.....
Petra Willems
advocaat te Den Haag²
.....

Op 2 februari 2010 heeft de Tweede Kamer zich gebogen over het wetsvoorstel maximering ontslagvergoeding.³ In dit wetsvoorstel wordt de ontslagvergoeding die de rechter kan toekennen bij ontbinding van de arbeidsovereenkomst op grond van art. 7:685 BW gelimiteerd. De maximale vergoeding voor personen wier jaarsa-

laris € 75.000 bruto of hoger is, wordt vastgesteld op € 75.000 bruto.⁴ Uitzonderingen op deze maximale vergoeding zijn mogelijk wanneer de vergoeding naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. Voor iedereen die minder verdient, blijft voor de bepaling van de ontslagvergoeding de kantonrechtersformule in stand, waarmee de ontslagvergoeding voor deze groep (wel) kan oplopen tot meerdere jaarsalarissen en dus ook tot (beduidend) meer dan € 75.000 bruto. Het wetsvoorstel is inmiddels door de Tweede Kamer controversieel verklaard.

De kantonrechtersformule heeft de onzekerheid over de *totstandkoming* van de

ontslagvergoeding verminderd. Maar is daarmee in geval van ontbinding ook een redelijk of *billijk* resultaat bereikt? Zeker als de werknemer snel weer ander werk vindt, is er immers nauwelijks schade, terwijl de vaak hoge vergoeding geen relatie met enige schade heeft. De werkelijke inkomensschade speelt met andere woorden geen rol bij de vaststelling van de vergoeding. Ik zie niet in waarom een werkgever een werknemer een vergoeding moet betalen indien hij een goede reden heeft voor ontslag en zich netjes heeft gedragen, terwijl deze werknemer goede kansen op de arbeidsmarkt heeft. De vergoeding is in de formule weliswaar gemaximeerd,⁵ maar dit betekent niet dat de ten tijde van de ontbinding verwachte inkomensschade meetelt bij de bereke-

.....
1 Een eerste en meer beknopte versie van de uitgangspunten in deze bijdrage is verschenen in het *Financieele Dagblad* van 11 februari 2010. Mede naar aanleiding van enkele reacties hierop is deze bijdrage verder aangescherpt.
2 Mr. P.W.H.M. Willems is advocaat bij Pels Rijcken & Droogleevoer Fortuijn N.V.
3 TK 2009-2010, 31 862.

.....
4 Bij de berekening van het maandsalaris telt mee het bruto maandloon vermeerderd met vaste loononderdelen zoals de vakantiebijslag, de vaste dertiende maand, de structurele overwerkvergoeding en de vaste ploegentoeslag. Niet meegerekend worden het werkgeversaandeel in de pensioenpremie en de ziektekostenpremie, de auto van de zaak, onkostenvergoedingen, tantièmes en een niet-structurele winstdeling.

.....
5 Vgl. Aanbeveling 3.5 die bepaalt dat de vergoeding – behoudens eventuele immateriële schade – niet hoger is dan de verwachte inkomstendering tot aan de pensioengerechtigde leeftijd.

Dit soort ijzingswekkende redelijkheid zal onze gouden-handdrukken-cultuur toch niet beïnvloeden?

ning van de vergoeding. Anders gezegd: de formule kan tot vergoedingen leiden die de te verwachten inkomensschade ver te boven gaan.

En de WW dan?

Een alternatief zou zijn: aansluiting bij de werkelijke schade en de invloed van *employability*. Door bij een neutrale ontbinding aansluiting te zoeken bij de te verwachten (materiële en immateriële) gevolgen, en dan vooral de werkelijke inkomensschade van de werknemer, is geen discussie meer nodig over een maximale ontslagvergoeding en wordt een brede basis verschaft voor een te billijken vergoeding. Een belangrijke stap in de goede richting zou kunnen worden gezet door aanpassing van de kantonrechtser-formule.

Indien in de ontbindingsprocedure wordt gewezen op een contractuele afvloeiingsregeling of een wachtgeldregeling, moet de rechter deze in zijn overwe-

gingen over de ontbindingsvergoeding betrekken.⁶ Daarentegen wordt geen rekening gehouden met de WW-aanspraken van de ontslagen werknemer.⁷ Dit is merkwaardig, omdat de WW-uitkering zich laat vergelijken met wachtgeldaanspraken. Als een werknemer niet-verwijtbaar werkloos wordt – uitgangspunt bij neutrale ontbinding – kan hij in beginsel immers terugvallen op WW. De maximale duur van de WW-uitkering bedraagt 38 maanden.

Uitwerking van het alternatief

Wanneer wordt aangesloten bij de werkelijke inkomensschade, vult de werkgever

6 HR 2 april 2004, NJ 2006, 212 Drankcentrale Waterland/Blakborn; HR 25 juni 2004, JAR 2004/169 Stichting De Zonnehof/Swart; HR 10 december 2004, JAR 2005/12 Vermeulen/Douwe Egberts.

7 Anders dan dat sinds 1 januari 1999 een eventuele ontbindingsvergoeding dient te worden aangewend ter overbrugging van de zogenaamde fictieve opzegtermijn van art. 16 lid 3 WW.

de WW-uitkering dan wel een elders te verdienen lager salaris van de werknemer aan tot een (aflopend) niveau dat start met het laatstverdiende salaris. Aldus worden de werknemers met een inkomen boven het maximumdagloon niet geconfronteerd met een extra groot gat in hun inkomen, terwijl geen enkele werknemer méér ontvangt dan zijn werkelijke inkomensschade. De eerste zes maanden zouden bijvoorbeeld tot 100% van het laatstverdiende brutomaandinkomen kunnen worden aangevuld; de volgende zes maanden tot 90%; de tweede twaalf maanden tot 80% en de laatste veertien maanden tot 75%. Voor de invulling van het maandinkomen zou aansluiting kunnen worden gezocht bij het wetsvoorstel maximering ontslagvergoeding, door uit te gaan van het brutomaandloon vermeerderd met vaste loononderdelen, zoals de vakantiebijslag, de vaste dertiende maand, de structurele overwerkvergoeding en de vaste ploegentoeslag.⁸

Om te voorkomen dat werkgevers bij ontslag van (oudere) werknemers (bijvoor-

Waarom wordt er geen rekening gehouden met WW-aanspraken

8 Niet meegerekend tot het maandinkomen worden dan het werkgeversaandeel in de pensioenpremie en de ziektekostenpremie, de auto van de zaak, onkostenvergoedingen, tantièmes en een niet-structurele winstdeling.

Artiest

Nummer

Huidige

Nog één aanvulling

Op uw afspeellijst

Bose geluid

Het Wave® music system met connect kit voor iPod en iPhone.

Natuurlijk bent u dol op uw iPod of iPhone. En nu is er een reden om nog meer van uw iPod of iPhone te houden. Breng elk nummer in uw afspeellijst tot leven met het bekoorde geluid van het Wave® music system. Met de optionele connect kit voor iPod en iPhone gaat dit heel eenvoudig.

Uw iPod of iPhone wordt zelfs opgeladen, bij plaatsing in de connect kit.

Het Wave® music system geeft een nieuw geluid aan al uw muziek, inclusief cd's en radio. Dit complete, hoogwaardige systeem bevat een klok, alarmfunctie en een handige afstandsbediening waarmee u iPod-functies, zoals het navigeren door afspeellijsten, kunt regelen. Mark Prigg, technologiecorrespondent van de *London Evening Standard*, zegt over dit systeem: "De superieure geluidskwaliteit is wat dit systeem echt onderscheidt van de andere; met een vol, diep basgeluid dat elke kamer kan vullen." Profiteer van onze vrijblijvende proefperiode van 14 dagen. Bestel het Wave® music system met de connect kit en geniet als nooit tevoren van uw afspeellijsten. Met de kwaliteit van Bose, een van de meest gerespecteerde namen op het gebied van geluid.

Vrijblijvend testen

Bent u na 14 dagen niet geheel overtuigd van het systeem, dan komen we het systeem gewoon weer bij u ophalen. Dit kost u niets en u ontvangt het volledige aankoopbedrag terug, inclusief verzendkosten.

Alleen verkrijgbaar via Bose.
Bel gratis naar:

0800 267 33 33

Referentienummer: 0AAV39

Telefonische openingstijden:

ma - vr: 09.00 - 20.00 uur / za - zo: 10.00 - 14.00 uur.

Bezoek: www.boseinfo.nl

* De connect kit is compatibel met de meeste iPod-modellen en de iPhone. Stel de iPhone in op de vliegtuigmodus als er storing in het geluid optreedt. ©2010 Bose Corporation. Alle rechten voorbehouden. Vrijblijvend heeft alleen betrekking op de proefperiode van 14 dagen. Wave® music system is een geregistreerd handelsmerk van Bose Corporation in de VS en andere landen. iPod en iPhone zijn handelsmerken van Apple Inc. Citaten gepubliceerd met toestemming: Mark Prigg, technologiecorrespondent, *London Evening Standard*, 04-2005. Geregistreerd kantoor: Bose B.V., Nijverheidstraat 8, 1135 GE Edam.

BOSE®
Better sound through research®

beeld vijftig jaar en ouder) met relatief korte dienstverbanden (tot vijf jaar) – maar op basis van hun leeftijd en arbeidsverleden langer lopende WW-aanspraken – de gehele WW-duur zouden moeten aanvullen, zou de aanvullingsduur in die gevallen gemaximeerd kunnen worden bijvoorbeeld tot twaalf maanden. UWV WERKbedrijf ziet toe op de toegang van de werknemer tot WW en diens sollicitatieactiviteiten en zal snelle werkhervatting stimuleren teneinde het beroep op de WW-uitkering zo kort mogelijk te houden.

Teneinde de werknemer te stimuleren een baan met een lager salaris te accepteren, wordt ook het lagere salaris aangevuld tot de hiervoor genoemde percentages gedurende de periode dat de werknemer anders aanspraak op een WW-uitkering zou hebben gehad. Door een faillissement van de ex-werkgever zal de werknemer meestal geen ontslagvergoeding meer ontvangen. Omdat er bovendien bezwaren kleven aan het laten voortduren van een band tussen ex-werkgever en werknemer na ontbinding, dient de gekapitaliseerde waarde van de totale suppletieaanspraak bij voorkeur door de werkgever in een fonds worden gestort. Dit fonds – dat kan worden beheerd door UWV WERKbedrijf – verzorgt de administratie en regelt de uitbetalingen aan de werknemer.

Indien en voor zover de werknemer gedurende de looptijd van zijn WW-aanspraken een gelijkwaardige nieuwe betrekking aanvaardt, wordt na het verstrijken van een eventuele proeftijd in de nieuwe arbeidsovereenkomst het nog resterende deel dat door de werkgever in het fonds is gestort, aan de werkgever teruggestort. Hetzelfde geldt als de werknemer een nieuwe betrekking tegen een lager salaris aanvaardt en tegen het einde van de WW-looptijd de suppletieverplichting eindigt en de afgestorte gelden niet volledig zijn opgebruikt.

Kansen van werknemers op de arbeidsmarkt kunnen (mede) worden vergroot door vergroting van kennis van werknemers. De regeling zou dan ook kunnen worden uitgebreid door, naast aanvulling op het inkomen, ook andere bestedingsdoelen van de in het fonds afgestorte gelden toe te staan, bijvoorbeeld het volgen van een opleiding waarmee de kansen op de arbeidsmarkt worden vergroot. De werknemer dient deze opleiding te

De kantonrechtर्सformule kan tot vergoedingen leiden die de te verwachten inkomensschade ver te boven gaan

volgen op een moment dat hij werkloos is en de gekozen opleiding moet de kansen op de arbeidsmarkt vergroten – dit om te voorkomen dat de gewezen werknemer na aanvaarding van een (gelijkwaardige of lager betaalde) baan alsnog op kosten van de gewezen werkgever een opleiding gaat volgen ‘omdat er nu eenmaal nog geld in de pot zit’.

Voordelen

Op deze wijze ontvangt geen enkele werknemer een vertrekpremie ineens bij ontslag (rechtsgelijkheid), terwijl de werkelijke inkomensschade wordt geparceerd door de veroorzaker ervan. Met de aansluiting bij de looptijd van WW wordt aangesloten bij termijnen die het parlement redelijk acht. Ten slotte komt hiermee een einde aan de onzekerheid over de hoogte van de correctiefactor in de kantonrechtर्सformule.

Door eenzelfde vergoeding te koppelen aan de opzegging van de arbeidsovereenkomst na verkregen toestemming van UWV WERKbedrijf wordt het verschil in hoogte van de verschuldigde vergoeding onafhankelijk van de door de werkgever gekozen ontslagroute. Aldus wordt de rechtszekerheid gediend. Art. 7:681 BW zou daarmee kunnen worden geschrapt. Hetzelfde kan worden gezegd van art. 7:685 lid 8 BW. In plaats van deze wetartikelen zou een algemene bepaling moeten regelen dat bij elke beëindiging van de arbeidsovereenkomst die niet in overwegende mate aan één van partijen kan worden verweten, de werknemer een vergoeding krijgt, tenzij de redelijkheid en billijkheid zich daartegen verzetten.

Punitief

Een werknemer hoeft niet beter te worden van zijn ontslag, doch zeker niet slechter. Datzelfde geldt voor de werkgever. Ik heb het hier over ‘neutrale’ ontbindingen: als er sprake is van een gebrekkig ontslagmotief of verwijtbaarheid aan de kant van werkgever of werknemer, kan door middel van de correctiefactor C in de huidige kantonrechtर्सformule de gekapitaliseerde waarde van de suppletieaanspraak worden verhoogd dan wel verlaagd. In dergelijke gevallen mag de vergoeding een zeker punitief karakter hebben. Dit kan tot uitdrukking worden gebracht door het resterende deel dat door de werkgever in het fonds is gestort, na de WW-periode (of wanneer de werknemer vóór het verstrijken van de maximale WW-duur een nieuwe betrekking elders aanvaardt), niet aan de werkgever terug te storten maar aan de werknemer uit te keren.

(advertenties)

C · A · R · D · E · C

centraal register declaraties
incasso en aanverwante financiële diensten

Financiële zekerheid door registratie, toetsing, factoring en incasso van debiteuren en financieren van kredietaanvragen van uw cliënten via CARDEC

Meer info op www.cardec.nl

Advocaat Peter Declercq grossiert niet in licenties, maar heeft er wel drie: hij staat ingeschreven bij de Engelse, de Amerikaanse en de Nederlandse Balie. Al tijdens zijn studietijd ambieerde hij een internationale carrière. Hij vestigde zich uiteindelijk in Londen, voor hem als advocaat in de insolventiepraktijk *the place to be*.

Werken in Londen

‘Wanneer een Engelse advocaat denkt dat hij zich sterk uitdrukt, schetst hij in mijn ogen een mooi verpakt en genuanceerd beeld’

Anna Italianer
journalist

Tijdens zijn studietijd voerde een internationale pleitwedstrijd Peter Declercq naar de Verenigde Staten. In de internationale competitie in Amerika schopte hij het niet echt ver, maar hij kreeg wel de smaak van het Amerikaanse leven te pakken. Hij studeerde aan de New York University en haalde zijn New York Bar Exam. Declercq begon zijn loopbaan als advocaat echter in Nederland. Als advocaat-stagiaire werkte hij bij De Brauw Blackstone Westbroek aan transacties in New York en de beoogde fusie tussen De Brauw en het Engelse kantoor Linklaters zorgde ervoor dat hij voor De Brauw in Londen terechtkwam. Hij had inmiddels zijn echtgenote ontmoet die woonde en werkte in de Engelse hoofdstad en dat was een extra reden om naar Londen te vertrekken.

Maar toen werd de fusie tussen de twee kantoren afgeblazen. ‘Ik had wel in de gaten dat je, om echt mee te draaien in het buitenlandse insolventierecht, bij een Engels of Amerikaans kantoor moest zitten,’

vertelt Declercq. ‘Ik heb dus de sprong in het diepe gewaagd en ben gaan werken als *senior associate* bij een Amerikaans kantoor in Londen. Ik werd eerst voor zes maanden geïntroduceerd tot de zogenoemde “distressed investing” praktijk in hun *financial restructuring* team in New York. Het was een goede leerschool, maar dit kantoor was met ruim 1000 advocaten iets te groot naar mijn zin. Vijf jaar geleden besloot ik dan ook als partner te gaan werken bij mijn huidige, Amerikaanse kantoor Brown Rudnick in Londen.’

Competitie

De overgang van medewerker bij de Brauw naar *senior associate* bij een Amerikaans kantoor in Londen was groot voor Peter Declercq. Zonder een eigen netwerk kostte het hem in het begin moeite een plaats te veroveren tussen de overige advocaten. ‘Het was best lastig,’ beaamt hij. ‘Men vroeg zich af wie ik nou eigenlijk was. Adviseerde ik over Nederlands of Engels recht, was ik hier tijdelijk of langer? Bovendien kende ik in Nederland de markt wel, maar in het buitenland vis je in een heel andere vijver met grote vissen waarvan je het bestaan niet vermoedde. Ik moest ook wennen aan de commerciële wijze waarop men hier tegen

de praktijk aankijkt. In Londen hanteren de meeste kantoren een actieve marketingstrategie om (nieuwe) klanten te krijgen. Een presentatie houden om een zaak binnen te halen is hier heel normaal. De competitie is groot. Misschien is dit nu wel enigszins veranderd in Nederland, maar het valt me wel op dat presentaties van Nederlandse kantoren veel minder gelikt zijn dan die van hun Amerikaanse of Engelse collega’s. Ik vind een wat agressiever strijdperk om zaken binnen te krijgen wel leuk. Het geeft mij meer voldoening, een gevoel van overwinning op de concurrenten als ik de zaak heb binnengehaald.’

Durfkapitalisten en barristers

‘De *Emergency Room* van het recht,’ zo beschrijft Peter Declercq zijn insolventiepraktijk. ‘Wij zijn geen begrafenisondernemers, maar proberen de patiënt weer tot leven te brengen.’ Als partner bij Brown Rudnick opereert Declercq in de markt van de durfkapitalisten en de hedge funds. In deze markt koopt men gedeeltes van schulden van bedrijven op. Soms tegen fikse kortingen, vaak met als doel eigenaar te worden: *loan to own*. De schuld van het bedrijf wordt omgezet in aandelen. ‘Ik geef de durfkapitalisten en hedge funds advies over de

.....
 'Niemand spreekt hier zijn moedertaal, communicatie en elkaar goed begrijpen door de nationale verschillen heen wordt je tweede natuur'
 .....

juridische aspecten die onderdeel vormen van hun investering en, wanneer een investering is gemaakt, met het uitvoeren van de investeringsstrategie. Het zijn vaak wat meer opportunistische en agressievere cliënten dan de traditionele Engelse banken,' meent Declercq. 'Zij aarzelen dan ook niet om te procederen. Ik kom dus nog met enige regelmaat in de rechtszaal, maar ik mag daar helaas niet het woord voeren.' Peter Declercq is namelijk als *solicitor* ingeschreven bij de Britse Balie. In de Engelse rechtszaal is de mondelinge behandeling van een zaak min of meer exclusief voorbehouden aan een *barrister*. De barristers werken voor zichzelf in (gespecialiseerde) *Chambers*. Zij zijn de advocaat – met pruik – die door *solicitors* worden ingeschakeld voor het geven van opinies over (de meer ingewikkelde) rechtsvragen en wanneer er mogelijk geprocedeerd gaat worden. 'Ik moest in het begin erg wennen aan dit systeem en vond het lastig mijn zaak uit handen te geven,' aldus Declercq.

Directe boodschap

'Het Engelse rechtssysteem is wat betreft de barristers nog behoorlijk archaisch en formeel,' vindt Declercq. 'Heb je te maken

met een barrister, dan ben je in de eerste contacten altijd aangewezen op de *clerk* van de *Chambers*. Over geld mag bijvoorbeeld absoluut niet gesproken worden met een barrister (dat gaat altijd via de *clerk*), terwijl de barristers toch bijzonder goed verdienen aan de zaken die wij aanbrenge. De Engelsen vinden mij als Nederlander vrij direct en daar schrikken ze soms weleens van. Engelsen dansen met mooie volzinnen vaak om de hete brij heen. Wanneer een Engelse advocaat denkt dat hij zich sterk uitdrukt, schetst hij in mijn ogen vaak een mooi verpakt en vrij genuanceerd beeld van de zaak. De Amerikanen met wie ik zaken doe, houden daarentegen wel van een beetje directheid.'

'In de tien jaar dat ik in Londen woon, heb ik overigens wel geleerd dat er verschillende manieren zijn om de boodschap over te brengen: soms mag het wel een beetje minder direct, als je maar duidelijk bent. Er zit wel eens een traditionele Engelsman van de oude stempel tussen mijn cliënten, die meteen hoort dat ik niet het "juiste" accent heb. Deze types kunnen bevooroordeeld zijn: zij denken dat je om die reden ook niet bekwaam genoeg bent. Overigens zijn dit uitzonderingen. Ik opereer voor-

Ideale zaak

'Lehman Brothers Treasure Company B.V. (hierna: LBT), de Nederlandse entiteit van Lehman Brothers, is in Nederland failliet verklaard. Ik vertegenwoordig in deze zaak een groep houders van Engelsrechtelijke obligaties. De obligatiehouders hebben verder een directe New-Yorkrechtelijke garantie gekregen van de Amerikaanse moedermaatschappij Lehman Brothers Holdings Inc. (hierna: LBHI), die zich in de VS in een Chapter 11-procedure bevindt. Een Chapter 11-procedure is een Amerikaanse insolventieprocedure die gericht is op een herstel van de schuldenaar in plaats van een liquidatie. In dat opzicht lijkt het op een Nederlandse surseance van betaling. LBT als Nederlandse uitgever van de obligaties valt onder het Nederlandse faillissementsrecht, de obligaties van mijn cliënten worden geregeerd door het Engelse recht. De garantie wordt bepaald door het recht van New York en LBHI als garantieggever is onderworpen aan het Amerikaanse insolventierecht, dat van toepassing is op de Chapter 11-procedure. Dit is mijn ideale zaak: ik ben Nederlands, Engels en Amerikaans advocaat en kan daarom in deze internationale grensoverschrijdende zaak over alle aspecten adviseren.'

namelijk in een internationale praktijk en werk met gemêleerde teams: Duitsers, Fransen en Spanjaarden. Niemand spreekt zijn moedertaal. Communicatie en elkaar goed begrijpen door de nationale verschillen heen wordt je tweede natuur. Daar creëer je gevoel voor. Ik doe ook wel zaken met Nederlandse kantoren en heb Nederlandse bedrijven als cliënt, dus ik heb ook nog wel voeling met Nederland. Gek genoeg ga ik steeds positiever over Nederland denken. Na tien jaar in Londen merk ik wel dat de band losser wordt. Wat niet wegneemt dat ik tijdens het WK-voetbal wel in mijn oranje shirt stond te juichen.'

Aan de verplichting om 20 opleidingspunten te halen, kan ook worden voldaan door deelname aan gestructureerde feedback, zoals intervisie of collegiale toetsing. Een verkenning.

Nieuw sinds de Verordening vakbekwaamheid: gestructureerde feedback

‘Het is gewoon even wennen’

.....
Martine Goosens
journalist
.....

Sinds de Verordening op de Permanente Opleiding 2000 per 1 januari 2010 is vervangen door de Verordening op de vakbekwaamheid worden bij het bureau van de Orde geregeld vragen gesteld over het nieuwe ontwikkelinstrument “gestructureerde feedback”, aldus Fenneke van der Grinten, beleidsadviseur bij het Bureau van de Orde. ‘Veel eenpitters en kleine en middelgrote kantoren doen al aan gestructureerde feedback en er zijn diverse specialisatieverenigingen die als voorwaarde voor lidmaatschap eisen dat aan gestructureerde feedback wordt gedaan. Nu dit punten kan opleveren wil men graag weten hoe men deze overlegstructuren moet vormgeven om aan de vereisten te voldoen.’

De door de Algemene Raad geformuleerde voorwaarden zijn gebaseerd op het rapport van de Werkgroep gestructureerde feedback 2010. De opdracht voor deze

De definities

In art. 1 Regeling vakbekwaamheid zijn intervisie als collegiale toetsing gedefinieerd.

Intervisie: een regelmatig, gestructureerd overleg van een kleine groep hiërarchisch gelijkwaardige professionals, waarin vragen over het eigen functioneren centraal staan. Het doel is het op peil houden van de deskundigheid of verbeteren van het functioneren van de beroepsbeoefenaar.

Collegiale toetsing: een gestructureerde inhoudelijke beoordeling van de (juridische) dossierinhoud van een advocaat (de dossierhouder) door een collega-advocaat (de reviewer) die werkzaam is op dezelfde rechtsgebieden, gevolgd door een gesprek tussen de dossierhouder en de reviewer met als doel het bevorderen van de (juridische) deskundigheid of verbeteren van het functioneren van de beroepsbeoefenaar inzake de dossierbehandeling.

werkgroep was nader te onderzoeken welke vormen van gestructureerde feedback kunnen meetellen voor het voldoen aan de vakbekwaamheidseisen. Alhoewel de werkgroep van oordeel is dat ook andere vormen van feedback als puntwaardig gekwalificeerd zouden kunnen worden is voornamelijk gekozen voor twee varianten:

intervisie en peer review. Andere vormen van feedback kunnen daar in de toekomst aan worden toegevoegd. Ook adviseert de werkgroep een evaluatie. De Algemene Raad heeft in mei van dit jaar met het rapport ingestemd.

Van der Grinten: ‘Waar intervisie plaatsvindt in een groep aan de hand van een onderwerp of dilemma en vooral toeziet op houding, ethiek of gedrag van de advocaat, is collegiale toetsing een een-op-een beoordeling die gaat over de juridische inhoud van een dossier. Deze laatste vorm van gestructureerde feedback wordt ook wel peer review genoemd en is in de balie minder bekend. Dat heeft er denk ik aan bijgedragen dat peer review met iets meer terughoudendheid lijkt te worden ontvangen. Uit de gesprekken die ik met advocaten voer maak ik op dat intervisie minder drempels opwerpt omdat het accent anders dan bij peer review minder op de juridische inhoud ligt. Met name ervaren en gespecialiseerde advocaten zijn niet gewend dat andere advocaten met minstens dezelfde kwalificaties in hun dossiers meekijken. Dat voelt al snel als toezicht, maar zo is het juist niet bedoeld. Alles wat in het kader van gestructureerde feedback

Voorwaarden voor intervisie

Voor deelname aan intervisie geldt dat één niet-juridisch punt per uur kan worden behaald, met een maximum van vier punten per dag als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. Intervisie vindt plaats in een groep van minimaal zes en maximaal tien personen.
2. De deelnemers brengen één of meer dilemma's in.
3. De deelnemers stellen de regels vast voor de geheimhouding van hetgeen tijdens intervisie wordt besproken.
4. Intervisie vindt plaats onder begeleiding van een gespreksleider.
5. De gespreksleider heeft een cursus op het gebied van gespreksleiding voor intervisie gevolgd bestaande uit minimaal twee dagdelen en een terugkombijeenkomst.
6. De gespreksleider en de deelnemers stellen een bewijs van deelname op.

inhoudelijk aan de orde komt blijft geheim. Bij de Orde krijgen wij dus over de inhoud van feedback niets te horen.'

Geheimhouding

'Gestructureerde feedback is een ontwikkelinstrument. Uit de aard van dit instrument volgt dat hetgeen besproken

wordt niet naar buiten wordt gebracht'. Aan het woord is Diana de Wolff, lid van de Algemene Raad en portefeuillehouder vakbekwaamheid. 'Essentieel voor een succesvolle uitkomst van feedback is dat de partijen in een veilige, betrouwbare omgeving hun zaken en dilemma's kunnen bespreken. Dit betekent dat óók in het geval er bijvoorbeeld onregelmatigheden worden geconstateerd, de deelnemers de vertrouwelijkheid respecteren, behalve in het uitzonderlijke geval waarin de geheimhoudingsplicht van de advocaat op grond van de Gedragsregels zou wijken.'

Soft

De Verordening op de vakbekwaamheid is niet van toepassing op advocaten die hun stage nog niet hebben afgerond. Wel maakt intervisie sinds drie jaar onderdeel uit van de Beroepsopleiding Advocatuur. Mr. drs. Richard van Reekum is docent bij de Beroepsopleiding en begeleidt daarnaast groepen intervisiebijeenkomsten van stagiaires en eenpitters die al geruime tijd intervisiebijeenkomsten organiseren: 'Stagiaires zijn over het algemeen erg en-

.....
'Ook bij artsen werd het openlijk bespreken van eigen dilemma's aanvankelijk als soft bestempeld'
 .....

thousiast over intervisie, als beginnend advocaat zitten ze in dezelfde fase van hun loopbaan en daardoor kennen ze dezelfde onzekerheden en dilemma's. Mijn ervaring is dat jonge mensen gemakkelijker openstaan voor het geven en ontvangen van feedback. Alleen al in het arrondissement Arnhem heb ik drie intervisiegroepen van stagiaires begeleid die elkaar na de Beroepsopleiding blijven zien voor intervisie. Bij de meer ervaren advocaten beluister ik wel enige scepsis, maar dat was niet anders toen vormen van gestructureerde feedback bij andere vrije beroepsgroepen

Talent
voor
de zaak.

Pellicaan Advocaten N.V. heeft vier vestigingen in Nederland. We zijn gespecialiseerd in ondernemingsrecht en arbeidsrecht. Onze 38 advocaten zijn ambitieus, kijken verder dan de strikt juridische zaken en zijn altijd bereid hun kennis verder uit te bouwen.

Voor onze vestiging in Utrecht zoeken wij een ondernemende en oplossingsgerichte:

Arbeidsrecht Advocaat

met 4 tot 7 jaar ervaring. Je behandelt zaken zelfstandig en hebt de ambitie om een eigen klantenkring op te bouwen. Om je cliënten optimaal te bedienen maak je in je adviezen ook gebruik van andere disciplines (fiscaal, financieel).

Wil jij jezelf en ons kantoor verder ontwikkelen? Stuur dan je brief met CV ter attentie van Mijke Buit naar recruitment@pellicaan.nl. Bel voor meer informatie met Ellen Vandenberg (030 287 94 60) of kijk voor het volledige profiel op www.pellicaan.nl.

pellicaanadvocaten

ORDE IN ZAKEN.

TE HUUR AMSTERDAM

Rokin 95

Gerenoeverde kantoorruimte in een prachtig rijksmonument.
Totaal verhuurbare oppervlakte ca. 350 m²
verdeeld over 3 verdiepingen.
In units vanaf ca. 106 m².
www.nicotel.nl 020-3012949

Nico Tel Makelaars

kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

o.a. leverancier van toga's aan het
Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

Superieure toga's

- op uw maat gemaakt
- leverbaar in wol/terlenka (lichtgewicht)
- of in zuiver wol (ultra-lichtgewicht)
- voldoende beffen in voorraad
- eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19
2511 CM 's-Gravenhage
telefoon: (070) 346 17 42
fax: (070) 362 11 70

E-mail: info@bernard-poelman.nl
www.bernard-poelman.nl

BjL BERGMANN
Attorneys at Law

Your Lawyers in Finland

Our firm is at your disposal for full range
legal services, litigation, and debt
collection in Finland.

www.bjl-legal.com

BjL Bergmann Attorneys at Law
Eteläranta 4 B 9
00130 Helsinki, Finland
Tel. +358 9 696207 0

'Advocaten zijn misschien meer dan anderen geneigd in en op zichzelf te opereren, dat betekent niet dat ze alles ook uitermate goed doen'

geïntroduceerd werden. Ik begeleid bijvoorbeeld intervisiebijeenkomsten voor artsen, ook zo'n beroepsgroep die betaald wordt voor het oplossen van andermans problemen. Het openlijk bespreken van eigen dilemma's werd ook daar aanvankelijk als soft bestempeld. Nu wordt intervisie als een zeer effectief en prettig leermiddel ervaren, belangrijk voor het verbeteren van de kwaliteit van professioneel handelen. Het is gewoon even wennen.'

In en op zichzelf opereren

Liesbeth Schippers, voorzitter van de Sectie Ruimtelijk bestuursrecht/milieurecht bij Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn is overtuigd van de toegevoegde waarde van gestructureerde feedback. Bij Pels Rijcken loopt op dit moment een pilot intervisie voor medewerkers en partners. Liesbeth Schippers wil het instrument intervisie zeker ook verder uitwerken binnen haar sectie: 'Advocaten zijn misschien meer dan anderen geneigd in en op zichzelf te opereren en kunnen zeer overtuigend zijn omdat ze weinig onzekerheid lijken te kennen. Maar dat betekent niet per definitie dat ze alles ook altijd uitermate goed doen of dat er geen punten van verbetering meer zijn. Het kan altijd beter. Juist van elkaar kun je, als je de goede structuur te pakken hebt, veel leren.'

Schippers vraagt regelmatig aan een medewerker of stagiaire naar hun mening over haar optreden tijdens een bespreking of zitting. 'Natuurlijk hoor ik dan graag wat ik goed doe, maar ik probeer vooral ook open te staan voor dingen die nog beter kunnen. Ik ben ook wel benieuwd naar de dilemma's van anderen. Peer review lijkt mij lastiger, ondanks de geheimhoudingsverplichting zie ik er vooralsnog niet naar uit collega's van andere kantoren inzage in mijn dossiers te geven. Maar dat komt denk ik ook doordat je op een groot kan-

Voorwaarden voor collegiale toetsing/peer review

Voor toekenning van het aantal punten wordt onderscheid gemaakt tussen de dossierhouder en de reviewer. Voor deelname aan collegiale toetsing kan de dossierhouder maximaal drie niet-juridische punten per review en de reviewer kan maximaal vijf niet-juridische punten per review behalen, als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. De deelnemers zijn werkzaam op dezelfde rechtsgebieden.
2. De dossierhouder voert een zelfevaluatie uit ter voorbereiding van de review.
3. De review omvat in beginsel verschillende dossiers (minimaal vijf) en de dossiers worden aselekt getrokken.
4. De reviewer en de dossierhouder verplichten zich tot geheimhouding van hetgeen tijdens de collegiale toetsing wordt besproken.
5. De volgende thema's komen tijdens een review in ieder geval aan de orde: indeling en beheer van het dossier, communicatie zoals die uit de dossierstukken blijkt, strategie van de zaak, vakinhoud en besef van kwaliteit en integriteit.
6. De review wordt afgesloten aan de hand van een gesprek tussen de reviewer en de dossierhouder.
7. De reviewer is een ervaren advocaat die meer dan zeven jaar als advocaat werkzaam is en aantoonbare deskundigheid bezit op het rechtsgebied waarop hij de review doet.
8. De reviewer is in beginsel niet werkzaam op hetzelfde kantoor als diegene van wie de dossiers worden beoordeeld.
9. De reviewer heeft een cursus op het gebied van collegiale toetsing gevolgd bestaande uit minimaal twee dagdelen en een terugkombijeenkomst.

toor als het onze al heel veel mogelijkheden hebt tot een collegiale toets.'

Specialisatievereniging

'Voor het aanbieden van peer review is misschien wel een taak weggelegd voor de specialistenverenigingen', zegt Hein Jan ter Meulen, voorzitter van de Vereniging van Huurrecht Advocaten. 'Ervaren advocaten zouden zeer wel in staat en bereid moeten zijn dossiers van andere leden van onze vereniging te beoordelen op inhoudelijk juridische merites. Dat zouden we als service naar onze leden kunnen aanbieden.'

Diana de Wolff daarover: 'Als Algemene Raad hebben wij de hoop uitgesproken dat specialisatieverenigingen het aanbieden van gestructureerde feedback oppakken en verder vormgeven. In de loop 2011 zal geëvalueerd worden hoe de toepassing van gestructureerde feedback in de advocatuur verloopt. Daarbij zal bekeken worden of andere vormen van gestructureerde feedback toegevoegd kunnen worden en aanpassingen noodzakelijk zijn in de voorwaarden.'

Meer weten

Het rapport van de werkgroep gestructureerde feedback en de voorwaarden voor het verkrijgen van punten staan op de website van de Orde: www.advocatenorde.nl, onder 'advocaten', en dan 'opleiding'. Vragen aan de Orde over gestructureerde feedback worden beantwoord door de helpdesk: helpdesk@advocatenorde.nl.

Eisen Verordening op de vakbekwaamheid

De belangrijkste wijzigingen sinds 1 januari 2010 (zie ook *Advocatenblad* 2009-16, p. 718):

- Jaarlijks haalt een advocaat ten minste 20 in plaats van 16 punten, waarvan minimaal 10 'juridische' punten;
- Als in eerdere jaren een puntenoverschot is ontstaan, moet een advocaat jaarlijks toch minstens 10 punten halen en in totaal over dat jaar en de twee voorafgaande jaren minstens 60 punten heeft behaald (in het overgangsjaar 2010: 52 en in 2011: 56);
- Binnen de voorwaarden van de verordening leveren cursussen bij niet-erkende instellingen een punt per uur op, evenveel als cursussen bij erkende instellingen;
- Meer activiteiten dan voorheen kunnen punten opleveren, dit geldt bijvoorbeeld voor deelname aan intervisie en collegiale toetsing;
- Kantoren beschrijven hoe zij hun kantoororganisatie en de dienstverlening aan cliënten inrichten en hoe zij voldoen aan de advocatuurlijke regelgeving (een daarvoor te gebruiken model kantoorhandboek is binnenkort bij de Orde te verkrijgen).

TE KOOP

OP TOP - LOKATIE TE ROTTERDAM
 CA 198 M² REPRESENTATIEVE KANTOORRUIMTE
 LAAN OP ZUID NRS 196-198 (GEBOUW DE
 COMPAGNIE- BOUWJAAR 2007)
 TEGENOVER DE RECHTBANK EN
 BELASTINGKANTOOR, MET GOEDE
 OPENBAARVERVOER VERBINDINGEN METRO,
 TRAM, BUS. INCLUSIEF DRIE INPANDIGE
 PARKEERPLEKKEN (HUUR)

VOOR MEER INFORMATIE:
 GLOBE FINE CHEMICALS HOLLAND BV
 DHR RAYMOND JHM. WANDERS
 010 - 2794400
 WWW.GLOBEFINECHEM.COM

RECHT DOOR ZEE

BUIK EN VAN DER HORST
 gerechtsdeurwaarderskantoor

Boommart 3a, 2311 EA Leiden
 T: (071) 516 10 10 F: (071) 514 48 77
 info@buij-vanderhorst.nl

Kantoorartikelen

berichten over
 bedrijfsvoering
 en HRM

Brandjes blussen of time management?

Dolph Stuyling de Lange

Ik heb het zo druk, dat ik er niet aan toe kom aandacht te besteden aan betere software, of aan het informeren van mijn secretaresse/medewerker, of aan het acquireren van leukere en lucratievere cliënten.

Heel vaak komen we advocaten tegen die door drukte er niet toe komen om verbeteringen – soms structurele – tot stand te brengen. Men voelt zich gevangen door de prioriteiten van anderen – heeft het gevoel het grootste deel van de dag ‘brandjes te blussen’. De avonden en weekends is er ‘eindelijk rust om lekker te werken’. De work-life balans raakt daarmee uit evenwicht. Dan is het tijd voor time management.

Net als bij diëten is de oplossing eenvoudig maar de implementatie weerbarstig. Dieetgoeroes als Sonja Bakker en Dr. Frank varen daar wel bij: die verdienen goed geld met het geven van voor de hand liggende adviezen. Zo zijn er ook tientallen cursussen en boeken om mensen ertoe over te halen de relatief eenvoudige regels van time management uit te voeren. De essentie is:

- Bepaal je eigen prioriteiten;
- Stel vast wat jouw meest effectieve uren zijn: voor sommigen is dat 's ochtends, voor sommigen 's middags, weer anderen zijn echte avondmensen;
- Reserveer in die effectieve tijd een blok waarin je niet gestoord mag worden en werk aan je eigen prioriteiten;
- Informeer cliënten en anderen pro-actief over relevante ontwikkelingen – dat spaart veel bellen (en zeuren) achteraf;
- Laat je niet storen door telefoons en mails: reserveer blokken tijd waarin je berichten bekijkt en reageer er dan op;
- Houd ieder stuk/mail maar één keer in je hand en handel het dan af: ‘Do it, Delegate it or Ditch it’ (doen, delegeren of weggooien);
- Wacht bij afschrikwekkende grote klussen niet tot je alles in één keer kunt doen, maar maak een begin;
- Werk met een ‘clean desk’: dan wordt je aandacht niet afgeleid.

• Dolph Stuyling de Lange is adviseur bij Langhof Advies, dat advocatenkantoren adviseert over zaken als HR, marketing, organisatie en strategie.

Werken in een wolk

IT-outsourcing, tegenwoordig vaak aangeduid als cloud computing: niet het meest *juicy* onderwerp, maar wel iets waar veel kantoren mee bezig zijn. Want hoe kun je ervoor zorgen dat iedereen veilig zijn dossiers opslaat, mailt en factureert?

.....
Hedy Jak
 redacteur
 .....

S teeds meer advocatenkantoren kiezen ervoor hun IT onder te brengen bij een extern datacenter: *cloud computing*. Een applicatie, zoals een tijdschrijfsysteem, wordt dan niet op de harde schijf van de pc opgeslagen of op de lokale server van het kantoor, maar in een extern datacenter. Zo kan op welke locatie dan ook worden gewerkt in de benodigde bestanden. Immers, je bureaublad bevindt zich niet op je eigen laptop, maar is in een aparte omgeving opgeslagen.

Het Finse bedrijf Nervogrid, nieuwkomer op de Nederlandse (juridische) markt, beheert ruimte in zo'n datacenter, en het brengt er voor kantoren ook IT-applicaties onder. Aleksi Partanen, CEO van Nervogrid, vertelt dat de meeste grote kantoren intern gespecialiseerde medewerkers hebben die de IT volledig regelen, maar dat voor de kleine(re) kantoren geen optie is. 'Zij hebben geen IT-personeel en het is onzinnig om die kennis zelf op te bouwen. Voor hen bieden wij dezelfde voordelen als de grote kantoren genieten, namelijk een infrastructuur in een veilige omgeving van een groot datacenter.' Kleinere kantoren kunnen op die manier hun ICT uitbesteden, zonder al te diep in de buidel te

hoeven tasten; het is althans *pay per use*. Per contract wordt het niveau van de dienstverlening vastgelegd. Als dit niet wordt gehaald, gaat volgens Partanen direct het factuurbedrag omlaag.

Partanen: 'Nederlandse advocaten willen vooral weten hoe het met de veiligheid zit. We bezitten daarom niet een eigen datacenter, maar maken gebruik van een zwaar beveiligd datacenter in Amsterdam, zoals multinationals ook doen. Je laptop kun je kwijtraken, maar alle bestanden staan in het datacenter en er worden automatisch back-ups gemaakt.'

Wie betaalt je reputatie?

Advocate Marianne Korpershoek werkt bij Louwers IP Technology Advocaten in Eindhoven en houdt zich bezig met IT-recht, waaronder outsourcing, internet en e-business. Ze bevestigt dat er vaker naar oplossingen als datacenters wordt gezocht. 'Dure softwarelicenties kun je zo vermijden en je hebt geen systeembeheerder nodig. Maar werkt het altijd? Wat als mijn leverancier failliet gaat? En vooral is het veilig? Als je geld bij de bank wordt gestolen, staat de bank garant, maar wie betaalt je reputatie terug als je dossiers op straat belanden?' Marianne adviseert kantoren om te kiezen voor een gecertificeerde leverancier. Het is volgens haar belangrijk om het gehele systeem, het datacentrum en de werkprocessen te laten auditen door

speciale ICT-auditors. 'Zij kijken of het technisch goed gemaakt is en of het voldoet aan de eisen van de Wet bescherming persoonsgegevens. Ook kunnen ze het systeem proberen te *hacken* om de beveiliging te controleren.'

Korpershoek adviseert dat advocaten verifiëren of de organisatie op de juiste manier omgaat met gevoelige gegevens. Werknemers moeten een geheimhoudingclausule hebben ondertekend en er moet regelmatig worden gecontroleerd of de veiligheidsmaatregelen worden nageleefd. Een probleem is dat een advocaat niet kan nagaan welke certificeringen een leverancier moet hebben. 'Een leverancier moet aan strenge eisen voldoen en die eisen staan nu nog nergens vermeld. De Orde zou hier een rol in kunnen spelen door normen te bepalen waar een systeem minimaal aan moet voldoen. Je hebt keurmerken voor opleidingen, misschien kunnen ze ook zoiets voor IT-leveranciers opstellen. Maar als je een goede leverancier hebt, dan zijn gegevens beter beschermd dan bij jezelf.'

In tegenstelling tot Finland, zijn er in Nederland op dit moment nog geen advocatenkantoren die Nervogrid gebruiken, maar 'de eerste contacten zijn gelegd'.

• Meer informatie over Nervogrid en cases: www.nervogrid.eu.

BEHEERSING VAN HET ADVOCATENKANTOOR

De cursus is ontwikkeld naar aanleiding van de bevindingen van de "Vliegende brigade". In opdracht van de dekens onderzoekt de brigade of de praktijkvoering bij advocatenkantoren op orde is. Daarbij wordt vaak een tekort geconstateerd aan kennis en vaardigheden bij de het maken van strategische keuzes en de implementatie ervan.

Het toezicht op de uitoefening van het vak van advocaat zal de komende jaren worden versterkt. Op verzoek van de Orde is door Docters van Leeuwen gerapporteerd over ander toezicht en het ministerie van Justitie verwacht van de Orde dat er verbeteringen komen.

Tijdens de cursus zal voortdurend een link worden gelegd met de **Verordening op de administratie en de financiële integriteit**.

Na afloop van de cursus heeft de advocaat een handvat voor het op orde krijgen van zijn kantoor en het ontwikkelen van een strategie binnen de organisatie waar hij werkzaam is.

Inhoud

1. De essentie van een goede strategische dialoog.
2. Hoe om te gaan met interne checks en compliance.
3. Kwaliteitsbeheersing. (Kwaliteitshandboek, communicatieplan, clean desk policy).

Voor wie bestemd:

Het programma is bedoeld voor advocaten die een managementfunctie vervullen binnen het kantoor of directeur eigenaar zijn.

Datum evenement: 9 en 10 december 2010
Locatie: Golden Tulip te Amersfoort
Cursusprijs: € 1.250 (exclusief omzetbelasting)
PE: 14 punten

Cursusleider/docent: W. P. (Willem) van Wijngaarden RA

Willem van Wijngaarden is verbonden aan de opleiding voor registeraccountants bij Nyenrode. Mede op initiatief van de AFM geeft hij strategie-trainingen voor accountants. Hij is lid van de Vliegende Brigade van de Orde van Advocaten.

Meer informatie en inschrijvingsformulier:

www.reggebrug.nl / info@reggebrug.nl / Marijke Heek (secretaresse) 0646178865

Centrale Controle Verordeningen *gaat vanaf 2011 digitaal!!*

Vanaf 2011 is het niet meer mogelijk de opgave Centrale Controle Verordening (CCV) via het voormalige CCV formulier te doen. CCV opgave kan vanaf 2011 alleen nog maar digitaal worden gedaan.

*Eenvoudiger,
betrouwbaarder en
papierbesparend!*

Voor meer informatie
kijk op www.advocatenorde.nl

Antwoorden op kleine juridische vragen die in de praktijk soms spelen; u beheerst ze heus wel – als ze niet even waren weggezaakt.

Wat maakt de exhibitieplicht (art. 843a Rv) tot een machtig wapen ?

Art. 843a Rv.

- Hij die daarbij rechtmatig belang heeft, kan op zijn kosten inzage, afschrift of uittreksel vorderen van bepaalde bescheiden aangaande een rechtsbetrekking waarin hij of zijn rechtsvoorgangers partij zijn, van degene die deze bescheiden te zijner beschikking of onder zijn berusting heeft. Onder bescheiden worden mede verstaan: op een gegevensdrager aangebrachte gegevens.
- De rechter bepaalt zo nodig de wijze waarop inzage, afschrift of uittreksel zal worden verschaft.
- Hij die uit hoofde van zijn ambt, beroep of betrekking tot geheimhouding verplicht is, is niet gehouden aan deze vordering te voldoen, indien de bescheiden uitsluitend uit dien hoofde te zijner beschikking staan of onder zijn berusting zijn.
- Degene die de bescheiden te zijner beschikking of onder zijn berusting heeft, is niet gehouden aan deze vordering te voldoen, indien daarvoor gewichtige redenen zijn, alsmede indien redelijkerwijs aangenomen kan worden dat een behoorlijke rechtsbedeling ook zonder verschaffing van de gevraagde gegevens is gewaarborgd.

René Klomp
publicist, ex-advocaat

Het Nederlandse recht kent beperkte mogelijkheden om stukken bij een wederpartij op te vragen. Art. 843a Rv biedt daartoe wel een mogelijkheid.¹ Met exhibitieplicht wordt overigens hetzelfde bedoeld als met inzagerecht. Wat voor de ene partij een recht is, is voor de andere een plicht. Het schrikbeeld van wetgever en rechter zijn de zogenoemde *Amerikaanse toestanden*. Wie wel eens betrokken is geweest bij een Amerikaanse procedure weet dat de *pre-trial discovery* geen pretje is. Zo ver zal het in Nederland niet komen, want art. 843a Rv kent een aantal beperkende voorwaarden (zie kader).

Zo is er, om te voorkomen dat mensen elkaar nodeloos lastig vallen, een *rechtmatig belang* vereist. Dit belang kan voortvloeien uit een rechtsverhouding, zoals vennoten bij een vof of echtgenoten. Het is een uitwerking van de algemene stelregel: zonder belang geen actie.

Er bestaat geen algemene exhibitieplicht. Dat betekent dat om *specifieke stukken* moet worden gevraagd. Een verzoek om alle e-mailcorrespondentie van de afgelopen drie jaar te overleggen, zal worden afgewezen. Maar een verzoek om de e-mails gewisseld tussen de raad van bestuur en de raad van commissarissen van 15 tot 20 april van een bepaald jaar betreffende de voorgestelde beloningsstructuur van de nieuwe CEO, lijkt mij voldoende bepaald. De jurisprudentie op dit punt is overigens geschakeerd.

Bij het opvragen van een overeenkomst waar je zelf geen exemplaar of kopie meer van hebt, is evident voldaan aan het vereiste van *een rechtsbetrekking*. De wetgever heeft echter reeds bij de parlementaire behandeling van het huidige art. 843a opgemerkt dat onder het begrip ‘rechtsbetrekking’ ook de rechtsbetrekking uit onrechtmatige daad

moet worden begrepen (TK 1999-2000, 26 855, nr. 5). In de jurisprudentie is bijvoorbeeld het opvragen van *due diligence* rapporten opgesteld door de adviseurs van de wederpartij in het kader van een overname gehonoreerd, terwijl daarbij de vraag te stellen is of dat een rechtsbetrekking is waarbij de opvrager partij is.

Degene die over bescheiden beschikt, kan met een beroep op *gewichtige redenen* – zoals het hebben van een geheimhoudingsplicht – uitkomen onder verplichting tot afgave.

Art. 843a lid 4 bepaalt dat een partij niet gehouden is aan de vordering te voldoen indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat een behoorlijke rechtsbedeling ook zonder verschaffing van de gevraagde gegevens is gewaarborgd. Hierbij moet gedacht worden aan de mogelijkheid dezelfde informatie te verkrijgen door bijvoorbeeld een getuigenverhoor.² Dat dit proceseconomisch weinig efficiënt is, is blijkbaar geen probleem.

Overigens beslist de rechter hoe de inzage, het afschrift of het uittreksel wordt verschaft.

Processuele aspecten en sancties

Doorgaans wordt art. 843a Rv in stelling gebracht als incidentele vordering. Dat heeft het voordeel dat daar direct op moet worden beslist (art. 209 Rv). De jurisprudentie over de vraag of tussentijds beroep tegen een vonnis in dergelijk incident mogelijk is, loopt uiteen.³ Overigens is de Hoge Raad vrij soepel als het om de vraag gaat of er een beroep op de exhibitieplicht is gedaan. Ook al wordt art. 843a Rv in het geheel niet in de stukken genoemd, dan nog kan het zijn dat de rechter het er in had moeten lezen; zie HR 6 oktober 2006, NJ 2006, 547.

Een veroordeling ex 843 Rv kan kracht worden bijgezet met een dwangsom. Mocht dat niet het beoogde effect hebben, dan is ook gijzeling van de onwillige wederpartij niet uitgesloten.

² *Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering*, art. 843a, aant. 3 (Bosch-Boesjes).

³ Hof Den Haag 25 oktober 2005, LJN: AU8485, NJF 2005, 452; Hof Den Bosch 23 oktober 2007, LJN: BB6845 en Hof Amsterdam 30 september 2008, LJN: BG4368; zie ook diss. Sijmonsma, pp. 228 en 229.

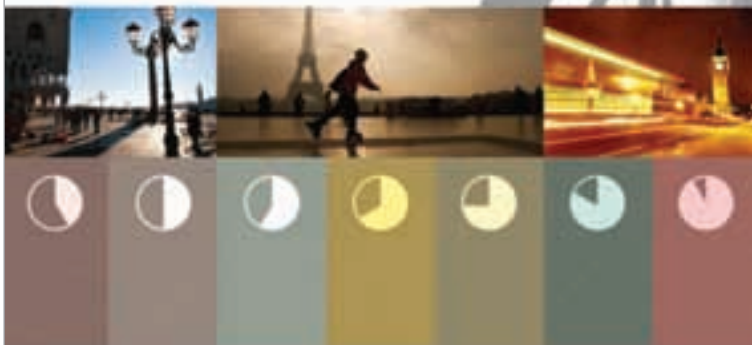
¹ J.R. Sijmonsma bepleit een ruim recht op inzage. Zie zijn recente proefschrift *Het inzagerecht. Artikel 843a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*, diss. Universiteit Maastricht, Deventer 2010. Sijmonsma gaat in het bijzonder in op de relatie met art. 22 Rv.

Omdat u gebaat bent bij een ICT-partner met expertise in de juridische sector...

ict concept

ALTIJD WAKKER

KANTOORAUTOMATISERING
INTERNETDIENSTEN
TELEFONIE

Hoofdvesting: Basicweg 19a, 3821 BR Amersfoort
T (033) 433 01 88 | www.ict-concept.nl

Focus op uw kerntaken

De juridische sector ontdekt de voordelen van IT-outsourcing bij SSHNED

Zorgeloos werken

SSHNED
Stille kracht in Secure Server Hosting

Secure Server Hosting
Houtse pad 4
4911 AS Den Hout

www.sshned.nl
T 088 0028450
F 088 0028451

TE HUUR

's-Hertogenbosch

Julianaplein 25

Karakteristieke kantoorruimte met totale oppervlakte van circa 240 m² verdeeld over 4 verdiepingen. In totaal 7 kantoorruimtes waaronder een grote ruimte waar bijvoorbeeld een secretariaat gerealiseerd kan worden. Er bevinden zich 7 parkeerplaatsen op eigen terrein. Centrale ligging op loopafstand van het Centraal Station en het Paleis van Justitie.

Baudoin Advocaten

mr. R. Vat
073-6143777
info@baudoinadvocaten.nl

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE ?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen L.L.P.
Postbus 619, 7550 AP HENGELO
Telefoon 074 - 259 38 67
Fax 074 - 259 38 68
www.blankestijnoortman.nl

Irritaties, klachten en andere felle berichten over grote en kleine misstanden kunt u kwijt in deze rubriek.

Homo!

Uit een pleidooi van 18 augustus jl. voor de enkelvoudige strafkamer van het Gerechtshof Leeuwarden. 'Een seksuele voorkeur voor hetzelfde geslacht is net zo irrelevant als een culinaire voorkeur voor spaghetti.'

.....
Arthur Scholtmeijer
advocaat te Heerenveen
.....

Over de ten laste gelegde belediging van een agent door hem voor: 'Homo!' uit te maken, wil ik nog wel een aantal opmerkingen plaatsen. Het is mijns inziens principieel onjuist om het woord 'homo' als een belediging op te vatten. Nederland onderscheidt zich juist daarin van achterlijke landen waar wij homoseksualiteit niet zien als een afwijking of ziekte, maar als een vanzelfsprekend en natuurlijk verschijnsel. De overheid heeft dan ook de mond vol over homo-emancipatie. Het maakt in Nederland dus niets uit of je homo-, hetero- of biseksueel bent. Iedereen is gelijkwaardig. Je mag alleen niet je seksualiteit met dieren of kinderen praktiseren. Een seksuele voorkeur voor hetzelfde geslacht is daarmee net zo irrelevant als een culinaire voorkeur voor spaghetti. Een veronderstelde seksuele geaardheid kan in dit kader dus nooit beledigend zijn.

Het is dan ook onvoorstelbaar dat iemand zich voor het strafrecht dient te verantwoorden omdat hij tegen een (homoseksuele) politieagent: 'Hetero!' roept. Indien wij echter wel accepteren dat het woord 'homo' als scheldwoord kan worden opgevat, dan accepteren wij nog steeds dat homoseksuelen niet gelijkwaardig zijn aan heteroseksuelen. In dit licht zou het pas van homo-emancipatie getuigen als politieagenten

hun schouders ophalen als ze voor homo worden uitgemaakt.

Vanzelfsprekend is mij bekend dat de Hoge Raad eind 2009 nog heeft beslist dat het woord 'homo' wel als een belediging kan worden gezien. Wellicht voelt u zich verplicht om in dat voetspoor recht te spreken in deze zaak. Mijns inziens is het echter tijd om principieel een meer vooruitstrevend standpunt in te nemen. Ik vraag van u dus om een magistratelijke ongehoorzaamheid aan de Hoge Raad. Want zoals één Aletta Jacobs zo veel heeft kunnen betekenen voor de vrouwenemancipatie, kan ook de beslissing van één raadsheer van uw Gerechtshof een enorme stap voorwaarts zijn voor de homo-emancipatie.

Ik wil eindigen met een uitspraak in dezelfde diepe overtuiging als president Kennedy op 26 juni 1963 voor het Rathaus Schöneberg in Berlijn: 'Ik ben een homo!' <<

Twintig uur taakstraf

Het Gerechtshof Leeuwarden heeft op 18 augustus de beslissing d.d. 19 januari 2010 van de Rechtbank Leeuwarden bevestigd, waarbij bewezen is verklaard dat cliënt zowel het woord 'homo' als 'puta' heeft gebezigd tegen beide agenten. Het hof legde een werkstraf op van twintig uur, in plaats van de dertig uur die de rechtbank had opgelegd. [red.]

Dekenrede Jaarcongres, Rotterdam, 24 september 2010

Gelukkig Nederland?

.....
Jan Loorbach

algemeen deken
 .....

Het is nogal wat u in mijn eigen Rotterdam te mogen verwelkomen, nog wel vanaf de vaste werkplek van Valeri Gergiev. In het bijzonder een hartelijk welkom aan: de heer Corstens en mevrouw De Vries Lentsch, president en plaatsvervangend P-G bij de Hoge Raad; de heer Demmink, namens de Minister van Justitie; de heer Brouwer, voorzitter van het College van PG's; de heer Van den Emster, namens de Raad voor de rechtspraak; vertegenwoordiger van zusterorganisaties; vertegenwoordiger uit het politieke veld; vrienden uit het buitenland; vertegenwoordiger van onze Raad van Advies; en ten slotte natuurlijk zeker ook een welkom voor onze keynote spreker en oud-confrère Jan Maarten Slagter.

In de loop van 2010 zijn twee belangrijke historische studies over de Nederlandse advocatuur verschenen. Eerst, in februari, *35 jaar sociale advocatuur* en daarna, eerder deze maand, *Smalle marges; de Nederlandse advocatuur in de Tweede Wereldoorlog*. Vorig jaar smaalde Ferdinand Grapperhaus nog dat er sinds *Karakter* geen boek meer over de advocatuur was verschenen; hij is dus op zijn wenken bediend.

Er is reden om deze beide interessante studies in samenhang te bezien. In de geschiedschrijving van de sociale advocatuur wordt allereerst beschreven hoe de leemte in de rechtshulp werd gevuld. Maar in het bijzonder wordt ook geschilderd hoe de sociale advocatuur met politiek geladen claims overheden in het vizier nam, zorgvuldig richtte – en doel trof. Met name de Staat. Als voorbeeld wordt ge-

noemd dat op vordering van de Vereniging Milieudefensie, gesteund door progressieve en innovatieve advocaten uit de sociale advocatuur, de Hoge Raad bewogen werd uit te spreken dat een publieke rechtspersoon onrechtmatig handelde door het dumpen van afval in een natuurgebied. Pionierswerk wellicht voor de collectieve procedemethoden die vandaag het congressthema zijn.

Noodzakelijke verworvenheden

Voor zo'n speelveld met gelijke voorwaarden tussen overheid en burger zijn nogal wat verworvenheden nodig die we misschien wel te gemakkelijk vanzelf vinden spreken:

- regelgeving die een overheid niet buiten rechterlijke toetsing op particulier initiatief plaatst;
- een overheid die de legitimiteit van die juridische en maatschappelijke ordening erkent en die er dus zonder manipulatie, machtsmisbruik of intimidatie mee omgaat;
- een onafhankelijke rechterlijke macht die de overheid als partij in privaatrechtelijke procedures, als bestuurlijk opererende partij en als vervolgende partij – het OM – *at arm's length* houdt; bij de rechter heeft de overheid dus geen streepje voor;
- ruimte voor nieuwe constructies van ontvankelijke eisende partijen zoals een belangenvereniging voor het milieu of tegen kernwapens;
- een onafhankelijke en ongeïntimideerde advocatuur die er een eer in stelt en, eerlijk is eerlijk, er ook wel eens een sardonisch genoegen aan beleeft, om die overheid bij de les te houden en juridisch ongelijk in te peperen.

Een ander duidelijk voorbeeld van dit politiek geïnspireerde procederen is de procedure die sociale advocaten namens de Stichting Verbied de Kruisraketten voeren

tegen de Staat als die in 1983 van plan is ter afschrikking van de Sovjet-Unie kruisraketten op Nederlands grondgebied te plaatsen. Daar bleef het succes overigens beperkt tot het afdwingen van ontvankelijkheid. Een van de leidende advocaten in dit anti-kernwapenactivisme was Phon van der Biesen. Hij is ook de schrijver van het hoofdstuk met de titel 'Pal voor de Rechtsstaat'. Hij beschrijft de activiteiten van Advocaten voor Advocaten, (waarvan hij inmiddels voorzitter is) opgericht in 1986. Die beschrijving laat de wereldwijd kwetsbare positie zien van advocaten en daardoor ook die van de cliënten van die advocaten. Daar ontbreken onze verworvenheden van zo-even in schrijnende mate.

Van den Biesen citeert ter afsluiting van zijn artikel uit de preambule van de onder de Universele Verklaring hangende 'Basic Principles on the Role of Lawyers' (Havana, 1990): 'Whereas adequate protection of the human rights and fundamental freedoms to which all persons are entitled, be they economic, social and cultural, or civil and political, requires that all persons have effective access to legal services provided by an independent legal profession.'

Ook vandaag kan Advocaten voor Advocaten niet rusten. Ik beveel in uw aandacht aan de aandacht die Advocaten voor Advocaten vandaag onder meer moet vragen voor de Iraanse mensenrechtenadvocate collega Nasrin Sotoudeh.

Buigen

Dat brengt mij bij het tweede boek. Dat is de indrukwekkende studie van Joggli Meihuizen over de Nederlandse advocatuur in de Tweede Wereldoorlog. Het is ook een uiterst lezenswaardig boek. Het beschrijft allereerst hoe de 1900 advocaten van toen vooral uit de betere of tenminste goeie milieus afkomstig waren en de advocatuur nog sterk als *nobile officium* en met corporale codes uitoefenden. Tegelijk was geen enkele menselijke zwakheid hen vreemd.

Honorarium werd in de jaren dertig weliswaar nog deftig vertaald met ereloon, en niet met omzet. Maar toch was er toen al een bot door de portemonnee geïnspireerd verzet tegen de komst van uit Duitsland verdreven Joodse advocaten. Extra bedenkelijk omdat er in onbezette Nederland nog een ruime marge voor fatsoen was.

Het boek beschrijft de invloed van vijf jaren oorlog op het rechtsbedrijf en met name op de advocatuur. Tegelijkertijd roept het daarmee ook een algemener beeld van het leven in een bezette natie op. Meihuizen heeft gekozen voor de titel *Smalle marges*. De titel van het boek is ook de – wat berustende – slotsom ervan.

Als een advocaat besloot advocaat te blijven na de bezetting van Nederland dan diende hij – zoals altijd – op te komen voor enkel het individuele belang van zijn cliënt, en dus juist niet ook nog voor enig ander belang. Dat ontnam de advocaat in de ‘gewone’ praktijkvoering bijna steeds de mogelijkheid om te handelen in het hogere – maar wel andere – belang van de bestrijding van het algemene onrecht. Een pleidooi voor een cliënt kon niet het podium zijn voor een redevoering van de grootsheid en meeslependheid als die van Cleveringa.

Er was toen geen publiekrechtelijk georganiseerde NOvA. Er was een – private – Advocatenvereniging zonder een verplicht lidmaatschap en er was een periodiek landelijk dekenoverleg. Dat zouden de spreekbuizen voor protest en diplomatieke druk van de advocatuur als collectiviteit hebben moeten zijn. Maar daarvan is niet of nauwelijks sprake geweest. Defaitisme of realisme? En was er wel sprake van een legitimerende representativiteit die recht van spreken gaf? Meihuizen vermeldt dat zelfs Cleveringa zijn rede afsluit met de vermaning ‘niet in nutteloze dwaasheden te vervallen die ik u met klem moet ont-raden’ en dat men ‘thans niet anders kan doen dan buigen voor de overmacht’.

.....

Als het ministerie van Justitie wordt omgekat tot ministerie, voor Bezweering van bedreiging, kan de burger de Grondwet nog wel eens hard nodig hebben

.....

Ons, van een oorlogsluwe generatie, past kortom bescheidenheid bij ons zedelijk oordeel hoe toen gehandeld had moeten worden, ook op corporatief niveau.

Houten zeiljacht

Als je de manoeuvreerruimte binnen die smalle marges overziet en vergelijkt met de mogelijkheden die ik daarnet opsomde als de verworvenheden van onze moderne rechtsstaat – met dank aan de sociale advocatuur – dan vallen de verschillen al snel te inventariseren.

Toen ongenaakbare overheid, gemanipuleerd door de bezetter; een overheid die zelf – dus ondemocratisch – het collectieve belang definieert; een overheid die dat belang plaatst boven het recht op rechtvaardigheid van de individuele burger.

Toen rechterlijke macht die – mede door gerichte NSB-benoemingen – zich voegt

naar het overheidsbelang en naar aanvechtbare overheidsregelgeving.¹

Toen rechteloosheid en vogelvrijheid van bevolkingsgroepen, met name de Joden en dus ongelijke behandeling, niet zomaar, maar zelfs stelselmatig en uit politieke overtuiging.

Toen de onmogelijkheid die zich regelmatig voordeed om tot executie van vonnissen te komen, met name wanneer die executie zich richtte tegen *Deutschfreundliche* partijen.

Gelukkig het land waar de wetten worden gegeven door een parlementair systeem waarin men zich integer vertegenwoordigd weet en waar die wetten in dienst staan van het algemeen belang; en dat is de burger, niet de machthebber. Gelukkig het land dat zo zeer rechtsstaat is dat de overheid zich bestuursrechtelijk, privaatrechtelijk en zelfs strafrechtelijk laat toetsen door een onafhankelijke rechter. En waar dat kan op initiatief van partijen die in de eerste twee varianten door onafhankelijke advocatuur worden bijgestaan. Partijen die dat onbevreesd kunnen doen; advocaten die dat even onbevreesd kunnen doen. Gelukkig het land waar gelijke behandeling een grondrecht is dat serieus wordt genomen en waar sprake is van het serieus nemen van de grondrechtelijke consequenties van verdragsrechtelijke verbanden. Gelukkig ten slotte het land waar burgers in rechte hun recht kunnen krijgen en waar vonnissen geen pyrrys-overwinningen zijn maar ook ten uitvoer kunnen worden gelegd.

Zijn wij zo’n gelukkig land? En zo ja, zijn de voorwaarden vervuld om dat te blijven? Daarover valt veel te zeggen. Ik beperk me dus.

.....

¹ Dat laatste bijvoorbeeld door het beruchte toetsingsarrest waardoor de Hoge Raad het blokkeerde dat een beroep kon worden gedaan op strijdigheid van de nieuwe regelgeving, gedicteerd door de bezetter, met hogere regelgeving, met name het internationale recht.

Deze bijzondere staatsvorm van een toetsbare en aan democratische wetten gehoorzame overheid, van gelijke rechten van iedere burger en van toegankelijkheid van iedere burger tot zijn recht is uiterst schaars. Zij komt slechts daar voor waar op de zeldzame kruising van het coördinaat van de tijd en het coördinaat van de geografie de voorwaarden ervoor zijn vervuld. Dat betekent dat we er in het gebruik misschien wel zuiniger op moeten zijn dan onze routineuze omgang ermee ons inroeft.

In dit verband wil ik een aantal onderwerpen noemen die in deze context tot waakzaamheid nopen. Erosie dreigt bij nonchalance in het onderhoud van de rechtsstaat. Die is zo onderhoudsgevoelig als een houten zeiljacht! En onder nonchalance versta ik ook: schipperen. Die onderwerpen zijn:

- het stagneren van het wetsvoorstel voor constitutionele toetsing;
- access to the Court (gefinancierde rechtshulp; onaanvaardbare wachttijden);
- de onafhankelijke positie van de advocatuur in relatie met de overheid (met name de toezichtsdiscussie, het wetsvoorstel houdende preventieve toetsing van Verordeningen en de zesde kernwaarde);
- de onbezonnen druk op ons verschoningsrecht (extensieve wetgevingsaspiraties op het gebied van financiële ordening).

Constitutionele toetsing

Thorbecke ontwierp een grondwet waarin was voorzien in toetsing van de wet aan de grondwet door de rechter. Het kabinet wijzigde dat ontwerp door de wet onschendbaar te verklaren. We schrijven medio de negentiende eeuw. De wetgever eigende zich dus het recht van de sterkste toe en maakte zichzelf onaanraakbaar; de burger had het nakijken. Zo is het nog steeds. Omdat het hier dus een inbreuk op het bouwplan van de architect Thorbecke betreft is het opvallend dat het geen initiatief van huize Thorbecke was, maar van huize Halsema om met een wetsontwerp te komen om dit toetsingsverbod op te heffen. Het gaat haar overigens alleen om de vrijheids-

rechten. Het initiatief heeft het uiteindelijk gehaald. Er moet nog een tweede ronde volgen met het moeizame staatsrechtelijke proces van een grondwetswijziging.

De vrijheidsrechten zijn inmiddels natuurlijk ook al in vergaande mate via verdragen vastgelegd, met rechtstreekse werking. Het belang voor de bescherming van de burger tegen een onnadenkende of fout gefascineerde wetgever is daarom niet zo groot meer als voorheen. Maar het blijft in mijn visie toch de functie van de Grondwet om de burger rechtstreeks bescherming te bieden in zijn relatie met de wetgever en

.....
**Bij verdere korting
op gefinancierde
rechtsbijstand komt
de toegang tot
het recht onaan-
vaardbaar onder
druk te staan**
.....

wettoepassende overheid. Toetsing de pas afsnijden is miskenning van die functie.

En als het ministerie van Justitie wordt omgekat tot ministerie van Veiligheid, dus alleen nog maar van Bezweering van bedreiging, dan zou de burger de Grondwet nog wel eens hard nodig kunnen hebben.

Access to the Court

De mogelijkheid een geschil waarin je betrokken bent deugdelijk en objectief te laten beslissen – met inbegrip van strafrechtelijke vervolging – is een grondrecht. Dus een waarborg voor de bewaking van de rechtspositie van de burger. Voor het goed functioneren van dat systeem dienen vele voorwaarden vervuld te zijn en daar-

van lijken vele onder druk te staan. Voor de rechtzoekende is de belangrijkste voorziening die van gefinancierde rechtshulp. Wij zitten nog in de afronding van een al dramatische bezuiniging op het budget en nieuwe bezuinigingen lijken desondanks niet uitgesloten. Het gaat hier primair niet om de belangen van advocaten, maar om het belang van de Nederlandse burger met de smallere beurs om toegang tot het recht te krijgen. Zo rond de 40 procent. Dat is een grondrecht dat in de Grondwet vastligt en de legitimiteit van zulke bezuinigingen zouden wij dus door een rechter constitutioneel moeten kunnen laten toetsen. Ons standpunt is dat bij verdere korting op het budget het toegangsrecht onaanvaardbaar onder druk komt te staan.

Iedere advocaat heeft te maken met doorlooptijden in procedures waarvan hij de lengte niet aan zijn cliënt kan uitleggen. En vooral ook niet de ongewisheid van die lengte. De vaak zeer lange duur van de procedure doet ook vaak het belang bij de uitspraak verdampen: 'Gedaagde is inmiddels failliet.' Kan ook eiser zijn. Ik laat het bij dit ene symptoom van de haperingen van onze rechtspraak.

Onafhankelijkheid advocatuur

Het principe van de advocatuurlijke onafhankelijkheid geldt niet alleen de individuele advocaat maar ook het publieke collectief dat de Nederlandse Orde van Advocaten is. De NOvA bestaat krachtens de wet. Zij is er om te bevorderen dat er ten behoeve van het algemene belang een advocatuur is die in onafhankelijkheid en met kwaliteit en betamelijkheid individuele belangen in rechtszaken behartigt. In die rol dient de Orde een onafhankelijke en onbevangen interactie met de overheid te hebben. Dat brengt mee dat ook voor de rechtzoekenden van morgen en overmorgen de NOvA structureel waakzaam moet zijn en autonoom moet opkomen voor een juridische inrichting van Nederland waarin de weg naar het recht voor de burger begaanbaar blijft; een inrichting waarin tot dat doel de advocatuur optimaal doelmatig is.

Om die onafhankelijke, kritische en

partijdige rol te kunnen spelen en om ondubbelzinnig voor dat collectieve cliëntenbelang op te kunnen komen, dient de onafhankelijkheid van de Nederlandse Orde gewaarborgd te blijven. Onafhankelijk juist ook van andere publiekrechtelijke lichamen, zoals de centrale overheid. De NOvA is geen dochteronderneming van Justitie. Zowel Justitie als de NOvA zou aan geloofwaardigheid en aan rolvastheid inboeten als er maar een schijn van zo'n verhouding zou doorschemeren.

Ik noem hier twee ontwikkelingen die op dit punt zorgelijk zijn en gekeerd moeten worden. De eerste betreft geluiden over een toezichtstructuur die erop gericht lijken om de orde terug 'in zijn hok' te jagen en van overheidswege in de gaten te laten houden als een magazijnbediende in loondienst of een leerling-verkoper in een snoepwinkel. Dat verstaat zich niet met het bijzondere karakter van onze beroepsgroep.

Het zogenoemde systeemtoezicht volgens het advies van Docters van Leeuwen is daarentegen evenwichtig; het laat het collegiaal toezicht in stand en voegt daar, als de ogen van de klant, extern en onafhankelijk toezicht op de dekens aan toe. Met de invoering zijn we voortvarend aan de slag.

De tweede ontwikkeling betreft de voorziening in het ontwerp tot wijziging van de Advocatenwet. Daarin wordt bepaald dat onze Verordeningen vooraf door de minister getoetst en vernietigd kunnen worden in plaats van achteraf, zoals nu. Bij toetsing en vernietiging vooraf komt het dus in het geheel niet tot een formele 'parlementaire behandeling' door het College van Afgevaardigden. Toch wel erg het beeld van de timmermansknecht die een paraaf nodig heeft voor een pond spijkers. Toch wel erg het beeld van een filiaal. Toch wel erg het beeld van onzelfstandigheid en afhankelijkheid. Toch wel erg: een fout beeld.

Een enkel woord over de veelbesproken *zesde kernwaarde*. Er is geen discussie over de professionele opdracht van de advocaat zich te laten leiden door de onomstreden vijf kernwaarden. De inleiding van het

ontwerpartikel 10a luidt: 'In het belang van een goede rechtsbedeling draagt de advocaat zorg voor de rechtsbescherming van zijn cliënt.' De advocaat moet zich er dus van bewust zijn dat hij zijn rechten en verantwoordelijkheden heeft gekregen in het belang van een goede rechtsbedeling, maar in één adem wordt de rolverdeling duidelijk gemaakt: anderen zijn er voor andere belangen en de advocaat is er voor zijn cliënt. Wezenlijke verwatering van vervolgens in hetzelfde artikel onverdund opgediende kernwaarden als onafhankelijkheid en onpartijdigheid zie ik hierin dus niet.

.....
**De NOvA is
 geen dochter-
 onderneming
 van Justitie**
 .....

Dat er grenzen zijn aan wat je uit de kast mag halen vloeit al voort uit wettelijke regels en het gedragsrecht, het overmachtsleerstuk daaronder begrepen. Dat dit punt scherp gemaakt moet blijven, onderstreept mr. Richard Verkijk in het laatste *Advocatenblad* terecht.

**Onbezonnen druk op
 verschoningsrecht**

Tot nu toe diende de wettelijke instructie aan de advocaat in de Wwft om ongebruikelijke transacties te melden uitsluitend en uitdrukkelijk ter voorkoming van misbruik van het verschoningsrecht. De advocatuur heeft daarin indertijd berust: het belang van het zuivere gebruik van het verschoningsrecht voor de eigenlijke toepassing maakt het ook voor de advocatuur van belang misbruik ervan te voorkomen. Het ging om transacties waarbij de advocaat door zijn advisering mogelijk bij on-

wettige strapatsen betrokken zou geraken of waarvoor gold dat zijn op zichzelf correcte dienstverlening zou kunnen leiden tot misbruik van die advisering – mogelijk buiten zijn gezichtsveld. Maar nu wordt een wetsvoorstel in consultatie gebracht waarin de definitie van meldingsplichtige transactie sterk wordt verruimd. Dit schiet volledig voorbij aan het doel dat aan het verschoningsrecht verbonden is. De meldingsplicht kan namelijk volgens dit ontwerp ook een transactie betreffen tussen de cliënt en derden. En zelfs een transactie waarbij de cliënt zelf niet eens partij is. Transacties dus zonder enig verband met de eigen dienstverlening door de advocaat.

Door deze definitieverruiming verschiet dus de meldingsrol van de advocaat volledig van kleur. Hier wordt de advocaat bij wet benoemd tot snuffelpaal, onbezoldigd opsporingsambtenaar dan wel informant. Door zo'n regel wordt de rechtzoekende beroofd van zijn elementaire recht – zijn grondrecht – op vertrouwelijk verkeer met zijn advocaat. Alleen al dat de gedachte kan opkomen dat een dergelijke aangeversrol aan advocaten zou mogen worden opgedragen, is behoorlijk verontwaardig. Niet iedereen heeft kijk op kernwaarden, kennelijk.

Onze toezichtsector lijkt zo langzamerhand wel erg ontremd op jacht naar een paradijs waarin ondeugd en onkunde niet meer voorkomen. Alsof de appel ongegeten kan worden gemaakt. Dat leidt tot blinde vlekken. Sommige geneesmiddelen halen de markt niet wegens onaanvaardbare bijwerking. Dit wetsvoorstel is zo'n geneesmiddel.

Ik rond af

Ons houten zeiljacht is nog zeewaardig. Maar er moet wel geschuurd, geplamuurd en gelakt worden. Steeds opnieuw.

Het advocatenkantoor Van Dam werd in mei 1940 weggebombardeerd, niet ver hier vandaan. Het kantoor werd prompt voortgezet aan boord van een houten boeier. Het schip heette De Vrijheid. Laten we blijven waken voor de behouden vaart van ons Schip van rechtsstaat.

Ik dank u voor uw aandacht.

Zie voor contactgegevens van de advocaten: Alleadvocaten.nl.

Amelink, mr. R.: Amelink Advocaten te Losser
Andriese, mr. O.L.: Dijkstra Voermans Advocatuur & Notariaat te Amsterdam
Asseldonk-Hamers, mw. mr. L.J.J. van: Udink & De Jong te Den Haag
Baan, mw. mr. S.H.G. van der: Stijl advocaten te Amsterdam
Baatenburg de Jong, mw. mr. A.: Wolters Strafrechtadvocaten te Hoofddorp
Baas, mr. D.L.: CORP. advocaten te Amsterdam
Beckers, mr.drs. G.A.C.: Beckers & Bergmans te Maastricht
Berke, mr. P.P. van: Holland Casino te Hoofddorp
Cate, mw. mr. D.K. ten: Gemeente Enschede te Enschede
Beek-Ehren, mw. mr.drs. M.M.S. ter: VMBS Advocaten te Eindhoven
Beljon, mr. D.: Beljon Business Law te Utrecht
Bergmans, mr. S.F.J.: Advocatenkantoor mr. S.F.J. Bergmans te Maastricht
Berkhof, mr. A.C.F.: Voormolen Advocaten te Bergen op Zoom
Berrich, mr. L.: Loyens & Loeff N.V. te Rotterdam
Best, mr. E.A. de: CORP. advocaten te Amsterdam
Bos, mr. D.P.M.: Koninklijke Ahold N.V. te Amsterdam
Brouwer, mr. H.J.: Allied Advocaten te Baarn
Buuren, mw. mr. E.J. van: LVG-advocaten te Woudenberg
Cock, mw. mr. M.M. de: MannaertsAppels Advocaten en Notarissen te Tilburg
Dijk, mr. D.A.W. van: NautaDutilh N.V. te Amsterdam
Dolderman, mr. V.: Aartsen Hekman Lodder Advocaten te Utrecht
Goofers, mw. mr. M.M.L.: Linssen c.s. Advocaten te Tilburg
Grommen, mw. mr. D.P.J.: Mertens Advocaten te Weert
Haakmeester, mw. mr. J.S.: Janike Haakmeester advocatuur te Baarn
Harms, mw. mr. I.M.: Harms Advocatuur te Reeuwijk
Hemert, mr. Th.T.M. van: Advocaat Tom van Hemert.nl te Leiden

Herregodts, mr. R.: TDNL Strafrechtadvocaten te Tilburg
Heussen, mr. G.J.: Allied onderwijs Advocaten te Baarn
Holtrop, mw. mr. K.N.: Holtrop Advocatuur & Mediation te Ens
Houben, mw. mr. A.P.C.: Wolfs Advocaten Weert te Weert
Janse-Velema, mw. mr. J.W.: Besturenraad te Woerden
Jansen, mr. C.J.M.: Jansen & Van Rooijen Advocaten te Tilburg
Jansen, mr. S.V.: Van Dam & Van Eeuwijk Advocaten te Den Haag
Keijzer, mr. J.A.: Brussee Lindeboom Advocaten te Den Haag
Kersten, mr. T.B.M.: Meesterwerk Advocatuur & Mediation te Den Bosch
Keus, mw. mr. M.B.: Adelmeijer Hoyng Advocaten te Maastricht
Keuter, mw. mr. C.M.E.: Van Riet Wijnands Keuter Advocaten te Utrecht
Költer, mw. mr. S.: Houthoff Buruma te Rotterdam
Kolthof, mw. mr. C.E.: Boogert & Haring Advocaten te Amsterdam
Koers, mw. mr. L.: Koers Advocaten te Doesburg
Koeton-van Erp, mw. mr. M.J.E.H.: Kroon + Partners Advocaten te Breda
Kramer, mw. mr. B.C.F.: Wormhoudt Berg Advocate te Amsterdam
Kreupeling, mr. P.S.: Marxman Advocaten B.V. te Amersfoort
Kwaaitaal-Robbers, mw. mr. A.J.: Kan Vlassenroot Advocaten te Haarlem
Lenaerts, mw. mr. A.R.A.: Holla Advocaten te Eindhoven
Leuftink, mr. A.D.: De Boorder Schoots Familierechtadvocaten te Naarden
Liebrand, mr. W.J.: Liebrand Ruijs Advocaten te Oss
Loon, mw. mr. S.C.J. van: MannaertsAppels Advocaten en Notarissen te Tilburg
Lorenzo, mw. mr. R. di: Besturenraad te Woerden
Louwerse, mw. mr. A.L.: Wolters Strafrechtadvocaten te Hoofddorp
Meersma, mr.drs. K.D.: AKD te Amsterdam
Mettendaf, mw. mr. G.W.: Samuel Advocaten te Amsterdam

Mil, mw. mr. C.M.M. van: Boekel De Nerée te Amsterdam
Moghtader: mw. mr. N.: Swart & De Schepper Advocaten te Eindhoven
Mulders, mr. M.F.G.: Mulders – Bösel advocaten te Zaltbommel
Nentjes, mw. mr. M.: Advocatenpraktijk Nentjes te Rotterdam
Oomen, mw. mr. K.C.A.M.: Haans Advocaten te Roosendaal
Oussoren, mw. mr. G.C.: BBM Advocaten te Nijkerk GLD
Passel, mw. mr. F. van: Pellicaan Advocaten N.V. te Eindhoven
Poorter, mr. D.R. de: Panheel B.V. te Maasbracht
Rauh, mr. J.W.: Libotte Advocaten te Heerlen
Reijnen, mw. mr. C.M.: Spighoff te Amsterdam
Reijnen, mw. mr. R.L.J.: Libotte Advocaten te Heerlen
Rinzema: mr. W.F.R.: Ventoux Advocaten B.V. te Utrecht
Rooijen, mr. J. van: Jansen & Van Rooijen Advocaten te Tilburg
Rossem, mr. F.J.M. van: Van Rossem Advocatuur te Oss
Rossum, mw. mr. M.M.: Deterink Advocaten en Notarissen N.V. te Eindhoven
Ruesink, mr. A.: Advocatenkantoor Balans te Lochem
Ruijs, mw. mr. B.L.A.: Liebrand Ruijs Advocaten te Oss
Scanlan, mw. mr. J.A.: Advocatenkantoor mevr. mr. J.A. Scanlan te Roosendaal
Scheijde, mw. mr. Y.K.: Croon Davidovich te Amsterdam
Schouten, mr. M.F.: Schouten Advocaten te Zeist
Schuit, mw. mr. J.W.: Advocatenkantoor Schuit te Warmenhuizen
Siegfried, mw. mr. M.D.: Van Diepen Van der Kroef Advocaten te Amsterdam
Smits, mr. H.L.: AKD te Amsterdam
Spetter, mw. mr. M.T.: Ace Letselschade Advocatenkantoor te Zwolle
Star Busmann, mr. G.E.: Star Busmann te Amsterdam
Stoekart-Mulder, mw. mr. A.C.: SNS REAAL N.V. te Utrecht

Sparren

Dries Beljon begon dit jaar zijn eigen kantoor in Amsterdam, en heeft nu zijn hoofdstigting in Utrecht. Na AKD en een kantoor 'met een opleidingsgenoot' ontwikkelde hij dat hij toch zijn eigen praktijk ontwikkelde, in ondernemingsrecht, faillissementsrecht, arbeidsrecht en incasso. 'Je hebt als eenpitter veel vrijheid maar voor je klanten is het goed een totaalpakket te bieden. Daarom komt er in oktober een advocaat/partner bij. Dan kun je ook eens sparren over je werk.' Verandert dan ook de kantoornaam, Beljon Business Law? 'Voorlopig in ieder geval nog niet.'

Swart, mr. M.H.: Smit & De Hart Advocaten te Vught
Terpstra, mr. L.J.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Thomas, mr. E.M.J.: TDNL Strafrechtadvocaten te Tilburg
Tiggelaar, mw. mr. W.: Schieman Advocaten te Middelburg
Vanatova, mr. B.: Unger Hielkema Advocaten te Amsterdam
Vanaken, mr. N.J.P.: Advocatenkantoor Vanaken te Eindhoven
Veenma, mw. mr. V.L.: Tom Tom N.V. te Amsterdam
Veldhoven, mw. mr. N.: Commissariaat voor de Media te Hilversum
Veltman, mr. J.: Veltman Advocatenkantoor te Amersfoort
Veraar, mr. J.F.W.: Recht! Advocatuur te Driebergen-Rijsenburg
Verhaart, mr. C.J.: Besturenraad te Woerden
Vissers, mw. mr.drs. C.: Legaltree Vissers te Amsterdam
Vreede, mw. mr. C.B.: Pels Rijken & Drooglever Fortuijn N.V. te Den Haag
Vullings, mw. mr. R.A.H.: Van Rooij & Pijnacker Advocaten te Tilburg
Wernsen, mw. mr. M.T.: mr. M.T. Wernsen te Den Haag
Westendorp, mr. M. van: Fruytier Lawyers in Business te Amsterdam
Wester, mr. S.Ph.Chr.: Brink Attorneys te Amsterdam
Wibbelink, mw. mr. P.S.: Ruars & Wolbers Advocaten te Delden

Wienen, mr. W.F.: Unger Hielkema Advocaten te Amsterdam
Wijk, mw. mr. M.M.: RWW Advocaten te Leiden
Woerde, mr. O.: JENS Advocaten
Woerkom, mr. A. van: VanWoerkom-Bouwrecht te Nijmegen
Woertman, mr. A.: Woertman Advocatuur te Beetsterzwaag
Wolters, mr. D.W.H.M.: Wolters Strafrechtadvocaten
Wullink, mr.drs. M.: Advocatenkantoor Kukulja te Saasveld
Wulp, mr. D.M.S. van der: Bouwman van Dommelen Advocaten te Hardinxveld-Giessendam

Nieuw kantoor/ associatie

Advocaat Tom van Hemert.nl (mr. Th.T.M. van Hemert) te Leiden
Advocatenkantoor mevrouw mr. J.A. Scanlan (mw. mr. J.A. Scanlan) te Roosendaal
Advocatenkantoor mr. S.F.J. Bergmans (mr. S.F.J. Bergmans) te Maastricht
Advocatenkantoor Schuit (mw. mr. J.W. Schuit) te Warmenhuizen
Advocatenkantoor Vanaken (mr. N.J.P. Vanaken) te Eindhoven
Advocatenpraktijk Nentjes (mw. mr. M. Nentjes) te Rotterdam

Cannabis

André Beckers werkt sinds 1 september als zelfstandige samen met Stef Bergmans. André richt zich op de cannabisbranche: 'Vier jaar geleden kwam ik met Stef in contact. Hij vroeg of ik hem wilde helpen met zijn scriptie Hennepteelt in Huurwoningen. Hij kreeg een 9 voor zijn scriptie, die ook werd uitgegeven. Stef deed ervaring op bij een brede praktijk en weet daardoor veel van civielrechtelijke kwesties. Dat is handig bij huurkwesties, uitzettingen en navorderingen waarmee wij te maken hebben. Nu specialiseert Stef zich in het strafrecht.'

Stef en André

Uit de praktijk

Allied Onderwijs Advocaten (mr. G.J. Heussen) te Baarn

Besturenraad (mw. mr. J.W. Janse-Velema, mw. mr. R. di Lorenzo en mr. C.J. Verhaar) te Woerden

Harms advocatuur (mw. mr. I.M. Harms) te Reeuwijk

Holtrop Advocatuur & Mediation (mw. mr. K.N. Holtrop) te Ens

Janike Haakmeester advocatuur (mw. mr. J.S. Haakmeester) te Baarn

Jansen & Van Rooijen Advocaten (mr. C.J.M. Jansen en mr. J. van Rooijen) te Tilburg

Koninklijke Ahold N.V. (mr. D.P.M. Bos) te Amsterdam

Liebrand Ruijs Advocaten (mr. W.J. Liebrand en mw. mr. B.L.A. Ruijs) te Oss

Meesterwerk Advocatuur & Mediation (mr. T.B.M. Kersten) te Den Bosch

mr. M.T. Wernsen (mw. mr. M.T. Wernsen) te Den Haag

Mulders – Bösel advocaten, (mr. M.F.G. Mulders) te Zaltbommel

Panheel B.V. (mr. D.R. de Poorter) te Maasbracht

Recht! Advocatuur (mr. J.F.W. Veraar) te Driebergen-Rijsenburg

Star Busmann (mr. G.E. Star Bussman) te Amsterdam

TDNL Strafrechtadvocaten (mr. R. Herregodts en mr. E.M.J. Thomas) te Tilburg

Van Rossem Advocatuur (mr. F.J.M. van Rossem) te Oss

VanWoerkom-Bouwrecht (mr. A. van Woerkom) te Nijmegen

Veltman Advocatenkantoor (mr. J. Veltman) te Amersfoort

Wolters Strafrechtadvocaten (mw. mr. A. Baatenburg de Jong, mw. mr. A.L. Louwerse en mr. D.W.H.M. Wolters) te Hoofddorp

Medevestiging

Amelink Advocaten (mr. R. Amelink) te Losser

Alberda, mw. mr. F.H.A. Leeuwarden 01-09-2010

Althuis, mw. mr. P.E. van Tilburg 02-09-2010

Baal, mw. mr. M.I. Amsterdam 17-08-2010

Balen Blanken, mr. M.Ph. van Amsterdam 03-09-2010

Becking, mw. mr. M.A.M. Arnhem 01-09-2010

Bemelmans, mw. mr. H.W. Nijmegen 27-08-2010

Boersma, mw. mr. E. Tiel 01-09-2010

Boxel, mw. mr. Y.M. van Rotterdam 03-09-2010

Braam, mw. mr. S.L. Utrecht 01-09-2010

Brouwer, mr. R.H. Amsterdam 01-09-2010

Buiting, mr. W.H.A. Doetinchem 27-08-2010

Cadenu, mw. mr. H.M. Den Haag 01-09-2010

Campan, mw. mr. M.M. Capelle a/d IJssel 01-09-2010

Croese, mr. D.W. Amsterdam 01-09-2010

Damen, mr. E.R. De Meern 24-08-2010

Drion, mr. C.E. Amsterdam 01-09-2010

Dufay, mr. T. Amsterdam 26-08-2010

Erp-van Harten, mw. mr. H.E. van Amsterdam 01-09-2010

Everdingen, mw. mr. E.M. van Zwolle 01-09-2010

Fens, mw. mr. J.J. Den Haag 30-06-2010

Fontijne, mw. mr. M. Leiden 01-09-2010

Godeschalk, mr. F. Amsterdam 31-08-2010

Gorissen, mw. mr. M.D. Amsterdam 31-08-2010

Goudt, mw. mr. V.M.M. Amsterdam 03-09-2010

Groos, mr. R.F. Haarlem 31-08-2010

Groot, mw. mr. H.C.A. Rotterdam 01-09-2010

Groote, mr. R.W. de Den Haag 26-08-2010

Güth, mr. J.E.B. Den Haag 01-09-2010

Haersma Buma, mw. mr. J.W. van Eindhoven 01-09-2010

Heijbers, mw. mr. M.A. Den Haag 01-09-2010

Hilberdink, mw. mr. J.D. Hong Kong 03-09-2010

Hurk, mw. mr. A.M. Amsterdam 01-09-2010

Jansen, mw. mr. K. Enschede 01-09-2010

Jonkers, mr. J.M. Amsterdam 01-09-2010

Kerckhaert, mw. mr. P. Amsterdam 01-09-2010

Koese, mw. mr. K.C. Den Haag 01-09-2010

Kok-Rieff, mw. mr. Y.A. Haarlem 30-08-2010

Koppe, mr. E.V. Amsterdam 06-09-2010

Lavies, mr. H.R. Amsterdam 01-09-2010

Loeffen, mw. mr. J.M. Amsterdam 01-09-2010

Louisse, mw. mr. N.E. Utrecht 01-09-2010

Metselaar-Hou, mw. mr. S.Y.M. Hoofddorp 07-09-2010

Molen, mw. mr. M.J. van der Leeuwarden 27-08-2010

Müller, mw. mr. S. Amsterdam 03-09-2010

Norren, mr. F.P.H. van Amsterdam 01-09-2010

Odekerken-Holtkamp, mw. mr. A.H. Maastricht 01-09-2010

Ommen Kloeke, mw. mr. G.A. van Amersfoort 01-09-2010

Oomen, mw. mr. M.C. Enschede 01-09-2010

Oosterhuis, mw. mr. M.J. Amsterdam 01-09-2010

Polak, mw. mr. L. Amersfoort 01-09-2010

Piepers-Praagman, mw. mr. C. Hoorn 31-08-2010

Prakash, mw. mr. U. Rotterdam 01-09-2010

Prinsen, mr. J. Amsterdam 24-08-2010

Putten, mw. mr. L. Amsterdam 09-09-2010

Ramlochan-Tewarie, mr. V.B.A. Amsterdam 31-08-2010

Reijnders, mr. G. Amsterdam 01-09-2010

Roermund, mr. P.P. Amsterdam 31-08-2010

Roose, mw. mr. M.E. Rotterdam 01-09-2010

Samson, mw. mr. A.H. Amsterdam 01-09-2010

Sassen, mr. J.H. Nijmegen 01-09-2010

Schuurman, mr. C.J. Roermond 01-09-2010

Smits, mr. B.A. Amsterdam 01-09-2010

Soeteman-Both, mw. mr. M.M. Overveen 01-09-2010

Staal, mw. mr. D.M. Amsterdam 01-09-2010

Straasheijm, mw. mr. A.M. Rotterdam 01-09-2010

Veldhuizen, mw. mr. E.G. Amsterdam 01-09-2010

Viet, mr. G.C. van Den Haag 01-09-2010

Wijngaart, mw. mr. M.C.W.J.I. van der Amsterdam 01-09-2010

Wit, mw. mr. L. de Wit Voorhout 31-08-2010

Zwan, mw. mr. B.R. van der Rotterdam 02-09-2010

Overleden

Berger, mr. Z.M.K.J. Venlo 26-08-2010

Lucassen-Leeuwenberg, mw. mr. E.W.M. Deventer 05-09-2010

Mol, mr. P.P.M. Amersfoort 24-08-2010

Eigen sectie

Femke van Passel kon bij de Eindhovense vestiging van Pellicaan Advocaten een eigen sectie arbeidsrecht gaan runnen, en die kans wilde ze niet laten schieten, vanwege de focus op het arbeidsrecht. Ze is negen jaar advocaat. Als hoofd van de sectie streeft ze ernaar 'binnen twee jaar vier man' aan het werk te hebben. 'Ik moet natuurlijk zelf ook aan acquisitie gaan doen. Naamsbekendheid is dan ook belangrijk. En misschien ook door dit stukje, ha!' Er zijn natuurlijk meer Eindhovense kantoren die aan arbeidsrecht doen, maar Pellicaan richt zich vooral op het MKB en de non-profitorganisaties.

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, H.J. de Groot, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Overleggen confraternele correspondentie

Raad van Discipline Amsterdam 18 januari 2010
(mrs. Gijberts, Dulack, Ferman, Gerritsen-Bosse-
laar, Romijn)

- Art. 46 Advocatenwet
- Gedragsregels 12 en 13

Klacht

De klacht van klager houdt in dat mr. X in strijd met art. 46 Advocatenwet heeft gehandeld door confraternele correspondentie in het geding te hebben gebracht zonder daarover tevoren overleg te voeren met klager, dan wel advies van de deken in te winnen. Klager stelt dat mr. X daardoor niet alleen in strijd met Gedragsregel 12 heeft gehandeld, maar ook in strijd met Gedragsregel 13, nu een deel van de overgelegde correspondentie betrekking heeft op tussen de betrokken advocaten gevoerd schikkingsoverleg.

Overwegingen raad

Bij de beoordeling van de klacht neemt de raad tot uitgangspunt dat in het bijzonder het belang van cliënten met zich meebrengt dat de correspondentie van advocaat tot advocaat in beginsel vertrouwelijk behoort te zijn en te blijven. Hierop berust de regel dat in rechte op correspondentie van advocaat tot advocaat geen beroep mag worden gedaan, behalve wanneer het belang van cliënt dit bepaaldelijk vordert en dan slechts na voorafgaand overleg met de andere advocaat en, indien deze toestemming onthoudt, na toestemmend advies van de deken. Indien van de deken geen toestemmend advies wordt verkregen, mag de advocaat in rechte zich slechts op dergelijke correspondentie be-

roepen in het geval hij mag aannemen dat het belang van zijn cliënt zo zwaar weegt dat de vertrouwelijkheid daarvoor moet wijken.

In casu staat vast dat mr. X confraternele correspondentie in het geding heeft gebracht zonder voorafgaande toestemming van de deken. Mr. X heeft dat ook erkend. Gezien het vorenstaande heeft mr. X in strijd met de in de hiervoor geformuleerde maatstaf omschreven procedure gehandeld. De klacht is derhalve gegrond.

De raad is van oordeel dat een maatregel niet passend en geboden is. Hierbij speelt een rol dat mr. X voor het niet volgen van de voorgeschreven procedure zijn excuses heeft aangeboden, er vervolgens (alsnog) overleg tussen partijen heeft plaatsgevonden en bovendien uit het vonnis van de voorzieningenrechter, dat expliciet mede op de inhoud van de in het geding gebrachte confraternele correspondentie was gebaseerd, volgde dat het overleggen van die correspondentie van doorslaggevend belang was geweest in de verdediging van het standpunt van zijn cliënt.

Beslissing raad

Verklaart de klacht gegrond zonder het opleggen van een waarschuwing.

Noot

Aan snee is Gedragsregel 12. Lid 1 van die regel bepaalt dat op brieven en andere mededelingen van de ene advocaat aan de andere in rechte geen beroep mag worden gedaan, tenzij het belang van de cliënt dit bepaaldelijk vordert, maar dan niet zonder voorafgaand overleg met de advocaat van de wederpartij. Lid 2 bepaalt dat indien dit overleg niet tot een oplossing leidt, het advies van de deken dient te worden ingewonnen voordat in rechte een beroep als vorenbedoeld wordt gedaan. Ten onrechte overweegt de raad in onderhavige beslissing dat voor het over-

leggen van confraternele correspondentie voorafgaande toestemming van de deken nodig is.

Lid 2 van Gedragsregel 12 bepaalt dat het advies van de deken dient te worden ingewonnen. Het adviesvereiste is bepaald iets anders dan het toestemmingsvereiste waarvan de raad lijkt uit te gaan. Het toestemmingsvereiste is wel een voorwaarde in het kader van Gedragsregel 13. Deze Gedragsregel bepaalt dat omtrent de inhoud van tussen advocaten gevoerde schikkingsonderhandelingen aan de rechter aan wiens oordeel of aan de instantie aan wier oordeel de zaak is onderworpen niets mag worden meegedeeld zonder toestemming van de advocaat van de wederpartij.

De beslissing van de raad is ook om een andere reden opmerkelijk. Hoewel de klacht gegrond is bevonden, wordt van het opleggen van een maatregel afgezien, omdat (i) mr. X voor het handelen in strijd met Gedragsregel 12 zijn excuses heeft aangeboden; (ii) vervolgens (alsnog) overleg tussen de advocaten heeft plaatsgevonden; en (iii) bovendien uit het vonnis van de voorzieningenrechter, dat expliciet mede op de inhoud van de confraternele correspondentie was gebaseerd, volgde dat het overleggen van die correspondentie van doorslaggevend belang was geweest in de verdediging van de cliënt van mr. X.

Met andere woorden: als men maar excuses maakt en de confraternele correspondentie van belang is voor het oordeel van de rechter, valt aan het opleggen van een maatregel te ontkomen, ook al wordt de klacht gegrond bevonden. De maatstaf die de raad in deze beslissing aanlegt, is weinig overtuigend en verdient geen navolging.

Verantwoorde- lijkheid voor interne kantoor- organisatie

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch 26 januari 2010, LJN: YA0365

De advocaat dient transparant te communiceren. Degene die verantwoordelijk is voor de interne organisatie van zijn kantoor kan ter zake van gebrekkige begeleiding en advisering tuchtrechtelijk een verwijt worden gemaakt.

- Art. 46 Advocatenwet (1.2 Vereiste communicatie met de cliënt; 1.4.1 Termijnen; 1.4.2 Traagheid; 1.5 Vereiste van schriftelijke vastlegging)
- Gedragsregels 8 en 33

Feiten

Klager heeft zich na een in eerste aanleg verloren procedure in september 2006 tot het kantoor van mr. X gewend. Het kantoor van mr. X heeft het hoger beroep ter hand genomen. Diverse advocaten van het kantoor van mr. X hebben het dossier behandeld. Klager heeft drie dagen voor indiening een concept voor de memorie van grieven ter beoordeling ontvangen. In hoger beroep is op 19 maart 2008 een voor klager negatief arrest geweest.

Klacht

Het kantoor van mr. X heeft klager onvoldoende begeleid en geadviseerd. De kansen van het hoger beroep zijn niet goed ingeschat. Klager is daarover niet goed geïnformeerd.

Overwegingen raad

Klager heeft zich voor advies met betrekking tot een eventueel hoger beroep

gewend tot het kantoor van mr. X. Dat kantoor had klager moeten informeren over gaandeweg gerezen twijfels ten aanzien van de slagingskansen van het hoger beroep. Ook had mr. X klager moeten informeren over de diverse advocatenwisselingen. Ten slotte had het kantoor van mr. X de memorie van grieven eerder aan klager, die als leek moet worden aangemerkt, ter bespreking kunnen – en moeten – voorleggen.

Beslissing raad

Verklaart de klacht gegrond en legt de maatregel van een enkele waarschuwing op.

Bewust onjuist voorlichten rechtbank

Raad van Discipline 's-Hertogenbosch 11 januari 2010, LJN: YA0282

- Art. 46 Advocatenwet (2.2 Bezwaren van de deken; 3.3.7 Wat nooit geoorloofd is; 4.1 Wat de advocaat betaamt tegenover rechters)
- Gedragsregels 1 en 30

Feiten

Mr. X heeft een cliënt bijgestaan in een procedure tegen het UWV. In het kader van die procedure heeft mr. X, in een poging niet-ontvankelijkheid wegens termijnoverschrijding te voorkomen, de rechtbank geïnformeerd dat hij, in verband met een ziekenhuisopname van zijn cliënt, eerst op 19 december 2007 kennis heeft genomen van een besluit van het UWV waardoor hij tijdig (diezelfde dag) een beroepschrift heeft ingediend. Ter zitting heeft de cliënt echter verklaard dat hij het stuk twee weken na ontvangst op

6 november 2007 al aan mr. X had overhandigd. Bovendien bleek dat mr. X al op 7 november 2007 een toevoeging voor zijn cliënt had aangevraagd. Mr. X heeft de rechtbank toegezegd bewijs te leveren dat het een andere toevoegingsaanvraag betrof, maar heeft dat nagelaten. Ook is gebleken dat de cliënt van mr. X in de genoemde periode niet in het ziekenhuis heeft gelegen. De rechtbank heeft geoordeeld dat het beroep te laat was ingesteld.

Dekenbezwaar

Mr. X heeft de rechtbank bewust onjuist geïnformeerd door te beweren dat hij eerst op 19 december 2007 het besluit van het UWV van zijn cliënt ontving, terwijl hij op 7 november 2007 een toevoeging heeft aangevraagd en op 19 november 2007 een kopie van het besluit aan de Raad voor Rechtsbijstand heeft gezonden.

Overwegingen raad

Een advocaat moet zich onthouden van het verstrekken van feitelijke gegevens waarvan hij weet, althans behoort te weten, dat zij onjuist zijn. Mr. X heeft de rechtbank medegedeeld dat hij eerst op 19 december 2007 het gewraakte besluit ontving, terwijl vaststaat dat hij het besluit op 19 november 2007 al in zijn bezit had. De verklaring van mr. X kwam niet overeen met de verklaring van zijn cliënt. Ten slotte is gebleken dat de cliënt van mr. X niet, zoals mr. X beweert, in november en december 2007 in het ziekenhuis heeft gelegen, maar in januari 2008. Mr. X heeft de rechtbank bewust onjuist geïnformeerd en derhalve misleid. Mr. X heeft er ter zitting geen blijk van gegeven dat hij inzicht heeft in de tuchtrechtelijke verwijtbaarheid van zijn handelen. De handelwijze van mr. X heeft het vertrouwen van de rechterlijke macht in de advocatuur ernstig geschaad.

Beslissing raad

Verklaart de klacht gegrond en legt een voorwaardelijke schorsing op van een maand met een proeftijd van twee jaar.

Het **voordeel** van vooroplopen

Bij Sdu Uitgevers lopen we voorop in de digitale revolutie. Want scherp, doordacht en uitgesproken ben je pas als je de mogelijkheden van elektronische berichtgeving ten volste benut. Zo biedt OpMaat_Ondernemingsrecht u een complete online zoekoplossing voor alle bronnen binnen het vakgebied Onderneming en Recht. U zoekt eenvoudig in alle officiële publicaties, jurisprudentie

en commentaren. De handige navigatie zorgt er voor dat u nooit verdwaalt. Sterker nog: u loopt voorop. En als u wilt, houden we u dagelijks via een e-mailtendering op de hoogte van de allerlaatste ontwikkelingen. Zo ondersteunen we ook online de scherpste, het inzicht en de uitgesprokenheid van de professie. Met recht.

Kijk voor meer informatie op www.scherpinondernemingsrecht.nl: dé portal voor professionals in ondernemingsrecht.

Scherp. Doordacht. Uitgesproken.

Sdu UITGEVERS

Arslan & Ter Wee

a d v o c a t e n

Arslan & Ter Wee advocaten is een jong, dynamisch kantoor met een bijbehorende sfeer en uitstraling. De advocaten en ondersteunende medewerkers zijn vastbesloten het succesvolle kantoor verder uit te bouwen. Er wordt hard gewerkt en kwaliteit staat hoog in het vaandel.

In het team wordt samengewerkt op basis van complementariteit: collega's vullen elkaar aan, zowel inhoudelijk als in persoonlijke kwaliteiten en drijfveren. Arslan & Ter Wee advocaten wil graag ervaren professionals aan zich binden om samen de toekomstdromen waar te maken.

Voor onze opdrachtgever zijn wij op zoek naar

ERVAREN ADVOCATEN

verbinding - groeiambitie - passie

Verbinding. Je streeft er naar om cliënten snel een oplossingsgericht advies te bieden. Van nature werk jij zo dat je mensen aan je bindt. Dat geldt zowel in de samenwerking met collega's en met cliënten.

Groeiambitie. Je hebt minimaal 3 jaar ervaring als advocaat en je hebt veel in je mars. Je beschikt over een gezonde dosis zelfkennis en ambitie. Wat zijn jouw toekomstdromen als professional?

Speerpunten in de groeiplannen van het kantoor zijn de volgende rechtsgebieden: ondernemingsrecht, arbeidsrecht, huurrecht en letselschade. Bij Arslan & Ter Wee advocaten kun je groeien in een inhoudelijke, aansturende of ondernemende rol.

Passie. Waar ligt jouw hart? We zijn benieuwd wat jouw toegevoegde waarde kan zijn voor het kantoor. In welke rol kom jij helemaal tot je recht?

Interesse? Het werving- en selectietraject wordt begeleid door Métier BV. Je kunt reageren via de website www.metier.nl.

Advocatenkantoor Aldenhoven & Laatsman te Oss
heeft per 1 februari 2011 een vacature voor

een **Advocaat** (m/v)

die op basis van kostendeling de praktijk wil uitoefenen.

Sollicitaties kunt u richten aan:
A.J. Aldenhoven, Molenstraat 53 te 5341 GB Oss
Tel.: 0412 - 450101 / Fax: 0412 - 457431
Email: aldenhoven@aldrie.nl

FJP Advocaten

zoekt een (fiscaal) advocaat (m/v) die op basis van kostendeling de praktijk wil uitoefenen op ons kantoor.

Uw reactie kunt u sturen naar onderstaand e-mailadres.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met F.M.N. Janssen.

FJP Advocaten
Beethovenstraat 85-hs,
1077 HR AMSTERDAM
T 020 671 33 32, F 020 671 33 82
E info@fjplaw.nl
www.fjplaw.nl

Samenwerking maatschap / kostenmaatschap

Kalbfleisch Van der Blom & Fritz Advocaten (www.kalbfleisch.nl) in Haarlem, een middelgrote, algemene praktijk met specialisaties op een vooraanstaande locatie, zoekt

een of meer ambitieuze advocaten

voor toetreding tot de maatschap onder inbreng van de eigen praktijk, dan wel samenwerking in de vorm van een kostenmaatschap. Een fusie met een collegakantoor behoort eveneens tot de mogelijkheden.

Voor uw reactie of nadere informatie:

Diligence
Drs. R.P. Beeren
Prins Mauritslaan 111
2051 KC Overveen
Tel.: 023 526 77 82
E-mail: rob.beeren@diligence.nl

Opzoek
Oplocatie

OpMaat

OpMaat_Levensmiddelenrecht

Vind alle relevante juridische informatie. Overall.

Steeds meer kwaliteitsmanagers, productiemanagers, juristen en andere experts binnen de levensmiddelenindustrie ontdekken de voordelen van **OpMaat_Levensmiddelenrecht**. U zoekt én vindt eenvoudig en snel in de actuele en praktische database van juridische vakinformatie. Met **OpMaat_Levensmiddelenrecht** blijft u op elk gewenst moment en op elke locatie op de hoogte van de ontwikkelingen binnen het levensmiddelenrecht. U zoekt in alle belangrijke nationale en Europese juridische bronnen. Alle wet- en regelgeving, officiële publicaties, jurisprudentie en het nieuws, zijn onderling gekoppeld. Tevens vindt u in **OpMaat_Levensmiddelenrecht** uitspraken uit *Journaal Warenwet*, het losbladige *Handboek Warenwet*, de *Praktijkreeks Warenwet* en de commentaren. Via een automatische e-mailattending wordt u dagelijks, drie keer per week of wekelijks op de hoogte gehouden van de laatste ontwikkelingen.

Nu gratis 2 maanden op proef.

Kijk voor meer informatie op: www.sneltotdekern.nl

OpMaat

SNEL TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Sdu UITGEVERS

Vacature Algemene Raad

Per 1 januari 2011 zal er een vacature in de Algemene Raad (AR) ontstaan. Namens het College van Afgevaardigden, dat de leden van de AR verkiest, roept de AR belangstellende advocaten op zich te melden bij algemeen deken Jan Loorbach. Voorts wordt u uitdrukkelijk uitgenodigd bij de deken de aandacht te vestigen op naar uw mening geschikte kandidaten.

In het bijzonder wordt gezocht naar invulling van de portefeuilles toezicht, met inbegrip van tuchtrecht, en CCBE, de Europese koepel van advocatenorganisaties.

Profiel

- vooraanstaand advocaat met uitstekende reputatie
- bestuurlijke kwaliteiten en ervaring, bij voorkeur (ook) in de Orde
- maatschappelijk betrokken en in staat de kernwaarden van de advocatuur uit te dragen
- duidelijke belangstelling voor het belang dat de Orde dient
- in staat tot samenwerken in teamverband en met het bureau van de Orde

- bestuursrechtelijke ervaring strekt tot aanbeveling, in verband met de behandeling van administratieve beroepen op de AR

Voor een lid van de AR is het tijdsbeslag gemiddeld 500 uur per jaar. De Orde verstrekt een tegemoetkoming als compensatie voor gedeelde omzet naast vergoeding van reis- en verblijfkosten. De maandelijkse vergaderingen van de AR vinden in Den Haag plaats. Daarnaast is er door het jaar heen een aantal vaste bijeenkomsten, onder meer de vergaderingen (4-6 maal p.j.) van het College van Afgevaardigden in Utrecht.

De AR streeft ernaar in de Collegevergadering van 1 december met voordrachten te komen. Sollicitaties binnen twee weken; deze worden vanzelfsprekend vertrouwelijk behandeld.

Over de functie en de portefeuilles zal Jan Loorbach graag uw vragen beantwoorden:
010-2240435, jan.loorbach@nautadutilh.com
Postbus 30851, 2500 GW Den Haag

De Nederlandse Orde van Advocaten, gevestigd in Den Haag, is de publiekrechtelijke beroepsorganisatie van alle (bijna 16.000) advocaten in Nederland. De wettelijk vastgelegde kernfunctie is de zorg voor de kwaliteit van advocatendiensten. Deze omvat onder andere een omvangrijk opleidingsprogramma voor de advocatuur, het opstellen van verordeningen en andere bindende regels, tuchterspraak, voorlichting en dienstverlening aan de leden. Daarnaast adviseert de Orde de overheid over beleidsvoorstellen en wetsontwerpen. De Orde wordt bestuurd door de Algemene Raad. Het Bureau in Den Haag telt ongeveer 60 medewerkers.

STRUYCKEN ADVOCATEN

is gevestigd in een goed bereikbaar kantoor in een levendige woon- en werkbuur in Amsterdam. We voeren een algemene praktijk. Het kantoor wordt bezocht door een gevarieerde groep cliënten uit de zakelijke en particuliere sector. Ons team bestaat nu uit 4 advocaten.

We zoeken **2 à 3 advocaten** en een **secretaresse** (m/v).

GEVRAAGD

- Zelfstandig werkende advocaten; gedreven collega's die een zelfstandige praktijk willen opbouwen in de kostenmaatschap en het prettig vinden onderdeel van een team te zijn. Ondernemende en gepassioneerde instelling.
- Ervaren juridisch secretaresse (m/v) die een wezenlijke bijdrage gaat leveren aan de verdere opbouw van het kantoor. Parttime met mogelijk uitbouw naar meer uren.

GEBODEN

- Prettige werkruimte in een goedlopend kantoor
- Inspirerende en ervaren collega's

Kijk op onze website voor een eerste indruk en neem contact op met Huib Struycken.

Struycken Advocaten
Tweede Oosterparkstraat 167
1092 BE Amsterdam
tel: +31(0)20 779 23 20
struycken@struyckenadvocaten.nl
www.struyckenadvocaten.nl

Kalsbeek Hoogveld Advocaten is gevestigd aan een van de mooiste singels van Maastricht.

Ter versterking van ons kantoor zoeken wij nieuwe collega's:

- een advocaat-medewerker ondernemingsrecht / civiel recht**
- en
- een gevorderde advocaat-stagiaire voor de algemene civiele praktijk.**

Een goede kennis van de Engelse en/of Duitse taal strekt tot aanbeveling.

Wij bieden een prettige werkomgeving en kansen om een gevarieerde praktijk op te bouwen.

Sollicitatiebrieven voorzien van CV kunt u richten aan mr. A.A.M. (Anneke) Hoogveld (a.hoogveld@kalsbeekhoogveld.nl). Verdere informatie over ons kantoor is te vinden op onze website (www.kalsbeekhoogveld.nl).

de commerciële
ADVOCATUUR
in **2020**

SEMINAR de commerciële ADVOCATUUR in 2020

De komende jaren zal het juridische landschap in Nederland belangrijke veranderingen ondergaan. Economische onzekerheid, kennis- en informatie management, Social Media, standaardisering van de dienstverlening, schaarste aan nieuw talent en nieuwe technologie. Wat hebben deze termen gemeen en hoe zullen ze de toekomst van de advocatuur in Nederland beïnvloeden?

Mis de verandering niet

In samenwerking met Sdu Uitgevers en internetportal Recht.nl organiseert ICT dienstverlener Nobel een inspirerend seminar over de toekomst van de commerciële advocatuur in Nederland. Verhelderende presentaties van Richard Susskind, Jan Loorbach en Rob van Otterlo zullen worden gevolgd door een paneldiscussie met experts uit de Nederlandse juridische dienstverlening.

Richard Susskind

Jan Loorbach

Rob van Otterlo

Het seminar vindt plaats op 7 december 2010, in het koetshuis van de Nyenrode Business Universiteit. Het aantal plaatsen is beperkt, reserveer nu.

www.advocatuur2020.nl

nobel =

Sdu UITGEVERS

Rechtnl

hét internetportaal voor juristen

DE BESTE VERDEDIGING IN DRIE HANDIGE DELEN (...OOK ONLINE EN ALS APP)

STAATS- EN BESTUURSRECHT   BURGERLIJK (PROCES)RECHT   STRAF(PROCES)RECHT

ADVOCATENBLAD 5

In bestuursrecht
kan burger
te weinig

64% VAN ALLE JURISTEN ORIËNTEERT
ZICH OP EEN NIEUWE BAAN VIA PRINTMEDIA.*

Kellermann
over kansen
voor de balie

De TBS-er
en zijn
advocaat

Kritiek op
afwijzing wet
affectieschade

De genoegens
van de
ijdelheid

Sdu UITGEVERS

*Bron: Nationaal Onderzoek Arbeidsmarkt 2009

ADVOCATENBLAD, HÉT WERVINGSMEDIUM DAT ALLE ADVOCATEN BEREIKT.
KIJK VOOR ADVERTENTIEMOGELIJKHEDEN OP BEREIKDEJURIST.NL

Ons restaurant is gespecialiseerd in de juridische en fiscale aspecten van personeelsvraagstukken: arbeidsrecht, premieheffing werknemersverzekeringen en loonheffing. De bezoekers van ons restaurant zijn doorgaans werkgevers uit het hele land, die vaak met ons in contact komen via accountants-, administratie- en belastingadvieskantoren.

Wij:

Witte brigade v.l.n.r.: Joop van Zijl, Wilan van Kuijk, Liesbet Wouterse, Mariëtta Feiken, Mirjam Borgers-Leermakers, Connie de Wit en Saskia Stoop (advocaten)

Zwarte brigade v.l.n.r.: Marijke van Zijl (financiële administratie), Charlotte Ijpelaar-van den Heuvel (directie-assistente), Sandra Fonken, Karin Markus, Ingrid Hobbelen, Marijke Spruit (secretarissen)

zijn voor onze keuken
op zoek naar een:

KOK MET ERVARING IN HET ARBEIDSRECHT

De kok die wij zoeken moet **tenminste vijf jaar** in een soortgelijke keuken hebben gewerkt en in staat zijn om **zelfstandig** arbeidsrechtelijke maaltijden te bereiden. Verdere specialisatie op dit gebied in onze keuken behoort tot de mogelijkheden. Omdat wij er rekening mee houden dat de vraag naar **arbeidsrechtelijke** maaltijden al dan niet tijdelijk kan afnemen, moet de kok die wij zoeken ook in staat zijn om voor onze gasten zo nodig andere gerechten op tafel te zetten. Wij stelden daartoe een menukaart op met gerechten op het gebied van het **algemene civiele recht** en **ondernemingsrecht** (zie onze website). Het bereiden van tenminste een aantal van deze gerechten moet behoren tot de bewezen vaardigheden van de kok die in onze keuken past.

In ons restaurant is maar plaats voor één chef-kok. Daartegenover staat echter dat de sfeer in de keuken uitstekend is en dat iedereen kan rekenen op een beloning die in overeenstemming is met zijn of haar bijdrage. Van rangen en standen houden wij niet en van overbodige franje en poespas evenmin. De absolute wil om het onze gasten optimaal naar de zin te maken vinden wij daarentegen heel belangrijk. In ons restaurant zijn alle faciliteiten aanwezig om daarbij op hoog niveau te presteren.

Ben je toe aan een overstap naar een restaurant zoals het onze? Neem dan contact op met onze chef-kok: J.P.M. (Joop) van Zijl, e-mail: j.van.zijl@kantoormrvanzijl.nl.

KANTOOR MR. VAN ZIJL
ADVOCATEN

Postbus 1095, 5004 BB Tilburg

Korvelseweg 142, 5025 JL Tilburg

Telefoon: (013) 463 55 99

Telefax: (013) 463 22 66

E-mail: mail@kantoormrvanzijl.nl

Internet: www.kantoormrvanzijl.nl

Personeelsadvertenties in dit blad

Kantoor	Vacature	Plaats	Regio	Pagina
Boulevard Heuvelink Advocaten	2 advocaten	Arnhem	Oost	502
Arslan & Ter Wee	Ervaren Advocaten	Zwolle	Oost	495
Pellicaan Advocaten	Arbeidsrecht Advocaat	Utrecht	Midden	478
Kalsbeek Hoogveld Advocaten	Een advocaat-medewerker ondernemingsrecht / civiel recht	Maastricht	Zuid	497
Kalsbeek Hoogveld Advocaten	Gevorderde advocaat-stagiaire voor de algemene civiele praktijk	Maastricht	Zuid	497
Advocatenkantoor Aldenhoven & Laatsman	Een Advocaat (m/v)	Oss	Zuid	495
Van Zandvoort Legal	Gevorderde advocaat-stagiaire of een beginnend advocaat-medewerker	Oss	Zuid	502
Kantoor Mr. van Zijl	Voor onze keuken op zoek naar een: KOK met ervaring in het arbeidsrecht	Tilburg	Zuid	499
FJP Advocaten	Een fiscaal advocaat (m/v)	Amsterdam	West	495
Struycken Advocaten	Zelfstandig werkende advocaten en ervaren juridisch secretaresse (m/v)	Amsterdam	West	497
Nederlandse Orde van Advocaten	Vacature Algemene Raad	Den Haag	West	497
Kalbfleisch Van der Blom & Fritz Advocaten	Een of meer ambitieuze advocaten	Haarlem	West	495

Boulevard Heuvelink Advocaten te Arnhem is sinds 1976 gevestigd nabij het centrum en het Paleis van Justitie. Wij voeren met 9 advocaten een gespecialiseerde sociale en deels betalende praktijk op basis van een kostenmaatschap. De werksfeer is informeel en collegiaal.

Wij zijn op zoek naar:

2 advocaten

De voorkeur gaat uit naar advocaten met een afgeronde stage, die bereid zijn zich toe te leggen op het arbeidsrecht, de algemene civiele praktijk, het huurrecht of het strafrecht. Een combinatie met andere rechtsgebieden is mogelijk. Ook is het denkbaar een eigen specialisme te ontwikkelen dan wel verder uit te bouwen. Directe toetreding tot de maatschap heeft onze voorkeur.

Reacties graag binnen 14 dagen naar:

Boulevard Heuvelink Advocaten
t.a.v. mr. A.E.L.T. Balkema

Postbus 3068
6802 DB Arnhem
e-mail: balkema@bdhadvocaten.nl

website: www.bdhadvocaten.nl
voor telefonische inlichtingen: 026-4453552

Van Zandvoort Legal

BEDRIJFSADVOCATEN EN MEDIATORS

VAN ZANDVOORT LEGAL Bedrijfsadvocaten & Mediators in Lith is een jong, actief en dynamisch advocatenkantoor en met name gericht op de regionale zakelijke markt. Van Zandvoort Legal is gespecialiseerd in het ondernemingsrecht en arbeidsrecht en het kantoor heeft een uitstekende naam opgebouwd als deskundig gesprekspartner en adviseur.

Ter versterking van de organisatie komen wij graag in contact met een

GEVORDERDE ADVOCAAAT-STAGIAIRE

of een beginnend advocaat-medewerker

In deze groeifunctie ga je deel uitmaken van een team waar ervaren en jonge advocaten intensief met elkaar samenwerken. De zaken waarmee je te maken krijgt liggen op het brede terrein van de MKB-ondernemer.

Van Zandvoort Legal wil met haar kantoor dicht bij de MKB-ondernemer staan. De term 'huisadvocaat' past om die reden beter dan de titel advocaat. Herken jij jezelf in deze filosofie?

Richt dan je sollicitatie met cv aan de heer B.R.M. Ezerman van bureau "In 't Maasland", Postbus 300 te 5340 AH Oss. Het telefoonnummer is 0412 644179. E-mail: info@maasland-personeel.nl

IN 'T MAASLAND
werving, selectie en personeelszaken

7 | 10 ALGEMENE LEDENVERGADERING

Met genoeg nodigt het bestuur
van de **Nederlandse Vereniging
van Jonge Strafrechtadvocaten**

u uit voor de:

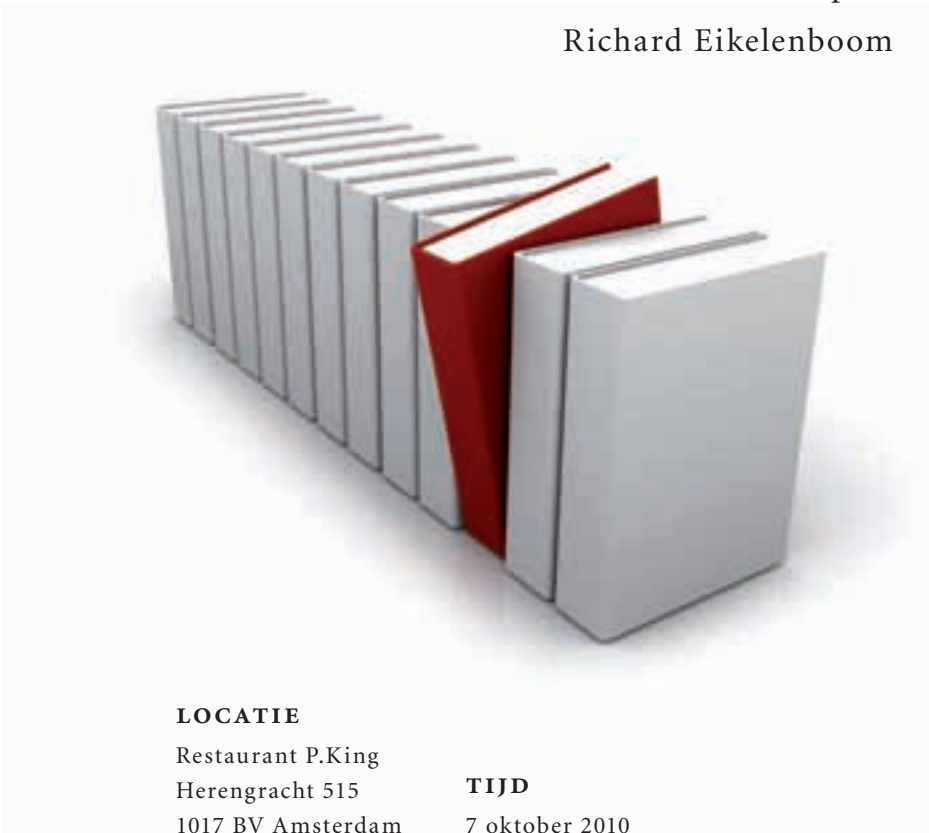
Algemene Ledenvergadering en lezing

Feiten, fouten en ficties na 6 jaar

contra-onderzoek in Nederland

door forensisch expert

Richard Eikelenboom

LOCATIE

Restaurant P.King
Herengracht 515
1017 BV Amsterdam
www.pking.nl

TIJD

7 oktober 2010
vanaf 18.00 uur

De Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten heeft als hoofddoel het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening van jonge strafrechtadvocaten. Voor meer informatie en/of inschrijving als lid verwijzen wij u graag naar onze website: www.nvjsa.nl

Een uitspraak is nog geen verloren zaak

Pels Rijcken beschikt al decennia over een gespecialiseerde cassatiesectie. Vijftien advocaten combineren kennis van procesrecht en cassatietechniek op het hoogste niveau met expertise op alle rechtsgebieden. Een quickscan, een uitvoerig advies of een cassatieprocedure: de cassatieadvocaten van Pels Rijcken werken nauw met u samen aan het hoogst haalbare voor de cliënt. Op verzoek ook al in hoger beroep. Mail cassatie@pelsrijcken.nl of bel (070) 515 34 95 voor informatie over mogelijkheden en kosten. **Pels Rijcken Bron van inzicht**

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen